

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 18.4.2012
COM(2012) 183 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

Ανάπτυξη για την Ελλάδα

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ανάπτυξη για την Ελλάδα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα διέρχεται μια οικονομική και κοινωνική κρίση η οποία δεν έχει προηγούμενο στην Ευρώπη στη σύγχρονη εποχή. Η υπέρβαση της κρίσης αυτής και η ανοικοδόμηση μια επιτυχούς οικονομίας θα απαιτήσουν την ανάληψη ενωμένης εθνικής δέσμευσης από τον πληθυσμό της χώρας και τους πολιτικούς ηγέτες του· μόνον η ίδια η Ελλάδα μπορεί να θέσει τον εαυτό της σε διαφορετική τροχιά για το μέλλον. Τα βαθύτερα αίτια της κρίσης διογκώνονταν επί σειρά ετών, και η αντιστροφή των αρνητικών αυτών τάσεων θα απαιτήσει χρόνο. Μια κρίση τέτοιων διαστάσεων επιβάλλει αλλαγές μεγάλης εμβέλειας στην Ελλάδα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανάδυση μιας νέας, δυναμικής και ανταγωνιστικής ελληνικής οικονομίας, η οποία θα είναι ικανή να δημιουργεί βιώσιμη ανάπτυξη και θέσεις απασχόλησης, να στηρίζει την κοινωνική συνοχή και να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των ελλήνων πολιτών.

Η Ελλάδα δεν είναι αναγκασμένη να αντιμετωπίσει την τεράστια αυτή πρόκληση μόνη της. Μπορεί να αντλήσει δύναμη και απτή υποστήριξη από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη ζώνη του ευρώ. Η στήριξη της Ελλάδας σε σχέση με τις προσπάθειες που καλείται να καταβάλει απαιτεί μακροχρόνια αλληλεγγύη από την υπόλοιπη ΕΕ. Τα υπόλοιπα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν καταστήσει σαφή την επιθυμία τους για την παροχή βοήθειας στην Ελλάδα και την παραμονή της στο ευρώ, με την παροχή συνδρομής σε κλίμακα η οποία θα ήταν ασύλληπτη έστω και πριν από λίγα χρόνια. Η συνολική δέσμη συνδρομής προς την Ελλάδα, περιλαμβανομένων των δανείων από μέρος της ΕΕ και χρηματοπιστωτικών οργανισμών, της διαγραφής διακρατούμενων από τον ιδιωτικό τομέα χρεογράφων και επιχορηγήσεων από τα διαρθρωτικά και λοιπά ταμεία της ΕΕ, ανέρχεται αθροιστικά σε περίπου 380 δισεκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό ισοδυναμεί με το 177% του ελληνικού ΑΕΠ. Ένα τέτοιο μέγεθος συνδρομής δεν έχει προηγούμενο (το Σχέδιο Marshall των ΗΠΑ για τη μεταπολεμική ανασυγκρότηση περιελάμβανε μεταβιβάσεις που ισοδυναμούσαν με το 2,1% περίπου του ΑΕΠ των δικαιούχων χωρών).

Πίνακας 1. Βοήθεια προς την Ελλάδα από την ΕΕ και τη διεθνή κοινότητα κατά τα τελευταία έτη

<u>Διάφορες μορφές ενωσιακής και διεθνούς συνδρομής ≈ 380 δισεκατ. ευρώ</u>	<u>Ισοδυναμεί με στοιχεία 2011:</u>	<u>Σύγκριση:</u>
Χρηματοδοτική συνδρομή (δάνεια): 240 δισεκατ. ευρώ	• 3% του ΑΕΠ της ΕΕ	• Σύνολο Σχεδίου Marshall ΗΠΑ 1948-

Συμμετοχή ιδιωτικού τομέα (διαγραφή χρεών): 100 δισεκατ. ευρώ	<ul style="list-style-type: none"> • 177% του ελληνικού ΑΕΠ 	1951: – ≈ 13 δισεκατ. USD (85% επιχορηγήσεις, 15% δάνεια)
Χρηματοδότηση ΕΕ για την περίοδο 2007-2013 (επιχορηγήσεις): > 40 δισεκατ. ευρώ (περιλαμβάνονται 20 δισεκατ. ευρώ από τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής της ΕΕ και 20 δισεκατ. ευρώ βάσει της κοινής γεωργικής πολιτικής)	<ul style="list-style-type: none"> • 33 600 ευρώ ανά κάτοικο της Ελλάδας 	– ≈ 5% του ΑΕΠ των ΗΠΑ – ≈ 2,1% του ΑΕΠ των δικαιούχων χωρών

Η κρίση κατέδειξε την αλληλεξάρτηση όλων των κρατών μελών της ΕΕ, ιδίως δε την αλληλεξάρτηση μεταξύ των κρατών μελών που μοιράζονται το ίδιο νόμισμα. Μια τόσο προηγμένη οικονομική, κοινωνική και πολιτική ενοποίηση μπορεί να λειτουργήσει μόνον εφόσον το κάθε μέλος είναι σε θέση να εκπληρώσει στο έπακρο τις υποχρεώσεις του. Η Ελλάδα χρειάζεται την ΕΕ για να καταφέρει να ξεπεράσει την τρέχουσα κρίση, και η ΕΕ χρειάζεται μια εύρυθμη λειτουργούσα και δυναμική Ελλάδα, που θα διαδραματίζει με πληρότητα τον ρόλο της ως κράτος μέλος και θα συμβάλλει στην επιτυχή υλοποίηση των πολιτικών της ΕΕ στο σύνολο της επικράτειάς της.

Καθ' όλη τη διάρκεια της κρίσης, η Επιτροπή έχει δραστηριοποιηθεί για να βοηθήσει την Ελλάδα, παρέχοντας άμεση στήριξη και πραγματοποιώντας διαβουλεύσεις με τα υπόλοιπα κράτη μέλη, με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και με τη διεθνή κοινότητα, προκειμένου να επινοηθούν καινοτόμες λύσεις και να επιτευχθούν βιώσιμα αποτελέσματα στην πράξη. Σε ολόκληρη την Επιτροπή, κλιμάκια έχουν ενεργοποιηθεί πλήρως και καταβάλλουν εργαδείς προσπάθειες από κοινού με τις ελληνικές αρχές, τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στην Αθήνα. Με στόχο την παροχή της αναγκαίας τεχνικής συνδρομής, η Επιτροπή συγκρότησε επίσης ειδική Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα, τον Ιούλιο του 2011. Επιπλέον, η Επιτροπή έχει αναλάβει το έργο της ενισχυμένης παρακολούθησης των σχετικών δεσμεύσεων και της προόδου που συντελείται. Όπως προκύπτει από το παράρτημα της παρούσας ανακοίνωσης, ήδη αρχίζουν να εμφανίζονται χειροπιαστά αποτελέσματα, ενώ οι εργασίες που καταβάλλονται έχουν αναδείξει ελπιδοφόρες οδούς για την επίτευξη προόδου.

Η Επιτροπή αποφάσισε να εκδώσει την παρούσα ανακοίνωση τώρα, επειδή, μετά από πολλούς μήνες αβεβαιότητας, έχει πλέον θεσπισθεί το βασικό πλαίσιο για την ανάκαμψη στην Ελλάδα. Η Ελλάδα έχει πραγματοποιήσει σημαντικά βήματα με σκοπό να μειωθεί το έλλειμμα του δημόσιου τομέα της και έχει θεσπίσει νέες δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές. Η συμφωνία επί του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής και η επιτυχία της πρόσφατης διαδικασίας μείωσης του χρέους έναντι του ιδιωτικού τομέα παρέχουν μια ευκαιρία για την ανάπτυξη νέας δυναμικής, με στόχο τις απολύτως αναγκαίες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει ενδιαφέρον για ευρύ φάσμα αναγνωστών:

- Για τους πολίτες της Ελλάδας, διότι καταδεικνύει ότι από την τρέχουσα κρίση είναι δυνατό να προκύψει ένα περισσότερο δίκαιο, αξιόπιστο, αποτελεσματικό και χαρακτηριζόμενο από κοινωνική συνοχή σύστημα. Η Ελλάδα έχει τις δυνατότητες για να αλλάξει και μπορεί να αξιοποιήσει πολλά και πολύτιμα πλεονεκτήματα, αλλά

ωστόσο όλη η άνευ προηγουμένου συνδρομή την οποία λαμβάνει επί του παρόντος η Ελλάδα είναι ικανή να παραγάγει αποτελέσματα μόνον εφόσον οι έλληνες πολίτες ενστερνισθούν το πρόγραμμα και εργασθούν για την οικοδόμηση ενός διαφορετικού μέλλοντος.

- Για τους δημοκρατικούς θεσμούς της Ελλάδας, οι οποίοι έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους για το δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής και έχουν δεσμευθεί για την εφαρμογή του. Στην παρούσα ανακοίνωση υπογραμμίζεται η ανάγκη δημιουργίας μιας πιο θετικής ατμόσφαιρας, με τον τονισμό των γρήγορων οφελών που θα μπορούσαν να προκύψουν από την πλήρη υλοποίηση των αρχικών μέτρων του προγράμματος.
- Για τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τους διεθνείς μας εταίρους, που παρέχουν άνευ προηγουμένου συνδρομή στην Ελλάδα και θα επιθυμούν τη διαβεβαίωση ότι η συνεισφορά τους αξιοποιείται καταλλήλως και με τρόπο που αποτρέπει την επανεμφάνιση των προβλημάτων.

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να καταδείξει τον θετικό αντίκτυπο που μπορεί να έχει η πλήρης και αποτελεσματική εφαρμογή του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής¹ με τη δημιουργία των θεμελίων για ανάπτυξη, επενδύσεις και κοινωνική αναγέννηση. Η παρούσα ανακοίνωση προσδιορίζει τρόπους για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου των αρχικών επιδιωκόμενων στόχων, χάρη στην ταχεία ανάληψη δράσης και τη στήριξη της ΕΕ².

Ναι μεν η Ελλάδα έχει μπροστά της μια μακρά διαδικασία μετασχηματισμού και προσαρμογής, αλλά η υλοποίηση των δράσεων αυτών θα θέσει σε κίνηση τη διαδικασία ανάκαμψης. Η ευρεία κατανόηση από πλευράς πολιτών του προγράμματος και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων που θα προκύψουν από τις μείζονες αλλαγές των προσεχών μηνών είναι απαραίτητη προκειμένου να πεισθούν οι πολίτες ότι οι θυσίες στις οποίες υποβάλλονται και οι προσπάθειες που καταβάλλουν σήμερα θα αποδώσουν χειροπιαστά αποτελέσματα στο μέλλον.

2. ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΕΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΤΕΡΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Η πλήρης και έγκαιρη εφαρμογή του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής πρέπει να αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για την Ελλάδα. Τα μεταρρυθμιστικά μέτρα που περιλαμβάνει το πρόγραμμα κατατείνουν στην αποκατάσταση της ικανότητας της ελληνικής οικονομίας να δημιουργεί οικονομική ανάπτυξη και θέσεις απασχόλησης, καθώς και στην εξάλειψη των απαξιωτικών κανόνων και των παραγόντων που υποθάλπουν τη διαφθορά και τη γραφειοκρατία, με επακόλουθο να δυσχεραίνεται η άσκηση παραγωγικών δραστηριοτήτων από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις της Ελλάδας. Επί του παρόντος, οι υπέρμετρες κανονιστικές ρυθμίσεις και η ανεπαρκής λειτουργία της δημόσιας διοίκησης οδηγούν σε αναποτελεσματικότητα και σε υπερβολικό αριθμό φαινομένων προσοδοθηρίας.

---

¹ Το πλήρες κείμενο του προγράμματος είναι διαθέσιμο στην εξής διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf

² Η παρούσα ανακοίνωση δεν τροποποιεί ούτε συμπληρώνει τις επίσημες αποφάσεις σχετικά με την Ελλάδα οι οποίες έχουν θεσπισθεί στο πλαίσιο των εφαρμοστέων διαδικασιών συντονισμού των οικονομικών πολιτικών της Συνθήκης.

Η εξάλειψη των πλέον οφθαλμοφανών εμποδίων για την οικονομική ανάπτυξη θα μπορούσε να βελτιώσει σημαντικά την κατάσταση των πολιτών και των επιχειρήσεων σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Μεσοπρόθεσμα, απαιτούνται βαθύτερες μεταρρυθμίσεις της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, προκειμένου να διασφαλισθούν ταχύτερες και αποτελεσματικότερες διαδικασίες, ένα σημαντικά αποτελεσματικότερο και δικαιότερο σύστημα είσπραξης φόρων, λιγότερη γραφειοκρατία και μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου για τις επενδύσεις και τις νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Οι μεταρρυθμίσεις που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής αποσκοπούν στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης κοινωνίας, στην οποία όλα τα τμήματα του πληθυσμού θα φέρουν ακριβοδίκαιο μέρος του βάρους της προσαρμογής και θα καρπώνονται, χωρίς αποκλεισμούς, τα οφέλη των μεταρρυθμίσεων. Ο αντίκτυπος των έντονων ανισορροπιών οι οποίες έχουν αναπτυχθεί στην ελληνική οικονομία έχει πλήξει με ιδιαίτερη σφοδρότητα τα λιγότερο εύπορα τμήματα του πληθυσμού, καθιστώντας ακόμα επιτακτικότερη την ανάγκη για μεταρρυθμίσεις. Κεκτημένα συμφέροντα, τόσο εντός όσο και εκτός της δημόσιας διοίκησης, τα οποία έχουν εκμεταλλευθεί τη θέση τους σε ένα αδιαφανές και γραφειοκρατικό σύστημα που υποδαυλίζει τη διαφθορά, δεν θα πρέπει πλέον να γίνονται ανεκτά. Ωστόσο, οι αλλαγές αυτές θα ωφελήσουν το σύνολο του πληθυσμού, ο οποίος αξίζει μια καλύτερη διακυβέρνηση.

2.1 Ο στόχος μπορεί να επιτευχθεί

Η Ελλάδα έχει ήδη πραγματοποιήσει σημαντική πρόοδο για τη σε μεγάλο βαθμό μείωση του ελληνικού δημόσιου ελλείμματος, με τη θέσπιση μέτρων στους τομείς των δαπανών και της φορολογίας. Το δημόσιο έλλειμμα έχει μειωθεί από σχεδόν 16% του ΑΕΠ το 2009 σε 9,25% του ΑΕΠ πέρυσι. Το κοινοβούλιο της χώρας έχει θεσπίσει τεράστιο όγκο νέας νομοθεσίας, και έχουν ολοκληρωθεί όλες οι πρότερες ενέργειες που ήταν αναγκαίες για τη θέση σε ισχύ του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής. Όπως καταδεικνύει το πρόσφατο παρελθόν, όταν το σύστημα διακυβέρνησης στο σύνολό του επικεντρώνεται στην επίτευξη σαφών στόχων, είναι ικανό να λειτουργήσει αποτελεσματικά.

Η διαδρομή προς την οικονομική αναγέννηση έχει χαραχθεί με σαφήνεια στο δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής. Το πρόγραμμα αυτό θα οδηγήσει σε έναν ιστορικής σημασίας μετασχηματισμό, εξοπλίζοντας την Ελλάδα με μια σύγχρονη οικονομία και με δομές διακυβέρνησης που θα τη βοηθήσουν να αντικρίσει το μέλλον με αυτοπεποίθηση. Η Ελλάδα μπορεί να στηριχθεί στα πολλά ισχυρά σημεία που διαθέτει, όπως είναι η ναυτιλία της, οι τουριστικές της δυνατότητες, τα πανεπιστήμιά της και το σε γενικές γραμμές καλά εκπαιδευμένο εργατικό της δυναμικό, καθώς και η γεωγραφική της θέση, που την καθιστά δυνητικό κόμβο εφοδιαστικής και ενέργειας στη νοτιοανατολική Ευρώπη.

Η έγκαιρη υλοποίηση μιας σειράς πρωταρχικών δράσεων θα συντελέσει αποφασιστικά στη δημιουργία οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, τονώνοντας την ανταγωνιστικότητα και δίδοντας ώθηση στις επενδύσεις. Τα αποτελέσματα θα είναι χειροπιαστά και ορατά για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Η υλοποίηση των δράσεων αυτών θα προσδώσει δυναμική στη διαδικασία μεταρρυθμίσεων και θα στείλει ένα ισχυρό μήνυμα ότι η Ελλάδα είναι προσηλωμένη στις μεταρρυθμίσεις. Θα βοηθήσει την Ελλάδα να προχωρήσει από έναν φαύλο σε έναν ενάρετο κύκλο, στο πλαίσιο του οποίου η προσήλωση στις μεταρρυθμίσεις επιβραβεύεται με την ανανέωση της εμπιστοσύνης και την οικονομική ανάπτυξη, δημιουργώντας κίνητρα για περαιτέρω πρόοδο.

Αφενός μεν το δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής πρέπει να υλοποιηθεί μέχρι κεραίας, αφετέρου δε η Επιτροπή επισημαίνει στην παρούσα ανακοίνωση τρεις ευρύτερους τομείς στους οποίους η ανάληψη δράσης από τις ελληνικές αρχές κατά τη διάρκεια του 2012 αναμένεται ήδη ευλόγως να αποφέρει αποτελέσματα έως τα τέλη του ίδιου έτους. Αυτοί είναι:

- Θέση υπό έλεγχο των δημόσιων οικονομικών και εσόδων, ούτως ώστε τα δημόσια οικονομικά να καταστούν διατηρήσιμα σε βάθος χρόνου·
- Εξασφάλιση της ροής δανείων προς την πραγματική οικονομία, με την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και τη διευκόλυνση της εξασφάλισης δανείων υπό συμφέροντες όρους από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις·
- Απελευθέρωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας ως μοχλός ανάπτυξης· χρειάζεται κατεπειγόντως μια μεγάλης κλίμακας αναμόρφωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της αγοράς εργασίας, προκειμένου η Ελλάδα να γίνει ξανά ένας τόπος όπου εγχώριοι και αλλοδαποί επενδυτές διακατέχονται από εμπιστοσύνη για την πραγματοποίηση επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

2.1.1. Θέση υπό έλεγχο των δημόσιων οικονομικών – προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση

Στόχος του προγράμματος είναι να προετοιμασθεί η οικονομία ώστε να γίνει περισσότερο δυναμική και δίκαιη μεσοπρόθεσμα. Η διεθνής πείρα καταδεικνύει ότι οι απόπειρες δημιουργίας ανάπτυξης και απασχόλησης δεν τελεσφορούν παρά μόνον εφόσον το δημόσιο χρέος επανέλθει σε βιώσιμη τροχιά και υπάρξει αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας. Για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα, θα χρειασθούν επιπλέον προσπάθειες κατά τα έτη 2013 και 2014, προκειμένου να μπορέσει η Ελλάδα να μειώσει τον δείκτη χρέους της σε περίπου 117% του ΑΕΠ μέχρι το 2020. Με την απόδοση έμφασης σε στοχοθετημένες περικοπές δαπανών, θα μετριασθούν οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις για την πραγματική οικονομία. Εξάλλου, η μείωση του ελλείμματος θα βελτιώσει τη ρευστότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, δεδομένου ότι ο κρατικός τομέας θα απορροφά λιγότερες εγχώριες και ξένες αποταμιεύσεις. Συγχρόνως, θα επαυξήσει την αξιοπιστία της Ελλάδας στις αγορές και θα της επιτρέψει να εξασφαλίζει χρηματοδότηση έναντι ανεκτού γι' αυτήν κόστους στο τέλος της περιόδου επίσημης χρηματοδότησης, γεγονός που θα χαλαρώσει τους όρους χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις. Η μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος και της φορολογικής διοίκησης, όπως εξηγείται στην κατωτέρω ενότητα 2.3.2, έχει επίσης καθοριστική σημασία για τη θέση των δημόσιων οικονομικών υπό έλεγχο.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 1 του ΜΣ):

Οι ελληνικές αρχές θα πρέπει να προσδιορίσουν μέτρα για την κάλυψη των υφιστάμενων δημοσιονομικών χασμάτων για τα έτη 2013 και 2014. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να επικεντρώνονται σε περικοπές δαπανών.

2.1.2. Εξασφάλιση της ροής δανείων προς την πραγματική οικονομία, με την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει υποστεί τεράστια εκροή καταθέσεων, η οποία έχει προκαλέσει περιορισμένη πρόσβαση σε ρευστότητα και μείωση της αξίας του ενεργητικού

του. Η εξέλιξη αυτή έχει οδηγήσει με τη σειρά της σε μείωση της δανειοδότησης της πραγματικής οικονομίας.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού και η αποκατάσταση της ροής ρευστότητας προς τις ελληνικές επιχειρήσεις αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την ανάκαμψη της οικονομίας. Το δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής παρέχει χρηματοδοτικούς πόρους για την ανακεφαλαιοποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, με τον εξής διττό στόχο: διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και παροχή στις τράπεζες της δυνατότητας να χρηματοδοτούν την πραγματική οικονομία.

Οι ελληνικές ΜΜΕ αντιμετωπίζουν επί τους παρόντος λίαν δυσχερείς συνθήκες λειτουργίας: οι 6 στις 10 επιχειρήσεις κατέγραψαν μείωση κερδών το 2011 σε σύγκριση με το 2010, και χάθηκαν 150.000 θέσεις εργασίας. Τα απογοητευτικά αυτά στοιχεία καταδεικνύουν την ανάγκη για γρήγορη και στοχοθετημένη δράση με σκοπό τη στήριξη των ΜΜΕ – η στήριξη που παρέχει η ΕΕ για τη διατήρηση και την ανάπτυξη των ΜΜΕ περιγράφεται σε επόμενη ενότητα της παρούσας ανακοίνωσης.

Για να αποσοβηθεί η απειλή αυτή, καθοριστική σημασία θα έχει η αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων, π.χ. εκείνων που μπορούν να προέλθουν από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ³, έτσι ώστε να διοχετευθεί ρευστότητα σε νέες δραστηριότητες με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Ποσό άνω των 4 δισεκατ. ευρώ είναι ήδη διαθέσιμο ως συνδρομή ρευστότητας για ΜΜΕ από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, υπό τη μορφή μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων. Επιπλέον, έχει συσταθεί Ταμείο Εγγυήσεων για τις ΜΜΕ με χρηματοδότηση 500 εκατ. ευρώ από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, ποσό που θα μπορούσε να πολλαπλασιασθεί με σκοπό την αποδέσμευση ενός επιπλέον δισεκατ. ευρώ υπό μορφή δανείων από την ΕΤΕπ προς ελληνικές τράπεζες, για την επακόλουθη χορήγηση δανείων σε ελληνικές ΜΜΕ.

Εντούτοις, επί του παρόντος, τα χρήματα αυτά δεν φθάνουν στις ΜΜΕ, λόγω της μειωμένης ζήτησης για επενδύσεις, του υψηλού κινδύνου που συνεπάγεται η χορήγηση δανείων σε ΜΜΕ υπό τις παρούσες συνθήκες και της συνακόλουθης δυσκολίας των ΜΜΕ να αντλήσουν την αναγκαία συγχρηματοδότηση από τις τράπεζες. Οι ελληνικές αρχές εξακολουθούν να μην έχουν θέσει σε ισχύ ορισμένες τροποποιήσεις της νομοθεσίας της ΕΕ οι οποίες επιτρέπουν τη συγχρηματοδότηση κεφαλαίων κίνησης για ΜΜΕ.

Η εξάλειψη των φραγμών αυτών αποτελεί άμεση προτεραιότητα. Εξάλλου, υπάρχει μια σειρά έργων και καθεστώτων τα οποία συγχρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ και είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να ενισχύσουν τις επιχειρηματικές δεξιότητες και να παράσχουν στήριξη στη σύσταση νέων επιχειρήσεων, καθώς και πρόσβαση σε συστήματα μικροχρηματοδότησης.

Δράσεις το 2012:

Η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2012, διασφαλίζοντας την επιχειρηματική αυτοτέλεια των τραπεζών.

Κατά τους επόμενους 8 μήνες, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας θα πρέπει να επισπεύσει την εκταμίευση των 4 δισεκατ. ευρώ που είναι ήδη διαθέσιμα για τη χρηματοδότηση των ΜΜΕ. Η

³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την παροχή χρηματοδότησης από την ΕΕ και τη ρευστότητα για ΜΜΕ, βλ. ενότητες 2.2 και 3.2 του παραρτήματος.

μεταβολή των κανόνων της ΕΕ ώστε να είναι δυνατή η συγχρηματοδότηση κεφαλαίων κίνησης θα πρέπει να ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία.

Η ΕΤΕπ θα πρέπει να εκταμιεύσει δάνεια προς ΜΜΕ, με την κάλυψη του Ταμείου Εγγυήσεων για τις ΜΜΕ, με στόχο τα 160 εκατ. ευρώ το 2012, 400 εκατ. ευρώ επιπλέον έως το τέλος του 2013 και 440 εκατ. ευρώ πριν από το 2015. Εξάλλου, εντός του 2012, η ΕΤΕπ θα διαθέσει 440 εκατ. ευρώ επιπλέον σε ΜΜΕ, υπό την εγγύηση των ελληνικών αρχών.

Θα πρέπει επίσης να χορηγηθεί αυξημένη χρηματοδοτική στήριξη για την κατάρτιση επιχειρηματιών (με έμφαση σε νέα, καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες), περιλαμβανομένων της καθοδήγησης από εμπειρότερο πρόσωπο, της πλαισίωσης και της παροχής συμβουλών.

2.1.3. Απελευθέρωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας ως μοχλός ανάπτυξης

Η μόνιμη έξοδος από την κρίση θα απαιτήσει την ανάπτυξη του παραγωγικού τομέα της Ελλάδας. Εκτιμάται ότι η μεταρρύθμιση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών θα μπορούσε να επαυξήσει το ελληνικό ΑΕΠ κατά 13,5% μακροπρόθεσμα⁴. Η αποδέσμευση της επιχειρηματικής δραστηριότητας από τη γραφειοκρατία και τη διαφθορά θα μπορούσε να απελευθερώσει καταπιεσμένο αναπτυξιακό δυναμικό σε κλάδους όπως ο τουρισμός, οι λιμενικές υπηρεσίες, η μεταποίηση τροφίμων και πλήθος άλλων. Θα διευκολύνει την αναδιάρθρωση της οικονομίας προς την κατεύθυνση της αύξησης των επενδύσεων και των εξαγωγικών επιδόσεων, και είναι ικανή να πυροδοτήσει μια αποφασιστική μεταστροφή σε δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας. Στην παρούσα ενότητα προσδιορίζονται οκτώ τομείς δράσης στους οποίους επιβάλλεται να συντελεσθεί πρόοδος εντός του 2012⁵.

• Αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας κόστους

Στο πλαίσιο των προσπαθειών για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής αγοράς εργασίας, απαιτούνται μέτρα για την προώθηση της ταχείας προσαρμογής του μοναδιαίου κόστους εργασίας, ούτως ώστε να καταπολεμηθεί η ανεργία και να αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα κόστους της ελληνικής οικονομίας. Όπως έχει συμφωνηθεί στο πλαίσιο του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, τα μέτρα για την ενθάρρυνση μιας ταχείας προσαρμογής του εργατικού κόστους για να καταπολεμηθεί η ανεργία και να αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα κόστους θα πρέπει να αποβλέπουν, μαζί με τα μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί, στη μείωση του ονομαστικού μοναδιαίου κόστους εργασίας στην επιχειρηματική οικονομία κατά 15% κατά την περίοδο 2012-2014. Τα εν λόγω μέτρα είναι σκόπιμο να λαμβάνουν υπόψη την έκβαση του κοινωνικού διαλόγου και να συνοδεύονται από ευρύτερες προσπάθειες για την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου της αγοράς εργασίας, τον εξορθολογισμό των διαπραγματεύσεων με αντικείμενο τις αμοιβές των εργαζομένων σε όλα τα επίπεδα και την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 4.1 του ΜΣ):

Είναι σκόπιμο να εκπονηθεί, έως τα τέλη Ιουλίου του 2012, χρονοδιάγραμμα για την αναμόρφωση της εθνικής συλλογικής σύμβασης όσον αφορά το σύστημα καθορισμού των αμοιβών, σε συνεννόηση με τους κοινωνικούς εταίρους. Οι ελληνικές αρχές θα πρέπει επίσης

⁴ Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, τριμηνιαίο δελτίο 2/10, 2010

⁵ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους τομείς αυτούς, βλ. ενότητα 3 του παραρτήματος.

να θεσπίσουν μέτρα για τη μείωση των κοινωνικών εισφορών που βαρύνουν το κόστος εργασίας κατά τρόπο που δεν έχει αντίκτυπο στον προϋπολογισμό.

- **Διευκόλυνση των εξαγωγών**

Στην Ελλάδα χρειάζονται κατά μέσο όρο 20 ημέρες για την ολοκλήρωση του εκτελωνισμού κατά την εξαγωγή και των τελωνειακών διατυπώσεων, ενώ ο μέσος όρος για το σύνολο της ΕΕ είναι 10 ημέρες. Το στοιχείο αυτό εκτιμάται ότι συνεπάγεται συνολικά απώλεια αξίας εξαγωγών 10% περίπου σε σύγκριση με την αξία που θα ίσχυε σε αντίθετη περίπτωση⁶. Είναι σκόπιμο να καταργηθούν οι υπέρμετρες και συχνά περιττές απαιτήσεις για υποβολή δικαιολογητικών και τήρηση διαδικασιών.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 4.2 του ΜΣ):

Είναι σκόπιμο να ολοκληρωθεί η διεξοδική επανεξέταση των διατάξεων περί εκτελωνισμού κατά την εξαγωγή και των τελωνειακών διατυπώσεων, με στόχο την κατάργηση των υπέρμετρων ελέγχων και την ευθυγράμμιση των συστημάτων ελέγχου με τις πρακτικές που εφαρμόζονται στην υπόλοιπη ενιαία αγορά. Αφ' ης στιγμής ξεκινήσει η διαδικασία απλούστευσης, τα οφέλη της θα μπορούσαν να μεγιστοποιηθούν με την επεξεργασία διαδικασιών μετάβασης σε λύσεις ΤΠΕ. Οι προσπάθειες θα πρέπει επίσης να εστιασθούν στην παροχή εφοδίων στους εξαγωγείς ώστε να εντοπίζουν ευκαιρίες σε ελπιδοφόρες αγορές.

- **Ενθάρρυνση νέων επενδύσεων**

Οι επενδύσεις σε νέες εγκαταστάσεις ή έργα υπόκεινται σε καθυστερήσεις και σε έξοδα, που είναι απόρροια των κανονιστικών και διοικητικών εμποδίων και του μεγάλου αριθμού εμπλεκόμενων αρχών. Οι κανόνες που διέπουν τον χωροταξικό σχεδιασμό και τη χορήγηση περιβαλλοντικών αδειών αναφέρονται συχνά ως εμπόδιο για τις επενδύσεις. Ιδιαίτερα πλήττονται οι επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στους κλάδους της ενέργειας, της διανομής και εφοδιαστικής και των μεταφορών. Τα προβλήματα επιτείνονται σε περίπτωση διαμάχης, λόγω του ανασταλτικού αποτελέσματος πολλών διοικητικών και δικαστικών προσφυγών και της έλλειψης προσωπικού ή ικανοτήτων σε καίριες υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης. Η ολοκλήρωση του κτηματολογίου θα διευκολύνει επίσης τις επενδύσεις, προστατεύοντας τους επενδυτές από αντιδικίες σε σχέση με την έγγαιο ιδιοκτησία. Η πρόσβαση σε δεξιότητες αποτελεί επίσης πρόβλημα για τους ξένους επενδυτές υψηλής έντασης έρευνας και καινοτομίας, λόγω του ότι το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες μιας γνωσιοκεντρικής οικονομίας.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 4.2 του ΜΣ):

Είναι σκόπιμο να ενεργοποιηθούν πλέον πλήρως οι νόμοι που θεσπίστηκαν πρόσφατα και προβλέπουν ταχύτερες διαδικασίες αδειοδότησης για ορισμένα επαγγέλματα και μεταποιητικές δραστηριότητες, καθώς και για τη χορήγηση περιβαλλοντικών αδειών σε σχέση με έργα και δραστηριότητες.

Είναι σκόπιμο να ληφθούν πρόσθετα μέτρα για τη διευκόλυνση της σύστασης νέων επιχειρήσεων – ο σχετικός στόχος της ΕΕ, ο οποίος καθορίζεται στην «Πράξη για τις μικρές επιχειρήσεις», είναι σύσταση εντός 3 ημερών με μέγιστο κόστος 100 ευρώ. Η Ελλάδα θα πρέπει

⁶ Πηγή: Trading on Time: World Bank Policy Research Working Paper 3909

επίσης να ολοκληρώσει το σύστημα μονοαπευθυντικής θυρίδας, όπως επιτάσσει η οδηγία περί υπηρεσιών.

- **Εκσυγχρονισμός του συστήματος δημόσιων συμβάσεων**

Οι δημόσιες συμβάσεις αντιπροσωπεύουν το 12% του ελληνικού ΑΕΠ. Οι υποψήφιοι που υποβάλλουν προσφορά για να αναλάβουν ελληνικές δημόσιες συμβάσεις περιμένουν τον διπλάσιο χρόνο σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ για την κατακύρωση της εκάστοτε σύμβασης (σχεδόν 1 έτος). Οι σχετικές διαδικασίες είναι αναποτελεσματικές και απορροφούν πολλούς πόρους: ο δημόσιος τομέας επενδύει διπλάσιο αριθμό ανθρωποημερών για τη διεξαγωγή των διαδικασιών. Κατά μέσο όρο, κάθε διαδικασία οδηγεί σε δύο προσφυγές. Η κατάσταση αυτή έχει δυσμενείς συνέπειες για τους προμηθευτές του δημόσιου τομέα και επαυξάνει τα έξοδα. Εμποδίζει την απόκτηση εξοπλισμού και υπηρεσιών αναγκαίων για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και την ολοκλήρωση έργων που χρηματοδοτούνται από τα ταμεία της ΕΕ.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 2.6 του ΜΣ):

Η νομοθεσία που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις θα πρέπει να αναμορφωθεί εκ βάθρων έως τα τέλη του έτους, καθώς επίσης να καταστεί πλήρως λειτουργική η νεοσύστατη ενιαία αρχή δημόσιων συμβάσεων. Είναι σκόπιμο να εκπονηθεί και να εφαρμοσθεί ένα αναλυτικό σχέδιο με στόχο την πιο επαγγελματική και διαφανή διαχείριση των δημόσιων συμβάσεων σε μια σειρά υπουργείων που πραγματοποιούν δαπάνες μεγάλου ύψους και, στη συνέχεια, οι πρακτικές που θα αποδειχθούν επιτυχείς θα πρέπει να καθιερωθούν και σε άλλα τμήματα της δημόσιας διοίκησης. Πέραν αυτού, σημαντική εξοικονόμηση πόρων θα μπορούσε να επιτευχθεί με την ανάπτυξη ηλεκτρονικού συστήματος ανάθεσης των δημόσιων συμβάσεων, τη λήψη μέτρων για ομαδικές κρατικές προμήθειες μέσω κεντρικών οργάνων προμηθειών και την πιο εκτεταμένη σύναψη συμβάσεων πλαισίων για τις συνήθεις προμήθειες και υπηρεσίες.

- **Απελευθέρωση του ανταγωνισμού και των τιμών**

Οι τιμές έχουν παραμείνει υψηλές σε πολλούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας καθ' όλη τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, επιτείνοντας τα οικονομικά δεινά για καταναλωτές και επιχειρήσεις, των οποίων τα εισοδήματα συρρικνώνονται. Επιβάλλεται η ανάληψη αποφασιστικής δράσης για την εξάλειψη πολλών κανονιστικών εμποδίων που δυσχεραίνουν τον ανταγωνισμό και την είσοδο νέων παικτών στις αγορές. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να συνεχισθούν οι προσπάθειες για την αλλαγή των υφιστάμενων κανονιστικών ρυθμίσεων οι οποίες δημιουργούν προστατευόμενες ροές εισοδημάτων ή προφυλάσσουν τα νομοθετικώς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα από τον ανταγωνισμό. Η ενίσχυση του ανταγωνισμού και η ευελιξία των τιμών είναι επίσης απαραίτητες για να διασφαλισθεί ότι η μείωση του εργατικού κόστους θα οδηγήσει σε μείωση των τιμών, μετριάζοντας με τον τρόπο αυτό τον αντίκτυπο για το διαθέσιμο εισόδημα και εξασφαλίζοντας ότι η μείωση του κόστους παραγωγής αποφέρει οφέλη στο σύνολο της ελληνικής κοινωνίας.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 4.2 του ΜΣ):

Η πλήρης θέση σε εφαρμογή του νόμου του 2011 σχετικά με τα νομοθετικώς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα θα πρέπει να ολοκληρωθεί εντός του έτους, σε συνδυασμό με τα πρόσθετα μέτρα απελευθέρωσης που περιλαμβάνονται στο ΜΣ. Επίσης χρειάζεται η ουσιαστική εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Ο διαγνωστικός έλεγχος του κανονιστικού περιβάλλοντος σε επιλεγμένους τομείς της οικονομίας θα

ολοκληρωθεί μέχρι το φθινόπωρο και θα αποτελέσει τη βάση για την κατάργηση των νομοθετικών διατάξεων που υπονομεύουν τον ανταγωνισμό και συνεπάγονται περιττές επιβαρύνσεις.

- **Ένας ανταγωνιστικός ενεργειακός τομέας**

Η Ελλάδα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα (ο λιγνίτης αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας). Τα περισσότερα νησιά παραμένουν μη διασυνδεδεμένα και εξαρτώνται από ντιζελογεννήτριες και από μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με βάση το πετρέλαιο. Η συνολική απόδοση της ηλεκτροπαραγωγής συγκαταλέγεται στις χαμηλότερες στην Ευρώπη. Ο ενεργειακός τομέας κυριαρχείται από λίγες επιχειρήσεις κρατικής ιδιοκτησίας, οι οποίες χαρακτηρίζονται από χαμηλή παραγωγικότητα και εξακολουθούν να κατέχουν οιοσδήποτε μονοπωλιακή θέση στην αγορά. Οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς εξακολουθούν να μην έχουν αποδεσμοποιηθεί πλήρως. Οι βιομηχανικοί πελάτες παραπονιούνται ότι η ανταγωνιστικότητά τους υπονομεύεται από το γεγονός ότι καλούνται να καταβάλουν μερικές από τις υψηλότερες τιμές ενέργειας στην Ευρώπη.

Τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου πρέπει να εκσυγχρονισθούν. Οι βελτιώσεις στις εγκαταστάσεις αποθήκευσης και στα δίκτυα αγωγών αερίου, καθώς και οι επενδύσεις σε νέα έργα δημιουργίας αγωγών μεταφοράς με τα οποία διαφοροποιούνται οι πηγές αερίου, θα επιτρέψουν στην Ελλάδα να εκμεταλλευθεί τη στρατηγική της γεωγραφική θέση, δημιουργώντας μια πύλη προς την ευρωπαϊκή αγορά αερίου. Η διασύνδεση με το δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, τόσο των μεγαλύτερων νησιών με την ηπειρωτική χώρα όσο και μεταξύ των μικρότερων νησιών, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη μεγάλης κλίμακας ανάπτυξη αιολικών και φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων.

Η ενίσχυση του ηπειρωτικού δικτύου μεταφοράς έχει επίσης πρωταρχική σημασία για την ενσωμάτωση των εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εγχώρια αγορά, καθώς επίσης προκειμένου να καταστούν δυνατές οι σημαντικές εξαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας προς την υπόλοιπη Ευρώπη. Η Ελλάδα αποτελεί φυσική δίοδο για μεγάλο μέρος του φυσικού αερίου που αντλείται στις λεκάνες της Κασπίας και της ανατολικής Μεσογείου. Το πρόγραμμα για το διευρωπαϊκό δίκτυο στον τομέα της ενέργειας (TEN-E) και η προταθείσα διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» μπορούν να διαδραματίσουν μείζονα ρόλο για την εστίαση και τη χρηματοδότηση των προσπαθειών στον συγκεκριμένο τομέα. Η διασφάλιση ενός ανοικτού και λειτουργικού ενεργειακού τομέα καθώς και πρόσβασης επί ίσοις όροις στις ενεργειακές υποδομές και τα δίκτυα της χώρας αποτελεί προϋπόθεση για την προσέλκυση ιδιωτικής χρηματοδότησης για τέτοιου είδους επενδύσεις. Έργα όπως το «Ήλιος» θα μπορούσαν να αποτελέσουν εφελτήριο για μια πραγματικά ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, βοηθώντας συγχρόνως την ελληνική οικονομία να ανακάμψει.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 4.2 του ΜΣ):

Η ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας φέτος θα δώσει την ευκαιρία σε επενδυτές του ιδιωτικού τομέα να εισέλθουν σε μια τεράστια νέα αγορά και θα διευρύνει τις δυνατότητες για μεγάλης κλίμακας μείωση των εξόδων χάρη στην αύξηση της αποτελεσματικότητας που αναμένεται να υπάρξει στις πρώην κρατικές επιχειρήσεις.

Ο διαχωρισμός της εκμετάλλευσης του συστήματος μεταφοράς αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας από τις δραστηριότητες παραγωγής και προμήθειας θα ενισχύσει τη διαφάνεια του τομέα και θα διευκολύνει τον ανταγωνισμό με την είσοδο νέων παικτών στις αγορές.

Η παροχή τεχνικής συνδρομής θα διευκολύνει την αναμόρφωση των ελληνικών καθεστώτων προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με στόχο τη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος και την ανάπτυξη των άφθονων ηλιακών και αιολικών ενεργειακών πόρων που διαθέτει η Ελλάδα.

- **Αποτελεσματικές υπηρεσίες μεταφορών**

Ο τομέας μεταφορών της Ελλάδας έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές, με τη σύσταση ρυθμιστικής αρχής σιδηροδρόμων, το άνοιγμα των οδικών εμπορευματικών μεταφορών και την απελευθέρωση της ευκαιριακής μεταφοράς προσώπων με τουριστικά λεωφορεία.

Παρόλα αυτά, πρέπει να γίνουν ακόμα πολλά. Τα διοικητικά εμπόδια και η ανεπαρκής διαχείριση δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εκμετάλλευση λιμένων και αερολιμένων, με αρνητικό αντίκτυπο σε δύο από τους σημαντικότερους κλάδους της οικονομίας: την εφοδιαστική και τον τουρισμό. Στην περίπτωση των αερολιμένων και της διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας, θα ήταν δυνατό να επιτευχθεί βραχυπρόθεσμα σημαντική αύξηση του δυναμικού και μείωση του κόστους για τις επιχειρήσεις, πράγμα που θα μπορούσε να ενισχύσει την έλευση τουριστών. Οι σιδηροδρομικές μεταφορές θα μπορούσαν να βελτιωθούν με τη θέσπιση πλαισίου που να επιτρέπει σε επιχειρήσεις επιβατικών σιδηροδρομικών μεταφορών της ΕΕ να εισέλθουν στην ελληνική αγορά και με την απλούστευση των διαδικασιών που ισχύουν για την εκτέλεση διεθνών εμπορευματικών μεταφορών.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 4.2 του ΜΣ):

Είναι σκόπιμο να οριστικοποιηθεί το «Έγγραφο σχετικά με την πολιτική μεταφορών» (με προθεσμία έκδοσης τον Ιούνιο 2012), στο οποίο θα καθορίζεται το στρατηγικό και κανονιστικό πλαίσιο για το σύνολο του τομέα των μεταφορών. Τα ρυθμιστικά και επιχειρησιακά καθήκοντα της Ελληνικής Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας θα πρέπει να διαχωρισθούν μεταξύ τους και να διατεθεί χρηματοδότηση για τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας, την πρόσληψη κατηρητισμένων ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας και την προμήθεια σύγχρονου υλισμικού κατανομής χρονοθυρίθων (slot). Είναι σκόπιμο να ολοκληρωθεί η ίδρυση ανεξάρτητων αρχών ανάθεσης για την εκτέλεση σιδηροδρομικών επιβατικών δρομολογίων. Θα πρέπει να επανεξετασθούν οι διαδικασίες και συμφωνίες που διέπουν τη διέλευση των συνόρων, έτσι ώστε να διευκολυνθούν οι ροές εμπορευμάτων στον Διάδρομο Χ, καθώς επίσης να εγκαταλειφθεί η πρακτική του κλεισίματος των συνόρων.

- **Η ευδότηση του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων**

Το ύψους 50 δισεκατ. ευρώ πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων το οποίο καθορίζεται στο δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής αναμένεται να παράσχει ένα όχημα για την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, να φέρει νέους παίκτες στην αγορά και να ενισχύσει τον ανταγωνισμό, ενώ συγχρόνως αναμένεται να συμβάλει στην αποπληρωμή δημόσιου χρέους. Επίσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα υλοποιηθεί με βάση ένα μακρόπνοο στρατηγικό όραμα, εκτιμάται ότι θα προετοιμάσει το έδαφος για την αποτελεσματικότερη διαχείριση ορισμένων καίριας σημασίας επιχειρήσεων στην οικονομία, οι οποίες σήμερα τελούν υπό κρατική ιδιοκτησία.

Οι σιδηρόδρομοι, τα λιμάνια και οι αερολιμένες χρειάζονται ένα πιο συνεκτικό κανονιστικό πλαίσιο στη φάση της προετοιμασίας για την ιδιωτικοποίησή τους. Το πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αποσαφηνίζει τους εκατέρωθεν ρόλους των κρατικών αρχών και των φορέων διαχείρισης των υποδομών, να κατοχυρώνει την επί ίσοις όροις πρόσβαση στις εγκαταστάσεις, να διευκολύνει την ανάπτυξη υποδομών ως μέρος ενός συνεκτικού συστήματος μεταφορών και, τέλος, να διασφαλίζει την αποδοτική αξιοποίηση των κονδυλίων των διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου συνοχής και την υλοποίηση των προτεραιοτήτων του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών (TEN-T).

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 2.1 του ΜΣ):

Είναι σκόπιμο να θεσπισθεί ένα στιβαρό κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο για τα στοιχεία ενεργητικού που σχετίζονται με υποδομές, των οποίων η πώληση έχει καθυστερήσει εξαιτίας τεχνικών εμποδίων και της αβεβαιότητας σε σχέση με τους όρους εκμετάλλευσής τους. Είναι σκόπιμο να ολοκληρωθεί η πλήρης απογραφή των ακίνητων περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν στο κράτος. Θα πρέπει επίσης να επισπευσθεί η καταγραφή των κρατικών γαιών. Είναι αναγκαίο να διασφαλισθεί η πραγματοποίηση των σχεδιαζόμενων εσόδων, προκειμένου να αποφευχθούν χάσματα χρηματοδότησης στους δημοσιονομικούς λογαριασμούς και να ενισχυθεί η αξιοπιστία των ιδιωτικοποιήσεων ως εργαλείου για τη βιωσιμότητα του χρέους.

2.2 Αντιμετώπιση του κοινωνικού αντικτύπου της κρίσης

Εκτός από τους τρεις τομείς δράσης που περιγράφονται ανωτέρω, η ταχεία επιδείνωση της κοινωνικής κατάστασης στην Ελλάδα απαιτεί επείγουσα αντιμετώπιση. Η ανεργία, ιδιαίτερα των νέων, έχει αυξηθεί θεαματικά μετά την εκδήλωση της κρίσης και τα επίπεδα της φτώχειας είναι απαράδεκτα υψηλά. Τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής έχουν σχεδιαστεί για την εξομάλυνση της κατάστασης αυτής, μέσω μεταρρύθμισης της οικονομίας, κατά τρόπο ώστε να επωφεληθούν όλοι από τη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση.

Ουσιαστικής σημασίας είναι η περαιτέρω πρόοδος για τη μείωση του κόστους εργασίας και τη βελτίωση της παραγωγικότητας που θα συμβάλει στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Τα εν λόγω αναγκαία διαβήματα πρέπει να συνοδεύονται από σθεναρά μέτρα για να εξασφαλιστεί η κοινωνική δικαιοσύνη και να βοηθηθούν οι πλέον ευάλωτοι.

Το σκεπτικό αυτό έχει ληφθεί υπόψη για τον σχεδιασμό του προγράμματος, για παράδειγμα, με την αναθεώρηση των κοινωνικών προγραμμάτων ώστε να εξασφαλιστεί ότι στοχεύονται καλύτερα οι δικαιούχοι και προστατεύονται αποτελεσματικά οι ευάλωτες ομάδες· με την εξασφάλιση ότι οι μειώσεις των συντάξεων είναι στοχευμένες και προστατεύονται οι χαμηλοσυνταξιούχοι· με την καταπολέμηση της απάτης στις κοινωνικές παροχές· με τη μείωση του κόστους της υγειονομικής περίθαλψης χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ποιότητά της· με την αύξηση της δικαιοσύνης του φορολογικού συστήματος και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

2.2.1. Προώθηση της απασχόλησης των νέων και της κατάρτισης

Η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με τις ελληνικές αρχές σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης των εξαιρετικά υψηλών επιπέδων ανεργίας των νέων. Αυτό συνεπάγεται μια νέα θεώρηση της χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ στην Ελλάδα και των τρόπων ενίσχυσης των ελληνικών αρχών για την ανακατανομή των πόρων σε έργα που θα αποφέρουν

το συντομότερο τα μεγαλύτερα δυνατά αποτελέσματα στον τομέα της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

Καθορίστηκε ένα σχέδιο δράσης που επικεντρώνεται σε ομάδες και στόχους πολιτικής σαφούς προτεραιότητας. Μέσω αναπροσανατολισμού της χρηματοδότησης της ΕΕ, θα μπορούσε να διατεθεί από τα υφιστάμενα κονδύλια των διαρθρωτικών προγραμμάτων της ΕΕ ποσό ύψους περίπου 200-250 εκατ. ευρώ από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, για την υποστήριξη μέτρων που μπορούν να αποφέρουν άμεσα αποτελέσματα για τους νέους που δεν βρίσκουν εργασία.

Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν στήριξη για την απόκτηση της πρώτης εργασιακής πείρας ή βραχυχρόνιες τοποθετήσεις στον ιδιωτικό τομέα ή στην τοπική αυτοδιοίκηση· επέκταση των ευκαιριών μαθητείας ή άσκησης για σπουδαστές και πτυχιούχους· προώθηση του αναπροσανατολισμού ή της αναβάθμισης δεξιοτήτων ως μέρος της στρατηγικής για την ανάπτυξη· προώθηση της επιχειρηματικότητας, περιλαμβανομένης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας· και ενθάρρυνση της διαμονής στο εξωτερικό για σπουδές ή κατάρτιση, όπως για παράδειγμα, μέσω των προγραμμάτων Leonardo και Erasmus.

Δράσεις το 2012:

Πρέπει να ολοκληρωθεί και να τεθεί σε εφαρμογή πριν από το τέλος του 2012 ένα σχέδιο δράσης για την προώθηση της απασχόλησης των νέων, μεταξύ άλλων, μέσω της κατάρτισης και της επιχειρηματικότητας.

2.2.2. Ενεργητική πολιτική για την αγορά εργασίας

Θα πρέπει να ενισχυθούν οι δημόσιες υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας προκειμένου να παρέχουν καλύτερες και πιο εξατομικευμένες υπηρεσίες για την αντιμετώπιση της αύξησης του αριθμού των ανέργων. Πρέπει να πραγματοποιηθούν πιο αποτελεσματικές και στοχευμένες επενδύσεις σε ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας που θα στηρίζουν μια ανάπτυξη συνοδευόμενη από πλούτο εργασιακών θέσεων, καθώς και μια πιο συστηματική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ενεργητικών μέτρων για την αγορά εργασίας. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις πιο ευάλωτες ομάδες (ανεπίδητοι άνεργοι, άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, μακροχρόνια άνεργοι, μετανάστες και μειονότητες κλπ.). Οι προσπάθειες για την ανάπτυξη δεξιοτήτων θα πρέπει να στραφούν στην εξεύρεση λύσεων και την ανταπόκριση στις ανάγκες των τομέων και ομάδων έργων που μπορούν να καταστούν βασικοί παράγοντες της μελλοντικής ανάπτυξης.

Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ μπορούν να στηρίξουν διάφορα προγράμματα για προσλήψεις περιορισμένης χρονικής διάρκειας, με έμφαση ειδικά στις ανάγκες των μειονεκτουσών ομάδων. Αυτό μπορεί να προσφέρει προσωρινή οικονομική ανακούφιση και ευκαιρίες στα άτομα που έχουν επηρεαστεί περισσότερο από την κρίση να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να παραμείνουν στην αγορά εργασίας.

Επιπλέον, η Ελλάδα θα μπορούσε να αξιοποιήσει το ανεκμετάλλευτο δυναμικό της κοινωνικής οικονομίας, με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, το οποίο παρέχει σημαντική στήριξη για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και μπορεί να αντιμετωπίσει τις αυξανόμενες ανάγκες για κοινωνικές υπηρεσίες.

Δράσεις το 2012:

Αποτελεσματικότερη χρήση των διαθέσιμων πόρων από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ώστε να τεθεί σε πλήρη λειτουργία το πλαίσιο για τη στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων καθώς και των βασικών παραγόντων για μια ευεργετική προς την απασχόληση ανάπτυξη, και να αντιμετωπισθούν οι πολύπλευρες ανάγκες ένταξης των ευάλωτων ομάδων.

2.2.3. Επένδυση στην εκπαίδευση και κατάρτιση

Προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανάπτυξη της ανάκαμψης και να αξιοποιηθούν πλήρως τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας, η ορθότητα, η ποιότητα και η ελκυστικότητα της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να βελτιωθούν. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι νέοι που αποφοιτούν από το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης θα διαθέτουν τις δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται από την οικονομία - τόσο από άποψη απασχολησιμότητας όσο και επιχειρηματικότητας. Η συνεργασία αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης τη δημιουργία ευέλικτων οδών μεταξύ γενικής και επαγγελματικής κατεύθυνσης και από την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην περαιτέρω μάθηση και σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης.

2.3 Δημιουργία μιας σύγχρονης δημόσιας διοίκησης

Η μεταρρύθμιση της Ελλάδας πρέπει να ξεκινήσει με τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Επί του παρόντος, η Ελλάδα πάσχει από έλλειψη ικανότητας για την εφαρμογή πολιτικής, τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, την είσπραξη φόρων, το άνοιγμα των αγορών στον ανταγωνισμό, την αποτελεσματική και καινοτόμο λειτουργία των δημόσιων συμβάσεων, την πληρωμή των προμηθευτών, ή την έγκαιρη παροχή δικαστικού ελέγχου στους πολίτες. Η πολυπλοκότητα και η αδιαφάνεια σε όλα τα επίπεδα δημιουργούν δυνατότητες για διαφθορά που υπονομεύουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στο σύστημα και διαβρώνουν την αποτελεσματικότητά του. Η σωστή διαχείριση των στοιχείων αυτών θα αποτελέσει τη βάση για την αποκατάσταση του κοινωνικού συμβολαίου μεταξύ των ελλήνων πολιτών και του κράτους, με βάση τη διαφάνεια, την εμπιστοσύνη και την αλληλεγγύη. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις επίσημες στατιστικές αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινωνικού αυτού συμβολαίου.

2.3.1. Μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης

Απαιτείται ριζική μεταρρύθμιση των δομών και των μεθόδων εργασίας των ελληνικών δημοσίων υπηρεσιών. Υπάρχει ανάγκη σαφούς ανάληψης ηγετικών πολιτικών ευθυνών, προκειμένου να διασφαλίζεται η υποχρέωση λογοδοσίας και η υπέρβαση της αδράνειας και να παύσει ο σημερινός κατακερματισμός της ευθύνης για διάφορες πτυχές της πολιτικής μεταξύ των διάφορων υπουργείων και υπηρεσιών. Απαιτείται ισχυρή ικανότητα συντονισμού μεταξύ των υπουργείων για την εφαρμογή πολύπλοκων διαδικασιών μεταρρύθμισης. Μεταρρυθμίσεις απαιτούνται επίσης για τη βελτίωση της λειτουργίας και της οργάνωσης κάθε ελληνικού υπουργείου και δημόσιας υπηρεσίας. Όλες οι αρχές της συνοχής και της αποτελεσματικότητας που θα θεσπιστούν από τη μεταρρύθμιση της διοίκησης σε κεντρικό επίπεδο πρέπει να μεταφερθούν σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η ΕΕ υποστηρίζει έμπρακτα το πρόγραμμα διοικητικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα, όπως μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου με προϋπολογισμό λίγο άνω του μισού

δισεκατομμυρίου ευρώ (505 εκατομμύρια ευρώ). Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης αποτελεί επίσης βασική πλευρά του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής⁷.

Δράσεις το 2012: (πρβλ. σημείο 2.6 του ΜΣ)

Η υψηλού επιπέδου συντονιστική ομάδα που συστάθηκε στις αρχές του 2012 για την εποπτεία, παρακολούθηση και εφαρμογή των διοικητικών μεταρρυθμίσεων, θα αρχίσει να λειτουργεί το συντομότερο υπό την προεδρία του πρωθυπουργού. Θα δημιουργηθεί μία σταθερή δομή για διυπουργικό συντονισμό. Θα δημιουργηθούν οριζόντιες δομές σε κάθε υπουργείο, υλοποιώντας τις σχετικές διαδικασίες ως προς τον προϋπολογισμό/οικονομικά, τους λογιστικούς ελέγχους, τον εσωτερικό έλεγχο, τη διαχείριση ανθρωπίνων πόρων, τις ενέργειες μέσα σε πλαίσιο κοινών κανόνων.

Θα συμφωνηθεί και θεσπιστεί με υψηλό βαθμό επείγοντος οδικός χάρτης και δράσεις διοικητικής μεταρρύθμισης, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η επιτάχυνση της εφαρμογής του χρηματοδοτούμενου από το ΕΚΤ προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση» είναι βασικής σημασίας για την έγκαιρη επίτευξη αποτελεσμάτων.

2.3.2. Φορολογική μεταρρύθμιση, φορολογική διοίκηση και διαχείριση των δημοσίων οικονομικών

Απαιτείται επείγοντως αναδιάρθρωση του ελληνικού φορολογικού συστήματος. Θα μπορούσε να βελτιωθεί ο σχεδιασμός τόσο άμεσων όσο και έμμεσων φόρων - περιλαμβανομένου του φόρου ακίνητης περιουσίας – ώστε να στηριχθεί η σταθερότητα και η ανάπτυξη. Εκτεταμένες απαλλαγές, ειδικοί κανόνες και προτιμησιακά καθεστώτα και επιπλέον η μείωση του μεγέθους της φορολογικής βάσης κατέστησαν το σύστημα σύνθετο και δύσκολο στη διαχείριση και στη συμμόρφωση. Αυξάνοντας την πολυπλοκότητα, αυτές οι απαλλαγές και εξαιρέσεις δημιούργησαν δυνατότητες φοροαποφυγής και καταχρήσεων, και επίσης οδήγησαν σε φοροδιαφυγή και διαφθορά, έχοντας ως αποτέλεσμα τεράστιες απώλειες του κράτους και απειλώντας τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Συνεπώς, μια φορολογική μεταρρύθμιση θα μπορούσε να βελτιώσει την ποιότητα της φορολογικής νομοθεσίας, της φορολογικής διοίκησης και τον βαθμό της φορολογικής συμμόρφωσης.

Η ελληνική φορολογική διοίκηση πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο επίμονων προσπαθειών για την ενίσχυση της ικανότητάς της να εισπράττει φόρους που οφείλονται από όλα τα τμήματα της κοινωνίας. Είναι σκόπιμο να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα για τη βελτίωση του πλαισίου διακυβέρνησης και την ανεξαρτησία της φορολογικής διοίκησης. Πρέπει να συνεχιστεί η πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της δημοσιονομικής λογιστικής. Οι αδυναμίες στα δύο αυτά μέτωπα απετέλεσαν κρίσιμους παράγοντες για την επιδείνωση της ελληνικής δημοσιονομικής κατάστασης. Η βελτίωση της φορολογικής διοίκησης και η αναχαίτιση των φαινομένων φοροδιαφυγής είναι επίσης σημαντικά, ώστε να εξασφαλιστεί ότι το βάρος της προσαρμογής κατανέμεται δίκαια.

Αντίστροφα, η ελληνική φορολογική διοίκηση θα πρέπει να επιστρέψει επείγοντως άνω των 700 εκατομμυρίων ευρώ προκαταβληθέντος φόρου ΦΠΑ από εξαγωγικές επιχειρήσεις. Είναι εξαιρετικά επιζήμιο και άδικο για επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν δυσκολίες να

⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, βλέπε ενότητα 3.6 του παραρτήματος.

καθυστερούνται αυτές οι πληρωμές, λόγω ελέγχων που προκαλούν διακρίσεις εκ μέρους μεμονωμένων εφοριακών υπαλλήλων.

Η ικανότητα σε σχέση με τη διάφανη διαχείριση των δημόσιων πόρων και την καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς πρέπει να αυξηθεί, μεταξύ άλλων, για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημεία 2.3 και 2.4 του ΜΣ):

Η ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος θα πρέπει να προετοιμαστεί προσεκτικά κατά τους προσεχείς μήνες ώστε να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά της και να είναι φιλική προς την ανάπτυξη.

Πρέπει να βελτιωθούν οι προσπάθειες για την είσπραξη φόρων, καθώς και τον έλεγχο των πολύ εύπορων ατόμων, ενώ παράλληλα να καταβληθούν προσπάθειες για την απλούστευση του νομικού και διαδικαστικού φορολογικού πλαισίου, με βάση την τεχνική βοήθεια που παρέχεται.

Πρέπει να θεσπιστεί μια στρατηγική καταπολέμησης της απάτης, η οποία να καλύπτει τα δημόσια έσοδα και τις δημόσιες δαπάνες.

2.3.3. Μεταρρύθμιση των συστημάτων υγείας και συντάξεων

Για να διατηρεί η καθολική πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και να βελτιωθεί η ποιότητά της, στο πλαίσιο μιας πολύ μεγαλύτερης δημοσιονομικής πειθαρχίας, η Ελλάδα πρέπει να βρει τρόπους για να περιοριστεί το κόστος των εισροών και να βελτιωθεί η γενικότερη αποδοτικότητα του συστήματος. Αυτό πρέπει να γίνει με σκοπό τη βελτίωση της συνολικής ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών υγείας, περιλαμβανομένης της αντιμετώπισης της άνισης κάλυψης και της μείωσης του κατακερματισμού στη διακυβέρνηση και διοίκηση του συστήματος.

Μια πιο υπεύθυνη κατανάλωση των υπηρεσιών και προϊόντων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης θα συμβάλει σε αυτό, ιδίως μέσω της μείωσης των δαπανών και των ιατρικών αποβλήτων τόσο ιατρικού εξοπλισμού όσο και για φαρμακευτικών προϊόντων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με μεγαλύτερη διαφάνεια και μέσω συστημάτων επαγγελματικών προδιαγραφών και παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης (η Ελλάδα εφαρμόζει ηλεκτρονική συνταγογράφηση και πρόσφατα διεξήγαγε έναν πρώτο ηλεκτρονικό πλειστηριασμό για φαρμακευτικά προϊόντα). Θα είναι βασικής σημασίας για τη βιωσιμότητα του συστήματος υγείας η εξισορρόπηση των ανθρώπινων πόρων σε μακροχρόνια βάση και η διατήρηση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας και των νοσοκόμων της πρωτοβάθμιας περίθαλψης.

Το 2010 η Ελλάδα υιοθέτησε μία από τις πιο φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις στην ΕΕ στον τομέα των συντάξεων. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα στηρίξουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ελληνικού συνταξιοδοτικού συστήματος.

Εφόσον το προσδόκιμο επιβίωσης κατά τη γέννηση βελτιώθηκε αισθητά κατά την τελευταία δεκαετία - το 2010 ανήλθε σε 78,4 έτη για τους άνδρες και 82,8 έτη για τις γυναίκες (αντίστοιχα ποσοστά ΕΕ-27 για το 2008: 76,4 και 82,4 έτη) – οι επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού θα πρέπει να επηρεάσουν σημαντικά τη διαδικασία μεταρρύθμισης.

Δράσεις το 2012: (πρβλ. σημεία 2.7 και 2.8 του ΜΣ):

Η Ελλάδα θα πρέπει να εργαστεί για μια πλήρη σειρά μέτρων που αφορούν: i) την ενίσχυση της διακυβέρνησης του συστήματος υγείας, και συγχρόνως τη μείωση του κατακερματισμού των υπηρεσιών υγείας και των διοικητικών δαπανών· ii) τη μείωση των φαρμακευτικών δαπανών μέσω αλλαγών στην τιμολόγηση, τη συνταγογράφηση και την αποζημίωση των φαρμάκων, καθώς και την προώθηση των γενόσημων φαρμάκων· iii) την κεντρική διαχείριση προμηθειών· iv) την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου και ενιαίου συστήματος ηλεκτρονικής υγείας για τη βελτίωση της παρακολούθησης, της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος υγείας· και v) την υποβολή ενός μέσου σχεδιασμού ανθρώπινων πόρων για την περιγραφή των μακροχρόνιων αναγκών του εργατικού δυναμικού στον τομέα της υγείας. Πρόκειται για αναγκαία βήματα προς μια αληθινά εθνική υπηρεσία υγείας που θα εγγυάται δίκαιη αντιμετώπιση, ίση μεταχείριση, αποτελεσματικότητα και ποιότητα υπηρεσιών και δαπανών.

Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος πρέπει να ολοκληρωθεί με τη μεταρρύθμιση των δευτεροβάθμιων και επικουρικών ταμείων και την καταπολέμηση της απάτης στις αναπηρικές συντάξεις.

2.3.4. Μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος

Απαιτείται επίσης μεταρρύθμιση στις διοικητικές υπηρεσίες του δικαστικού τομέα στην Ελλάδα, εφόσον είναι ιδιαίτερα ανεπαρκείς σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα. Τα άτομα και οι επιχειρήσεις πρέπει να έχουν εμπιστοσύνη ότι το δικαστικό σύστημα θα προσφέρει αποτελεσματικές λύσεις και θα σεβαστεί τα δικαιώματά τους. Το σύστημα χαρακτηρίζεται από πολύπλοκες διαδικασίες που οδηγούν σε υπερβολικές καθυστερήσεις στην εκδίκαση των υποθέσεων (πολύ μεγαλύτερες από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ), με μεγάλο όγκο συσσωρευμένων εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων παρά τον σχετικά μεγάλο αριθμό των δικαστηρίων και των δικαστών σε σχέση με το μέγεθος του ελληνικού πληθυσμού. Τα μέτρα δικαστικής μεταρρύθμισης που προβλέπονται στο δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην οικονομική ανάκαμψη, με την τόνωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, των ξένων επενδύσεων και της εγχώριας επιχειρηματικότητας.

Δράσεις το 2012 (πρβλ. σημείο 4.5 του ΜΣ):

Η Ελλάδα θα πρέπει να εργαστεί προς την κατεύθυνση: i) της εξάλειψης των υφιστάμενων συσσωρευμένων εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων (για φορολογικές, αστικές και εμπορικές υποθέσεις)· ii) της ενθάρρυνσης ιδιωτών και επιχειρήσεων για προσφυγή σε εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών, όπως η διαμεσολάβηση, ώστε να μειωθεί ο φόρτος εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων· iii) της εισαγωγής νέων εφαρμογών ηλεκτρονικής δικαιοσύνης· iv) της αναθεώρησης του Ελληνικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας· και v) της υιοθέτησης και εφαρμογής στρατηγικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

2.3.5. Βελτίωση του εσωτερικού συντονισμού

Το δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής καθορίζει μία πλήρη ατζέντα που πρέπει να εφαρμοσθεί από τις ελληνικές αρχές. Αποτελεί επίσης την «κρίσιμη μάζα» που απαιτείται για την εφαρμογή της διαρθρωτικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα σε αυτοτροφοδοτούμενη πορεία.

Ωστόσο, προς το παρόν, δεν υφίσταται «νευραλγικό κέντρο» για τον συντονισμό και την παρακολούθηση της διαδικασίας μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο της ελληνικής κυβέρνησης. Απαιτείται ένας τέτοιος μηχανισμός για τη διατήρηση του ρυθμού της διαδικασίας μεταρρυθμίσεων και τη διευκόλυνση του διάφανου και αποτελεσματικού κυβερνητικού

ελέγχου της συνολικής διαδικασίας. Ο μηχανισμός αυτός θα αποτελέσει τη βάση για κυβερνητικό και κοινοβουλευτικό έλεγχο της διαδικασίας και θα συμβάλει στη διόρθωση τυχόν αποκλίσεων. Θα συμβάλει επίσης στη δημιουργία αυτόνομης ικανότητας για τον καθορισμό και την εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Παρέχεται επίσης τεχνική βοήθεια για τη βελτίωση της ποιότητας των επίσημων στατιστικών στοιχείων, για την οποία συστάθηκε το Κοινό Συνολικό Ελληνικό Σχέδιο Δράσης για τα Στατιστικά Στοιχεία (JOSGAP).

Δράσεις το 2012: (πρβλ. σημείο 5 του ΜΣ)

Θα πρέπει να δημιουργηθεί μηχανισμός για την παρακολούθηση και τον συντονισμό των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και να τεθεί σε πλήρη λειτουργία μέχρι τα μέσα του 2012.

3. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙ

3.1.1. Αξιοποίηση των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ

Οι πόροι που διατίθενται από τα ταμεία της ΕΕ αντιπροσωπεύουν σημαντική οικονομική δύναμη πυρός⁸. Χορηγήθηκαν άνω των 20 δισεκατ. ευρώ για την περίοδο 2007-2013 βάσει χρηματοδότησης τόσο διαρθρωτικής όσο και για την προαγωγή της συνοχής και επιπλέον 21 δισεκατ. ευρώ μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Πάντως, δαπανήθηκε λιγότερο από το μισό της χρηματοδότησης από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής και υπάρχει περιθώριο για τη βελτίωση της απορρόφησης πόρων αγροτικής ανάπτυξης. Αυτό συνεπάγεται σημαντική μη χρησιμοποιηθείσα ικανότητα για προώθηση της ζήτησης και των επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης βραχυπρόθεσμα, ενώ συγχρόνως καθορίζει τις βάσεις για αειφόρο ανάπτυξη στο μέλλον.

Από κοινού με τις ελληνικές αρχές, η Επιτροπή εντόπισε ορισμένα έργα προτεραιότητας, τα οποία μπορούν να δώσουν άμεση ώθηση στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Επίσης, η Επιτροπή πρότεινε ένα μέσο επιμερισμού του κινδύνου για την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων σε μεγάλα έργα υποδομών. Το μέσο αυτό θα αποτελέσει σημαντικό καταλύτη για βασικά έργα, όπως οι επενδύσεις για τις εκχωρήσεις αυτοκινητοδρόμων και τη διαχείριση αποβλήτων.

Δράσεις το 2012: (πρβλ. σημείο 4.3 του ΜΣ)

Η Ελλάδα θα πρέπει να συνεχίσει να εργάζεται για την επίτευξη των στόχων όσον αφορά την απορρόφηση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου συνοχής, για την υποβολή των αιτήσεων για μεγάλα έργα και για τη σταδιακή μείωση της χρήσης μη στοχοθετημένων κρατικών ενισχύσεων ήσσονος σημασίας. Οι προσπάθειες απλούστευσης της διαχείρισης των πόρων ΕΕ θα πρέπει να συνεχιστούν, αίροντας τις περιττές διοικητικές επιβαρύνσεις και εξασφαλίζοντας σταθερότητα στο πλαίσιο εφαρμογής.

Πρέπει να διεξαχθεί γρήγορα η τεχνική προετοιμασία του Μέσου Επιμερισμού του Κινδύνου κατά τρόπο ώστε το Μέσο να μπορεί να ενεργοποιηθεί το συντομότερο δυνατό μετά την επίτευξη πολιτικής συμφωνίας από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

⁸ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη χρηματοδότηση της ΕΕ, βλέπε ενότητες 2.2 και 2.3 του παραρτήματος.

Η Ελλάδα πρέπει να οριστικοποιήσει τη συμφωνία για την αναγκαία αναδιάρθρωση των εκχωρήσεων αυτοκινητοδρόμων ώστε να εξασφαλιστεί η οικονομική τους βιωσιμότητα.

Ο αριθμός των συμβληθέντων έργων – και ιδίως των 181 έργων προτεραιότητας – θα πρέπει να αυξηθεί σημαντικά και ταχύτερα, κατά τρόπο ώστε να εξασφαλιστεί η ολοκλήρωσή τους πριν από τα τέλη του 2015.

3.1.2. Τεχνική βοήθεια/η ομάδα δράσης για την Ελλάδα

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω της ομάδας δράσης (Taskforce) που συστάθηκε ειδικά για την Ελλάδα και η οποία υπάγεται απευθείας στον Πρόεδρο Barroso, θα συνεχίσει να υποστηρίζει την Ελλάδα στον σχεδιασμό και την κινητοποίηση τεχνικής βοήθειας που απαιτούνται για την εφαρμογή των φιλόδοξων αυτών μεταρρυθμίσεων.

Η ομάδα δράσης ήδη συνεργάζεται στενά με τις ελληνικές αρχές για τον προσδιορισμό των αναγκών και την κινητοποίηση εμπειρογνομώνων από άλλα κράτη μέλη και διεθνείς οργανισμούς στους τομείς της απορρόφησης των διαρθρωτικών κονδυλίων, της φορολογικής διαχείρισης/διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, περιλαμβανομένης και της καταπολέμησης της απάτης, του λαθρεμπορίου και της διαφθοράς, της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος και της μεταρρύθμισης του συστήματος υγείας. Πολλά κράτη μέλη εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που τους αναλογούν, διαθέτοντας ειδικούς για την παροχή συμβουλών στις ελληνικές αρχές.

Η Επιτροπή θα υποβάλει τακτικές εκθέσεις σχετικά με την υλοποίηση του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής και τις εργασίες της ομάδας δράσης για την Ελλάδα.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η οικονομική μεταρρύθμιση της Ελλάδας δεν θα ολοκληρωθεί εν μια νυκτί, αλλά μπορεί να αναμένεται σημαντική πρόοδος ήδη από το 2012. Η βαθιά διαρθρωτική μεταρρύθμιση και η διόρθωση των ανισορροπιών που δημιουργήθηκαν με την πάροδο πολλών ετών θα απαιτήσουν χρόνο, αλλά οι δράσεις που καθορίζονται στην παρούσα ανακοίνωση θα προετοιμάσουν το έδαφος για την ανάκαμψη και θα οδηγήσουν σε μια πιο δυναμική, σύγχρονη, καινοτόμο, βιώσιμη και δίκαιη Ελλάδα.

Οι προκλήσεις είναι πολλές. Η Ελλάδα πρέπει να αναπλάσει μεγάλα τμήματα της δημόσιας διοίκησης και να καταστήσει τη χώρα ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις σε επιχειρηματικές δραστηριότητες. Πρέπει να εφαρμόσει μια βαθιά αναδιάρθρωση της οικονομίας της – προς πιο παραγωγικές δραστηριότητες, βασιζόμενη στον ανταγωνισμό και σε μεγάλης προστιθέμενης αξίας καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες. Η ελληνική αγορά εργασίας πρέπει να μεταρρυθμιστεί ώστε να κινητοποιήσει και να αναβαθμίσει το ανθρώπινο κεφάλαιο, να παρέχει περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και να αποκαταστήσει την ανταγωνιστικότητα. Η διατήρηση των προϋποθέσεων για αποτελεσματικό και ουσιαστικό διάλογο θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στην επιτυχή έκβαση της διαδικασίας μεταρρύθμισης.

Η Ελλάδα έχει ήδη πραγματοποιήσει σημαντικά βήματα για την ουσιαστική μείωση των δημοσιονομικών ανισορροπιών, τον περιορισμό των δαπανών και την αύξηση των

φορολογικών εσόδων. Το δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής παρέχει το κατάλληλο πλαίσιο για τη συνέχιση της μεταρρύθμισης αυτής. Θα επιτρέψει στην Ελλάδα να εγκαταλείψει τις μη βιώσιμες πολιτικές του παρελθόντος και να αποφύγει τη μείωση της ανταγωνιστικότητας με αποφασιστικά βήματα ώστε το δημόσιο έλλειμμα και χρέος να μετατραπούν σε βιώσιμη πορεία που θα απελευθερώσει το δυναμικό της ελληνικής οικονομίας. Η πλήρης εφαρμογή του προγράμματος, μεταξύ άλλων, μέσω της κινητοποίησης των υπαρχόντων μέσων στήριξης της ΕΕ, θα αποτελέσει τη βάση για τη μελλοντική ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην Ελλάδα, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, και θα προετοιμάσει το έδαφος για μια πιο δίκαιη κοινωνία για εκείνους που έχουν υποφέρει περισσότερο από την κρίση. Η επιτυχία της διαδικασίας αυτής εξαρτάται, σε τελευταία ανάλυση, από την Ελλάδα. Η αλληλεγγύη που έδειξαν οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα κατά τη διάρκεια της κρίσης εκφράζεται με πολύ συγκεκριμένο τρόπο μέσω της σημαντικής χρηματοδοτικής στήριξης και της εμπειρογνομosύνης που διατίθεται για την υποστήριξη αυτής της διαδικασίας μετασχηματισμού. Η παρούσα ανακοίνωση προβάλλει τις κυριότερες δράσεις που πρέπει να αναληφθούν κατά το προσεχές διάστημα για να καταδείξει ότι μια αρνητική κατάσταση μπορεί να ανατραπεί και ότι μπορούν να ακολουθήσουν πραγματικές αλλαγές προς όφελος όλων των ελλήνων πολιτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο παρόν παράρτημα η Επιτροπή εκθέτει λεπτομερέστερα την έκταση της υποστήριξης που παρέχεται σε επίπεδο ΕΕ:

- Η ενότητα 1 παρουσιάζει τις επιπτώσεις της κρίσης στην Ελλάδα.
- Η ενότητα 2 περιέχει λεπτομέρειες για τη χρηματοδοτική στήριξη από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο οι γενικοί κανόνες προσαρμόστηκαν στην ειδική κατάσταση της Ελλάδας.
- Η ενότητα 3 εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο οι κύριες πολιτικές της ΕΕ μπορούν να συμβάλλουν στη στήριξη της ανάπτυξης της οικονομίας και της απασχόλησης στην Ελλάδα και αναφέρει τί πρέπει να κάνει η Ελλάδα για να αξιοποιήσει το δυναμικό της. Τα αποτελέσματα σε όλους αυτούς τους τομείς θα πρέπει επίσης να αυξηθούν, δεδομένου ότι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής εφαρμόστηκαν και άρχισαν να φέρνουν αλλαγές στην οικονομία.

1. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εκ των υστέρων, είναι πλέον σαφές ότι η έντονη αύξηση του ΑΕΠ στην Ελλάδα κατά μέσο όρο 4% ανά έτος τη δεκαετία πριν από την κρίση, δεν ήταν βιώσιμη. Βασίστηκε σε πραγματικές αυξήσεις μισθών που δεν συμβάδιζαν με την παραγωγικότητα, υπερβολική αύξηση των πιστώσεων, χαμηλά πραγματικά επιτόκια και χαλαρή δημοσιονομική πολιτική. Βραχυπρόθεσμες επιδόσεις επικάλυψαν τις πολλές σοβαρές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, ιδίως τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα και παραγωγικότητα, το δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον, τις χαμηλές επενδύσεις από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, ένα σύνθετο και παρωχημένο φορολογικό σύστημα και ένα ανεπαρκές δικαστικό σύστημα.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής δημιουργήθηκαν επικίνδυνες ανισορροπίες. Η έξαρση της ζήτησης σε συνδυασμό με τη χαμηλή εξωτερική ανταγωνιστικότητα είχε ως αποτέλεσμα την ταχεία αύξηση των εξωτερικών ανισορροπιών. Η ανταγωνιστικότητα μειώθηκε κατά 10-20 % από το 2000 έως το 2009. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε σε 14 % του ΑΕΠ έως το 2008. Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες αυξήθηκαν και παρέμειναν σταθερά υψηλές, καθώς οι υπερβολικές δαπάνες δεν αντισταθμίστηκαν από αύξηση των εσόδων. Το δημόσιο έλλειμμα, από την υιοθέτηση του ευρώ υπερέβαινε σταθερά το 3% του ΑΕΠ, και το 2009 το έλλειμμα απογειώθηκε σε σχεδόν 16% του ΑΕΠ.

Οι ανισορροπίες αυτές άφησαν τη χώρα πολύ εκτεθειμένη στην παγκόσμια οικονομική κάμψη και οδήγησαν σε σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους, με αποτέλεσμα να απειλείται η χρηματοδοτική ικανότητα της ελληνικής οικονομίας. Το δημόσιο χρέος αυξήθηκε στο 129 % του ΑΕΠ το 2009, από περίπου 100 % το 2000. Οι αποκλίσεις στις αποδόσεις των ομολόγων αυξήθηκαν σε πρωτοφανή επίπεδα, καθώς οι αγορές έχασαν την εμπιστοσύνη τους στην ικανότητα της ελληνικής οικονομίας και της κυβέρνησης να πληρώσει τα χρέη της, προκαλώντας την κρίση δημόσιου χρέους.

Τα προβλήματα επιδεινώθηκαν και η ανάληψη διορθωτικής δράσης καθυστέρησε από το γεγονός ότι οι δημοσιονομικές προβλέψεις και τα επίσημα ελληνικά στατιστικά στοιχεία δεν αποκάλυψαν την πραγματική έκταση του προβλήματος. Το 2009, όταν η κλίμακα του

προβλήματος είχε επισήμως αναγνωριστεί από την κυβέρνηση που ανέλαβε καθήκοντα τον Οκτώβριο, οι προβλέψεις του δημοσίου ελλείμματος αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω, κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Αντιμετωπίζοντας τις συνέπειες της ταχείας οικονομικής προσαρμογής, η Ελλάδα βιώνει σήμερα μια πολύ σοβαρή ύφεση. Το ΑΕΠ μειώθηκε πάνω από 11 % από την έναρξη της κρίσης και αναμένεται να συνεχίσει να συρρικνώνεται το 2012. Μέρος αυτής της συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας ήταν αναπόφευκτο λόγω της μη βιώσιμης ανάπτυξης πριν από την κρίση. Ωστόσο, η εξωτερική ζήτηση ήταν ασθενέστερη από ό,τι αναμενόταν και η ανεπαρκής εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, καθώς και η πολιτική και κοινωνική αστάθεια, από κοινού με την έλλειψη ρευστότητας που συνδέεται με τη διαρροή κεφαλαίων επιδείνωσαν επίσης την οικονομική κρίση. Η πιθανή επιστροφή σε θετική ανάπτυξη από το 2014 εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα μέτρα που θα ληφθούν τις επόμενες εβδομάδες και μήνες.

Ο κοινωνικός αντίκτυπος της κρίσης αυτής είναι σοβαρός. Η ανεργία αυξήθηκε δραματικά κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών, και σήμερα ανέρχεται σε 17,7% (ετήσιος μέσος όρος για το 2011). Πρόσφατες προβλέψεις αναφέρουν ότι η ανεργία μπορεί να φθάσει πάνω από 20% το 2012 και το 2013 πριν αρχίσει να μειώνεται. Η μακροχρόνια ανεργία αυξήθηκε κατά 9,1% του εργατικού δυναμικού και είναι απίθανο να έχει φτάσει στο αποκορύφωμά της. Η Ελλάδα σημείωσε μία από τις μεγαλύτερες πρόσφατες αυξήσεις του αριθμού των νοικοκυριών ανέργων στην Ευρώπη. Οι νέοι επλήγησαν ιδιαίτερα. Η ανεργία των νέων ανήλθε σε 48% το Νοέμβριο του 2011, ποσοστό διπλάσιο σε σχέση με δύο χρόνια πριν. Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011, περίπου 45% των ανέργων ηλικίας μεταξύ 15 και 24 ετών ήταν μακροχρόνια άνεργοι, έναντι 30% δύο έτη νωρίτερα.

Πριν από την κρίση, η Ελλάδα ήδη υπέφερε από ένα από τα υψηλότερα ποσοστά φτώχειας στην ΕΕ και η βαθιά οικονομική ύφεση αύξησε τα επίπεδα της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και του αποκλεισμού στέγασης και έπληξε το διαθέσιμο εισόδημα. Η έλλειψη στέγης αυξάνεται στις οικογένειες με παιδιά και νέους, καθώς και μεταξύ του αυξανόμενου αριθμού παράνομων μεταναστών, πράγμα που έχει ακόμη περισσότερο οξύνει τις πιέσεις.

2. ΠΩΣ Η ΕΕ ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ;

2.1. Το πρώτο και δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής – προγράμματα οικονομικής μεταρρύθμισης

Η ΕΕ και η διεθνής κοινότητα αντέδρασαν ταχέως για να συνδράμουν την Ελλάδα το 2010, όταν η πραγματική διάσταση της κρίσης κατέστη εμφανής. Η στήριξη έλαβε τη μορφή δύο φιλόδοξων προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, παρέχοντας σημαντική οικονομική ενίσχυση, υπό τον όρο της πλήρους και διαρκούς λήψης μέτρων για τη σταθεροποίηση των δημόσιων οικονομικών, την αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την εφαρμογή διαρθρωτικών και ευνοϊκών για την ανάπτυξη μεταρρυθμίσεων.

Το **πρώτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής** τέθηκε σε εφαρμογή τον Μάιο του 2010 και συνάφθηκε πακέτο δανείων ύψους 110 δισεκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 73 δισεκατ. ευρώ εκταμιεύθηκαν. Το **δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής** εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2012, με πακέτο δανείων ύψους 130 δισεκατ. ευρώ, επιπλέον των ποσών που δεν εκταμιεύθηκαν από το πρώτο πρόγραμμα.

Το πρώτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής έχει ήδη επιφέρει πολύ σημαντική δημοσιονομική εξυγίανση. Τα μέτρα που εφαρμόζονται από την αρχή της κρίσης μέχρι σήμερα ανέρχονται συνολικά σε ποσοστό άνω του 20 % του ΑΕΠ, πράγμα που αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες δημοσιονομικές προσαρμογές που σημειώθηκαν ποτέ σε χώρα της ΕΕ. Αυτό απαιτήσε τη λήψη σκληρών αλλά αναγκαίων μέτρων, τον περιορισμό των μισθών και των συντάξεων του δημόσιου τομέα, την αύξηση των φόρων, καθώς και τις μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της καθιέρωσης κατώτατων μισθών για τους νέους και τους μακροχρόνια ανέργους.

Η πρόοδος για την υλοποίηση των φιλόδοξων στόχων του πρώτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, παρόλο που καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες, ήταν ανομοιογενής. Το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε από σχεδόν 16 % του ΑΕΠ το 2009 σε 9,25 % του ΑΕΠ το παρελθόν έτος, ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ του 2009 και του 2011, σε ποσοστό ελαφρά υψηλότερο του 10% του ΑΕΠ.

Στο πλαίσιο αυτό, οι κρατικές ενισχύσεις στον τραπεζικό τομέα στην Ελλάδα – μαζί με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Εθνικής Κεντρικής Τράπεζας – συνέβαλαν στη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας, εξασφαλίζοντας ότι το σύστημα εξακολουθεί να λειτουργεί και αποφεύγοντας τη χρηματοπιστωτική κατάρρευση, που θα έθετε σε μεγαλύτερο κίνδυνο την ευρύτερη οικονομία, συμπεριλαμβανομένων των καταθετών.

Τον Φεβρουάριο του 2012 επιτεύχθηκε συμφωνία σχετικά με ένα νέο και φιλόδοξο **δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής** για την Ελλάδα. Κατά την περίοδο 2013-2014, θα απαιτηθεί περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή σε ποσοστό περίπου 5,5 % του ΑΕΠ ώστε να τεθεί το δημόσιο χρέος σε μια πιο βιώσιμη πορεία. Η δημοσιονομική προσαρμογή θα αφορά κυρίως μειώσεις του μέρους του προϋπολογισμού που αφορά τις δαπάνες, ώστε να περιοριστούν οι αρνητικές επιπτώσεις στη δυνητική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Οι οικονομίες θα προέρχονται κυρίως από τον εξορθολογισμό και την καλύτερη στόχευση των κοινωνικών παροχών, με παράλληλη διαφύλαξη της βασικής κοινωνικής προστασίας των πλέον ευάλωτων.

Το δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη της ενίσχυσης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η ανάπτυξη μιας φιλικής φορολογικής μεταρρύθμισης – που θα ετοιμαστεί κατά τους προσεχείς μήνες - θα καταστήσει το φορολογικό σύστημα απλούστερο και αποτελεσματικότερο, μειώνοντας το κόστος συμμόρφωσης για επιχειρήσεις και μεμονωμένα άτομα, και καταργώντας εξαιρέσεις και προτιμησιακά καθεστώτα. Η μεταρρύθμιση θα αφορά όλους τους τομείς της άμεσης και έμμεσης φορολογίας (ατομικό εισόδημα, εταιρικό, ΦΠΑ και φόρους ακίνητης περιουσίας, καθώς και κοινωνικές εισφορές της εργοδοσίας. Με την διεύρυνση της φορολογικής βάσης η μεταρρύθμιση θα καταστήσει δυνατή τη μείωση των υψηλών φορολογικών επιβαρύνσεων της εργασίας. Αυτός είναι ένας από τους κύριους τομείς όπου η Επιτροπή, σε συνεργασία με το ΔΝΤ και πολλά κράτη μέλη, παρέχει τεχνική βοήθεια για να βοηθηθούν οι ελληνικές αρχές να μεταρρυθμίσουν ένα παρωχημένο σύστημα και να το αντικαταστήσουν με ένα υψηλής απόδοσης, σύγχρονο φορολογικό σύστημα.

Όταν η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και η δημιουργία ενός δικαιότερου φορολογικού συστήματος αρχίσουν να παράγουν αποτελέσματα, θα συμβάλουν σε μια ευρύτερη κοινωνική αποδοχή του προγράμματος προσαρμογής. Η κοινωνική δικαιοσύνη έχει πάντα σημαντική επιρροή στον σχεδιασμό των προγραμμάτων. Αυτό αντανακλάται στις μεταρρυθμίσεις των

συντάξεων, σε άλλα κοινωνικά προγράμματα, στην αγορά εργασίας και στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, όπου έχουν καταβληθεί ιδιαίτερες προσπάθειες για την προστασία των πλέον ευάλωτων τμημάτων του πληθυσμού.

Το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε να διασφαλίσει τον περιορισμό του χρέους και να δημιουργήσει μια νέα ελληνική οικονομία. Ο στόχος είναι να βοηθηθεί η Ελλάδα να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά της κατά τα προσεχή έτη και να ανταποκριθεί γρήγορα στα απαράδεκτα υψηλά επίπεδα της ανεργίας, με τη μείωση του κόστους εργασίας σε σχέση με τα σημερινά μη βιώσιμα επίπεδα και τη δημιουργία μιας πιο σύγχρονης, ευέλικτης αγοράς εργασίας. Οι αγορές προϊόντων και υπηρεσιών θα πρέπει επίσης να μεταρρυθμιστούν, έτσι ώστε να αυξηθεί ο ανταγωνισμός και η ευελιξία των τιμών και να συμβάλουν, ούτως ώστε να μπορεί να εξασφαλιστεί ότι το χαμηλότερο κόστος θα τροφοδοτήσει μια μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη προς όφελος όλων. Επίσης, το πρόγραμμα θα μεταμορφώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον, βελτιώνοντας τις βασικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και των καινοτόμων σχεδίων, πράγμα που αποτελεί προϋπόθεση για το μελλοντικό δυναμισμό της ελληνικής οικονομίας.

2.2. Στήριξη από τον προϋπολογισμό της ΕΕ

Κατά την περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα λαμβάνει και θα εξακολουθήσει να λαμβάνει εκτενή οικονομική ενίσχυση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Τα κονδύλια της ΕΕ συμβάλλουν στην οικονομική ανασυγκρότηση σε πολλούς τομείς της οικονομίας και στην επιστροφή των πολιτών σε απασχόληση. Συνολικά, άνω των 20 δισεκατ. ευρώ διατίθενται από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, ποσό που αντιπροσωπεύει σοβαρότατο επενδυτικό κεφάλαιο για την ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ελλάδα.

Πίνακας: Πως συμβάλλει η χρηματοδότηση της ΕΕ στην ελληνική οικονομία και την κοινωνία της Ελλάδας

Πηγή χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ	Διαθέσιμα και καταβληθέντα ποσά
Διαρθρωτικά ταμεία και ταμείο συνοχής	20,2 δισεκατ. ευρώ προς διάθεση 8,4 δισεκατ. ευρώ ήδη καταβληθέντα
Γεωργία: Άμεσες πληρωμές και παρεμβάσεις στην αγορά Αγροτική ανάπτυξη	Περίπου 2,4 δισεκατ. ευρώ ετησίως· 17 δισεκατ. ευρώ καθ' όλη την περίοδο 3,9 δισεκατ. ευρώ προς διάθεση· 1,7 δισεκατ. ευρώ ήδη καταβληθέντα
Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας	210 εκατ. ευρώ προς διάθεση· 70 εκατ. ευρώ ήδη καταβληθέντα
Ερευνητικό πρόγραμμα-πλαίσιο	Μέχρι 1 δισεκατ. ευρώ μπορεί να χορηγηθεί σε ελληνικούς οργανισμούς μετά από προσκλήσεις για την υποβολή προτάσεων καθ' όλη την περίοδο
Πρόγραμμα ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας	14 εκατ. ευρώ καταβληθέντα μέχρι στιγμής σε Έλληνες δικαιούχους

Δια βίου μάθηση και Νεολαία σε δράση	188 εκατ. ευρώ προς διάθεση· ≈ 108 εκατ. ευρώ καταβληθέντα
Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών (SOLID)	228 εκατ. ευρώ προς διάθεση· ≈ 70 εκατ. ευρώ καταβληθέντα
Ευρωπαϊκός μηχανισμός μικροχρηματοδοτήσεων Progress	8,75 εκατ. ευρώ για δάνειο με εξοφλητική προτεραιότητα και 0,8 εκατ. ευρώ χορηγούμενα ως εγγύηση σε ελληνικό φορέα παροχής μικροπιστώσεων

Μέχρι στιγμής ενέργειες

Αν και δεν είναι μικρή η διαθέσιμη από την ΕΕ χρηματοδότηση για τη στήριξη έργων που αποβλέπουν στην ανάπτυξη στην Ελλάδα, δεν έχουν ακόμα υλοποιηθεί πλήρως τα πλήρη οφέλη των διαρθρωτικών κονδυλίων. Αυτό οφείλεται σε διαφόρων ειδών διοικητικές εμπλοκές που δεν επιτρέπουν στην χρηματοδοτική στήριξη να φθάσει στην πραγματική οικονομία όπου είναι απαραίτητη.

Για την αντιμετώπιση αυτού, η Επιτροπή πρότεινε δέσμη συγκεκριμένων ενεργειών για την απλούστευση και τον εξορθολογισμό της διαχείρισης των διαρθρωτικών κονδυλίων και την απορρόφησή τους ώστε να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις. Πολλά από αυτά τα μέτρα έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή και αποδίδουν αποτελέσματα στην Ελλάδα.

Πλαίσιο: Πώς βοηθά η Επιτροπή την Ελλάδα να αξιοποιήσει τα διαρθρωτικά κονδύλια της ΕΕ;

Η Επιτροπή έχει προβεί σε σειρά προτάσεων για να απλουστευθεί η εφαρμογή της πολιτικής της συνοχής και να καταστεί πιο ευέλικτη. Οι αλλαγές αυτές έχουν άρει τους διοικητικούς φραγμούς για τις επενδύσεις και έχουν καταστήσει ευκολότερο τον επαναπρογραμματισμό των κονδυλίων ώστε να παρασχεθεί στήριξη στις μεγαλύτερες αναπτυξιακές προτεραιότητες. Προτάθηκε το 2008, τέθηκε σε εφαρμογή το 2009.

Η Επιτροπή πρότεινε επίσης την αύξηση της προ-χρηματοδότησης με αύξηση των **προκαταβολών** για τα προγράμματα που τυγχάνουν στήριξης από τα διαρθρωτικά κονδύλια της ΕΕ. Το γεγονός αυτό κατέστησε δυνατή την ταχύτερη ροή χρήματος σε έργα προτεραιότητας – το συνολικό ποσό των προκαταβολών στην Ελλάδα ανέρχεται σε περίπου 1,5 δισεκατ. ευρώ. Εφαρμόστηκε το 2009.

Το κατώτατο όριο για τα έργα που απαιτούν εκ των προτέρων έγκριση από την Επιτροπή έχει αυξηθεί από 25 εκατ. ευρώ σε 50 εκατ. ευρώ, καθιστώντας ευκολότερη την εκκίνηση έργων ενώ παράλληλα εξασφαλίζεται η ορθή δαπάνη των κονδυλίων. Εφαρμόστηκε τον Ιούνιο 2010.

Μετά από μια πρώτη αύξηση στο 85%, η Επιτροπή πρότεινε να **αυξηθεί το ποσοστό συγχρηματοδότησης της ΕΕ** της διαρθρωτικής χρηματοδότησης στην Ελλάδα κατά ένα 10% ακόμη. Η αλλαγή αυτή σημαίνει ότι τα βασικά έργα θα τύχουν μεγαλύτερης στήριξης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και δεν θα καθυστερούν λόγω της υπό εξέλιξη δημοσιονομικής εξυγίανσης στην Ελλάδα. Ο συνδυασμένος αντίκτυπος της αυξημένης χρηματοδότησης και της προσαύξησης είναι πολύ σημαντικός: περίπου 958 εκατ. ευρώ για

όλα τα διαρθρωτικά κονδύλια. Προτάθηκε τον Αύγουστο 2011, τέθηκε σε εφαρμογή τον Δεκέμβριο 2011.

Η Επιτροπή τροποποίησε τους κανόνες της ΕΕ για να καταστεί εφικτή η **συγχρηματοδότηση του κεφαλαίου κίνησης για τις επιχειρήσεις**, παρέχοντας κατ' αυτό τον τρόπο μια σημαντική ώθηση στις ΜΜΕ. Εφαρμόστηκε τον Νοέμβριο 2011: η νομοθεσία αυτή πρέπει τώρα να τεθεί πλήρως σε εφαρμογή από τις ελληνικές αρχές.

Η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με την **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων**, για την απεμπλοκή ορισμένων χρηματοδοτικών μέσων που τυγχάνουν στήριξης από τα διαρθρωτικά κονδύλια και αποσκοπούν στην απαραίτητη πίστωση προς τις ελληνικές ΜΜΕ, μεταξύ των οποίων η πρωτοβουλία JEREMIE, το Ταμείο Επιχειρηματικότητας ETEAN και ο ευρωπαϊκός μηχανισμός μικροχρηματοδοτήσεων Progress.

Δημιουργήθηκε πρόσφατα ένα **Ταμείο εγγυήσεων για ΜΜΕ** με την υποστήριξη της Επιτροπής, το οποίο τυγχάνει στήριξης ύψους 500 εκατ. ευρώ από διαρθρωτικά κονδύλια. Μόλις καταστεί λειτουργικό, θα παράσχει στις τράπεζες πρόσθετη ρευστότητα μέχρι 1 δισεκατ. ευρώ για χορήγηση δανείων σε ΜΜΕ. Η λειτουργία του Ταμείου Εγγυήσεων και η συνεργασία του με την ΕΤΕπ ώστε να υπάρξει ρευστότητα στην πραγματική οικονομία συνιστά επείγουσα προτεραιότητα. Προτάθηκε το 2011, υπεγράφη τον Μάρτιο 2012.

Η Επιτροπή πρότεινε τη δημιουργία ενός **μέσου επιμερισμού των κινδύνων** για τη στήριξη έργων υποδομής μεγάλης κλίμακας στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και του περιβάλλοντος. Δάνεια τα οποία στηρίζονται από το μέσο επιμερισμού των κινδύνων θα καταστήσουν δυνατή την ολοκλήρωση των υφιστάμενων επενδυτικών έργων και θα συμβάλλουν στην εκκίνηση και την εφαρμογή νέων έργων. Με τον τρόπο αυτό θα είναι δυνατόν να υποστηριχθούν κρίσιμα έργα, όπως η παραχώρηση των μεγάλων αυτοκινητοδρόμων (που καλύπτει 1400 χλμ των διευρωπαϊκών δικτύων) και έργα διαχείρισης αποβλήτων. Προτάθηκε τον Οκτώβριο 2011· η πολιτική συμφωνία αναμένεται τον Μάιο 2012.

Προσεχείς ενέργειες

Σε συνεργασία με τις ελληνικές αρχές, η Επιτροπή έχει καταρτίσει ένα κατάλογο **181 συγχρηματοδοτούμενων έργων προτεραιότητας** υψηλής επενδυτικής αξίας σε σημαντικούς τομείς. Η αξία αυτών των έργων ανέρχεται σε περίπου 11,5 δισεκατ. ευρώ προερχόμενα από διαρθρωτικά κονδύλια της ΕΕ. Στόχος είναι να αποδώσουν ορατά αποτελέσματα και να τονώσουν την οικονομία, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση.

Μια ειδική ομάδα δράσης συνεργάζεται με την ελληνική κυβέρνηση για να εντοπιστούν οι ευκαιρίες για την **ανακατανομή των πόρων για τη στήριξη έργων προτεραιότητας**, για παράδειγμα για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και τη στήριξη των ΜΜΕ.

Πολλές εκατοντάδες **σημαντικά έργα από την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006 παραμένουν ανολοκλήρωτα**, με τον συνεπαγόμενο κίνδυνο τα κεφάλαια που διατίθενται για τα διάφορα αυτά έργα να πρέπει να επιστραφούν στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Απαιτείται η ανάληψη επείγουσας δράσης από τις ελληνικές αρχές που θα φροντίσουν ώστε τα σχέδια αυτά να ολοκληρωθούν εντός των προθεσμιών που έχουν συμφωνηθεί.

Η πλήρης λειτουργία του **Ταμείου Εγγυήσεων για τα ΜΜΕ** συνιστά επείγουσα προτεραιότητα ώστε να υπάρξει ρευστότητα στην πραγματική οικονομία.

Πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες **ώστε να αποδεσμευτούν κονδύλια** που έχουν ήδη εκταμειωθεί για το τραπεζικό σύστημα αλλά δεν έχουν ακόμα εκχωρηθεί στις ΜΜΕ. Από την άποψη αυτή θα συμβάλλει η ολοκλήρωση της υπό εξέλιξη ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών.

Θα πρέπει να αρχίσει, το συντομότερο δυνατό μετά την επίσημη συμφωνία που προβλέπεται τον Μάιο, η προετοιμασία για την χρήση του **μέσου επιμερισμού των κινδύνων**. Θα πρέπει να παρασχεθεί χρηματοδότηση στο πλαίσιο των υφιστάμενων πιστώσεων των διαρθρωτικών κονδυλίων, η οποία θα πρέπει να υποστεί σημαντική μόχλευση. Το εν λόγω Μέσο θα διαχειρίζεται η ΕΤΕπ, και η Επιτροπή έχει δεσμευτεί ως προς την οριστικοποίηση των επιχειρησιακών ρυθμίσεων, το συντομότερο δυνατό, με τη μορφή συμφωνίας συνεργασίας με την ΕΤΕπ.

Επιπλέον, η Ελλάδα επωφελείται από τον ευρωπαϊκό μηχανισμό **μικροχρηματοδοτήσεων** Progress. Πρόσφατα συνήφθη συμφωνία για την παροχή εγγύησης στο πλαίσιο της μικροχρηματοδότησης Progress σε ένα ελληνικό φορέα χορήγησης μικροπιστώσεων την Πανκρήτεια Συνεταιριστική Τράπεζα ΕΠΕ (ΠΣΤ), χάρη στην οποία θα δοθεί στην ΠΣΤ η δυνατότητα να χορηγήσει μέχρι 6 εκατ. ευρώ σε μικροδάνεια σε Έλληνες μικροεπιχειρηματίες (με εστίαση στη χρηματοδότηση νέων δανειοληπτών και της εκκίνησης νέων επιχειρήσεων). Ένα ακόμα δάνειο με εξοφλητική προτεραιότητα μέχρι 8,75 εκατ. ευρώ αναμένεται ότι θα επιτρέψει στην ΠΣΤ να καλύψει τη ζήτηση πολλών μικρών επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες ως προς την πρόσβαση σε χρηματοδότηση λόγω της πιστωτικής κρίσης και των αυστηρότερων απαιτήσεων επιλεξιμότητας που εφαρμόζονται στον ελληνικό τραπεζικό τομέα. Με δείκτη μόχλευσης 1,5 αυτό το δάνειο με εξοφλητική προτεραιότητα αναμένεται ότι θα δημιουργήσει μικροδανεισμό μέχρι 13 εκατ. ευρώ σε μικρές επιχειρήσεις.

Έχουν ληφθεί μέτρα για την **απλούστευση των διαδικασιών** της ελληνικής διοίκησης και την επιτάχυνση της επιλογής και της εκτέλεσης των έργων. Για παράδειγμα, έχουν εξορθολογιστεί και συντομευτεί οι διαδικασίες για την έκδοση αρχαιολογικών και περιβαλλοντικών αδειών, σύμφωνα με το μνημόνιο συμφωνίας.

Ωστόσο, μπορούν να γίνουν πολύ περισσότερα **για να επιταχυνθεί η απορρόφηση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων** και να μεγιστοποιηθεί η επίδρασή τους με την άρση των διοικητικών εμποδίων και τον εξορθολογισμό της διαχείρισης, ενώ παράλληλα θα επιδιώκεται η βελτίωση του συντονισμού και της συνέργειας μεταξύ όλων των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων της ΕΕ. Η θέσπιση της απαιτούμενης νομοθεσίας για τη συντόμευση και την απλούστευση των διαδικασιών ανάθεσης συμβάσεων και απαλλοτριώσεων θα επιταχύνει την εκτέλεση των έργων που συγχρηματοδοτεί η ΕΕ. Μια σειρά από περαιτέρω διαδικαστικές απλουστεύσεις, μεταξύ άλλων, η επιτάχυνση της εφαρμογής των νέων σχεδίων πληρωμών και ο εξορθολογισμός της διαδικασίας, έχουν ήδη συμφωνηθεί. Οι αναθεωρημένες διαδικασίες θα εφαρμοστούν από τον Απρίλιο.

2.3. Άλλου είδους υποστήριξη για την Ελλάδα από τον προϋπολογισμό της ΕΕ

Η στήριξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης στην Ελλάδα από τον προϋπολογισμό της ΕΕ δεν περιορίζεται στα διαρθρωτικά κονδύλια. Ένα ευρύ φάσμα άλλων προγραμμάτων της ΕΕ συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας, τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και αλιεία

Η Ελλάδα λαμβάνει περίπου 2,4 δισεκατ. ευρώ ετησίως σε άμεσες ενισχύσεις προς τους αγρότες καθώς και περίπου 70 εκατ. ευρώ για δαπάνες που σχετίζονται με την αγορά.

Επιπλέον, διατίθενται 3,9 δισεκατ. ευρώ για την υποστήριξη της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών. Όσον αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία, το ποσοστό συγχρηματοδότησης για το ΕΓΤΑΑ αυξήθηκε, βάσει πρότασης της Επιτροπής, κατά 10%, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα εξοικονόμηση στον εθνικό προϋπολογισμό κατά 567 εκατ. ευρώ περίπου.

Έως το Δεκέμβριο του 2011, είχε ήδη καταβληθεί ποσό 1,7 δισεκατ. ευρώ στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της αγροτικής ανάπτυξης, βοηθώντας περισσότερους από 8 000 νέους, γυναίκες και άντρες, να εγκατασταθούν ως αγρότες σε αγροτικές περιοχές της Ελλάδας. Τα κονδύλια αυτά χρησιμοποιήθηκαν για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές μέσω άμεσων επενδύσεων στον γεωργικό τομέα, καθώς και στους τομείς της μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων. Τα κονδύλια υποστηρίζουν επίσης την αναγκαία διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας, για παράδειγμα, μέσω της προώθησης του τουρισμού, των μικρών επιχειρήσεων και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας** συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, κυρίως στην υδατοκαλλιέργεια και μεταποίηση. Στήριζει την εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών στρατηγικών τόσο στα νησιά όσο και στις παράκτιες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας, ιδίως σε απομακρυσμένες περιοχές όπου η ανεργία είναι υψηλή. Τα κονδύλια της ΕΕ συμβάλουν στη διατήρηση και την ανάπτυξη θέσεων απασχόλησης με την υποστήριξη της διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων και προαγωγή της ποιότητας του παράκτιου περιβάλλοντος, για παράδειγμα μέσω της παροχής στήριξης στον οικολογικό τουρισμό και τη διατήρηση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Έρευνα, καινοτομία και επιχειρηματικότητα

Η στήριξη που παρέχει η ΕΕ στην Ελλάδα στον τομέα της **έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης** λαμβάνει τη μορφή συμμετοχής στις δαπάνες των ελληνικών οργανώσεων που συμμετέχουν στο έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη. Συνολικά χορηγήθηκαν 622 εκατ. ευρώ σε ελληνικούς οργανισμούς κατά την περίοδο 2007-2011, ενώ αρκετές εκατοντάδες εκατομμύρια επιπλέον μπορεί να χορηγηθούν κατά τις προσεχείς προσκλήσεις υποβολής προτάσεων έως το 2013.

Οι ελληνικές οργανώσεις έχουν σημειώσει ιδιαίτερη επιτυχία στον τομέα των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, που αντιστοιχεί σε περίπου 211 εκατ. ευρώ από τα κονδύλια που έχουν χορηγηθεί σε ελληνικές οργανώσεις. Η χρηματοδότηση αυτή θα υποστηρίξει την έρευνα αιχμής η οποία θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας σε τομείς προηγμένης τεχνολογίας. Επιπλέον χορηγήθηκαν σε έλληνες ερευνητές 50 εκατ. ευρώ από το πρόγραμμα «Marie Curie». Αυτό επέτρεψε σε έλληνες ερευνητές να συνεργασθούν με ομολόγους τους από άλλες χώρες της Ένωσης και έχει προσελκύσει ερευνητές υψηλού επιπέδου στην Ελλάδα.

Επίσης, από το 2007 έως το 2011, έλληνες δικαιούχοι έλαβαν πάνω από 14 εκατ. ευρώ υπό μορφή επιχορήγησης από το **πρόγραμμα για την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία**. Τα εν λόγω κεφάλαια χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία κόμβων για το δίκτυο «Enterprise Europe Network» στην Ελλάδα, που προσφέρουν δωρεάν υπηρεσίες σε ελληνικές επιχειρήσεις και τη στήριξη πλήθους σχεδίων που αποβλέπουν στην αξιοποίηση του αναπτυξιακού δυναμικού των οικολογικών καινοτομιών.

Από το πρόγραμμα «**Ευφυής ενέργεια για την Ευρώπη II**» χορηγήθηκαν σε έλληνες δικαιούχους 10 εκατ. ευρώ σε επιχορηγήσεις για τη χρηματοδότηση σχεδίων σκοπός των οποίων είναι η άρση των εμποδίων για την διείσδυση στην αγορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης. Επιπλέον, οι υπεύθυνοι υλοποίησης σχεδίων στην Ελλάδα έχουν πρόσβαση στα χρηματοδοτικά μέσα που προσφέρει το **Ευρωπαϊκό Ταμείο ενεργειακής απόδοσης**, για επενδυτικά σχέδια στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε πόλεις και περιφέρειες.

Εκπαίδευση

Η μεταρρύθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και η καταπολέμηση της ανεργίας των νέων έχουν ενισχυθεί από τη μαζική στήριξη που παρέχεται από το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο**, καθώς και από την εκτενή συνδρομή για ελληνικές οργανώσεις και πολίτες που παρέχεται μέσω του **ευρωπαϊκού προγράμματος για τη διά βίου μάθηση**. Κατά τη διάρκεια της περιόδου θα χορηγηθούν σε ελληνικές οργανώσεις περίπου 165 εκατ. ευρώ, ενώ επιχορηγήσεις που υπερβαίνουν τα 94 εκατ. ευρώ έχουν ήδη χορηγηθεί σε σπουδαστές, διδακτικό προσωπικό και εκπαιδευτές ως βοήθεια για σπουδές και ανάπτυξη δεξιοτήτων σε άλλες χώρες. Μόνο το 2009-10, περίπου 8 000 σπουδαστές και διδακτικό προσωπικό συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Το πρόγραμμα έχει επίσης διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ ελληνικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και ιδρυμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και εκείνων που εδρεύουν σε άλλα κράτη μέλη, γεγονός που θα συμβάλει στην εξέλιξη του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Αρκετές χιλιάδες νέοι συμμετείχαν σε σχέδια χρηματοδοτούμενα από το πρόγραμμα **Νεολαία σε δράση**, πράγμα που ενίσχυσε την απασχολησιμότητα και την κινητικότητά τους. Κατά τη διάρκεια της περιόδου και στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού θα διατεθούν στην Ελλάδα περίπου 23 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων έχει ήδη καταβληθεί ποσό 13,6 εκατ. ευρώ.

Εσωτερικές υποθέσεις

Η ΕΕ έχει παράσχει σημαντική οικονομική στήριξη για **συστήματα διαχείρισης ασύλου, μετανάστευσης και συνόρων** και για την αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών συνεπειών της πίεσης που δημιουργείται από τους μεγάλους αριθμούς παράνομων μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Η Ελλάδα θέσπισε δύο σχέδια στον τομέα αυτόν, ένα σχέδιο δράσης για τη διαχείριση της μετανάστευσης και της αναμόρφωσης του ασύλου, που αφορά τον εντοπισμό συγκεκριμένων δράσεων για την αντιμετώπιση των ελλείψεων στον τομέα του ασύλου και επιστροφής, και ένα σχέδιο δράσης «Ελλάδα-Σένγκεν» για τον προσδιορισμό συγκεκριμένων δράσεων για την αντιμετώπιση των ελλείψεων όσον αφορά τη διαχείριση των συνόρων. Έχει σημειωθεί πρόοδος, αν και ανομοιογενής, σε όλους τους σχετικούς τομείς. Είναι τώρα σημαντικό να υπάρξει περαιτέρω πρόοδος με βάση τα όσα έχουν επιτευχθεί. Η άσκηση άρτιων και αποτελεσματικών πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου στην Ελλάδα είναι προς το συμφέρον όλων των χωρών της ΕΕ.

Η Ελλάδα αποτελεί έναν από τους κυριότερους αποδέκτες του προγράμματος «**Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών**» (SOLID). Την περίοδο 2010-2012 διατέθηκαν συνολικά στην Ελλάδα 228 εκατ. ευρώ ως βοήθεια για την πραγματοποίηση αποτελεσματικών ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα, την επιστροφή παράνομων μεταναστών και τη χάραξη αξιόπιστης πολιτικής στον τομέα του ασύλου. Εξετάζονται και άλλα μέτρα ώστε να βελτιωθεί η απορρόφηση της εν λόγω χρηματοδότησης, μεταξύ άλλων, με την αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης.

2.4. Τεχνική βοήθεια – η ομάδα δράσης για την Ελλάδα (ΟΔΕ)

Εκτός από χρηματοδοτική στήριξη από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, η ΕΕ χορηγεί επίσης εκτενή τεχνική βοήθεια προς τις ελληνικές αρχές. Τον Ιούλιο του 2011, κατόπιν αιτήματος της ελληνικής κυβέρνησης η Επιτροπή συνέστησε μια ειδική ομάδα δράσης για την παροχή τεχνικής βοήθειας στις ελληνικές αρχές με σκοπό την εφαρμογή των οικονομικών προγραμμάτων προσαρμογής και τη στήριξη του εκσυγχρονισμού της ελληνικής δημόσιας διοίκησης⁹.

Η ειδική ομάδα δράσης υποστηρίζει την Ελλάδα, μέσω της αξιοποίησης σχετικής εμπειρογνώσιας από κράτη μέλη και ευρωπαϊκούς ή διεθνείς οργανισμούς. Η Ομάδα Δράσης έχει συμμετάσχει μετά τη σύστασή της στην κατάρτιση και δρομολόγηση αξόνων εργασίας στον τομέα της τεχνικής βοήθειας. Επί του παρόντος συνεργάζεται με τις ελληνικές αρχές σε περισσότερα από 20 έργα τεχνικής βοήθειας σε 9 διαφορετικούς τομείς πολιτικής. Ορισμένοι από τους εν λόγω άξονες εργασίας έχουν ήδη τεθεί σε λειτουργία, ενώ άλλοι είναι έτοιμοι να δρομολογηθούν. Επιπλέον, βρίσκονται σε εξέλιξη διερευνητικές συζητήσεις για ορισμένα άλλα έργα.

Κατά τους πρώτους μήνες της λειτουργίας της η ΟΔΕ προέβη στον συντονισμό, μεταξύ άλλων, 200 ανθρωποημερών εμπειρογνομένων βραχυπρόθεσμης θητείας από εθνικές φορολογικές υπηρεσίες στην Αθήνα προς παροχή τεχνικής βοήθειας, κατάρτισης και σεμιναρίων, συμπεριλαμβανομένων και 20 περίπου συσκέψεων επί διαφόρων τομέων της φορολογικής διοίκησης. Επίσης, η Επιτροπή συνήψε συμφωνία με το ΔΝΤ για ενισχυμένη τεχνική βοήθεια στον τομέα της διαχείρισης των δημοσίων οικονομικών και της φορολογικής διοίκησης, η οποία θα συμβάλει στη χρηματοδότηση τριών μόνιμων συμβούλων (2 στον τομέα της φορολογικής διοίκησης / 1 στον τομέα της διαχείρισης των δημοσίων οικονομικών) μέχρι τον Δεκέμβριο 2013, καθώς και 900 περίπου ημερών αποστολών μικρής διάρκειας.

Αυτή η τεχνική βοήθεια θα επικεντρώνεται σε διάφορους τομείς ζωτικής σημασίας για την επιτυχία του προγράμματος. Θα προωθήσει τη δημιουργία ενός άρτιου και βιώσιμου ρυθμιστικού περιβάλλοντος, το οποίο θα υποστηρίζει την ανάπτυξη της οικονομίας μέσω των επιχειρήσεων και θα καλύπτει τα κενά της αγοράς με αναλογικό και συνεπή τρόπο. Αυτό το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση της ικανότητας εφαρμογής νομοθετικών ή διοικητικών απαιτήσεων με αποτελεσματικό και δίκαιο τρόπο και στη στήριξη της μεταρρύθμισης της φορολογικής διοίκησης και της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης, της διαχείρισης των δημοσίων οικονομικών, και της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης.

Η ΕΕ βοηθά επίσης την Ελλάδα να δημιουργήσει μια ανεξάρτητη και ενισχυμένη Εθνική Στατιστική Αρχή, θέτοντας ως προτεραιότητα την παραγωγή υψηλής ποιότητας στατιστικών για τα δημόσια οικονομικά μέσω ειδικού σχεδίου δράσης (JOSGAP). Το σχέδιο επίσης προβλέπει την παροχή βοήθειας σε διάφορους άλλους τομείς στατιστικής καθώς και για την αναδιοργάνωση της Εθνικής Στατιστικής Αρχής. Έχει διοριστεί μόνιμος υψηλόβαθμος σύμβουλος και έχει οργανωθεί η παροχή τεχνικής βοήθειας από εμπειρογνώμονες, σε μόνιμη βάση όσον αφορά τα δημόσια οικονομικά, και, κατά περίπτωση, όσον αφορά τους εθνικούς λογαριασμούς και άλλους στατιστικούς τομείς. Οι βελτιώσεις αυτές, που ευκολύνονται με τη νέα διακυβέρνηση της Εθνικής Στατιστικής Αρχής, έχουν ήδη αποφέρει θετικά

⁹ MEX/11/0720 «Η Επιτροπή ορίζει ομάδα δράσης για την Ελλάδα»

αποτελέσματα, με τρεις διαδοχικές κοινοποιήσεις για το έλλειμμα, οι οποίες κυρώθηκαν από την Eurostat. Η πρόοδος αυτή πρέπει να διατηρηθεί και το δυναμικό των ελλήνων στατιστικολόγων να ενισχυθεί.

3. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΕΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

3.1. Προώθηση φιλικού προς τις επιχειρήσεις περιβάλλοντος

Αξιοποίηση του δυναμικού των ελληνικών αγορών προϊόντων και υπηρεσιών θα απαιτήσει διαρκείς προσπάθειες και ισχυρή πολιτική δέσμευσή της ώστε να αρθούν αφενός ένας ασαφής ιστός πολύπλοκης νομοθεσίας και αφετέρου οι αναποτελεσματικές διοικητικές δομές. Οι υπερβολικά περιοριστικοί κανόνες και οι δυσανάλογοι και οχληροί έλεγχοι συμβάλλουν στη διαμόρφωση κλειστών αγορών και σε αποσκληρωμένο ανταγωνισμό. Οι παράγοντες αυτοί εξηγούν το γιατί η Ελλάδα έχει πάντοτε τόσο χαμηλή διαβάθμιση διεθνώς όσον αφορά την ευκολία άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και τη διαφθορά.

Για να επιτύχει τους στόχους της, η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να τάσσεται υπέρ των επιχειρήσεων και να τις αντιμετωπίζει ως εταίρους και όχι ως πηγή κινδύνου. Από την πλευρά τους οι επιχειρήσεις πρέπει να ανταποδίδουν με συμμόρφωση στις κανονιστικές και φορολογικές απαιτήσεις.

Υπάρχουν πολλά προφανή - αν και όχι εύκολα - μέτρα που μπορούν να λάβουν οι ελληνικές αρχές προκειμένου να βελτιώσουν τις δύσκολες συνθήκες υπό τις οποίες ασκούν σήμερα τις δραστηριότητές τους οι ελληνικές επιχειρήσεις. Ορισμένες από αυτές τις μεταρρυθμίσεις θα απαιτήσουν χρόνο για να δώσουν αποτελέσματα. Ωστόσο, η ανάληψη έγκαιρης και αποφασιστικής δράσης θα διαμηνύσει σαφώς ότι η Ελλάδα είναι αποφασισμένη να διαμορφώσει ένα φιλικότερο περιβάλλον για τις επιχειρήσεις.

Οι δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται στο αναθεωρημένο Μνημόνιο συνεννόησης αποτελούν μια καλή βάση για τη μεταρρύθμιση αυτή η οποία θα απαιτήσει εκ βάθρων αναδιοργάνωση της δημόσιας διοίκησης, ώστε να βοηθά και όχι να παρεμποδίζει τις ελληνικές επιχειρήσεις. Η διαδικασία μεταρρύθμισης μπορεί να συνεχιστεί σε τομείς που το χρειάζονται επείγοντως, όπως οι εξαγωγές, τα τελωνεία και οι δημόσιες συμβάσεις.

Διευκόλυνση και προώθηση των εξαγωγών

Η ελληνική οικονομία είναι κατά παράδοση λιγότερο ανοικτή από ό,τι πολλές άλλες οικονομίες παρόμοιου μεγέθους, καθώς οι εισαγωγές της (33% του ΑΕΠ) είναι περισσότερες από τις εξαγωγές (22% του ΑΕΠ) και η διαφορά χρηματοδοτείται με δανειοληψία. Τώρα, πρέπει να ληφθούν μέτρα για την επανεξισορρόπηση της οικονομίας της, και τη στήριξη της ανάπτυξης ενός επιτυχημένου εξαγωγικού τομέα.

Η άρση των διοικητικών διαδικασιών και φραγμών που εμποδίζουν άνευ λόγου την αποστολή εμπορευμάτων σε άλλες χώρες μπορεί να γίνει γρήγορα. Η σημερινή οργάνωση του εκτελωνισμού κατά την εξαγωγή και των τελωνειακών διατυπώσεων αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τις επιχειρήσεις, ενώ είναι σχεδόν βέβαιο ότι αποθαρρύνει πολλούς μικρότερους δυνητικούς εξαγωγείς να προσπαθήσουν να απευθυνθούν σε αγορές εκτός Ελλάδας.

Ο εκτελωνισμός κατά την εξαγωγή συνεπάγεται κνηγητό περιττών πιστοποιητικών και εγγράφων, τα οποία απαιτούν πολλά και διάφορα υπουργεία και υπηρεσίες. Στην Ελλάδα ο

εκτελωνισμός προϊόντων απαιτεί κατά μέσο όρο 20 ημέρες για να ολοκληρωθεί έναντι 10 ημερών κατά μέσο όρο της ΕΕ. Το 90% των ελληνικών εξαγωγών υπόκειται σε φυσικούς ελέγχους ή ελέγχους εγγράφων έναντι μέσου όρου της ΕΕ 5%.

Η ταχεία κατάργηση αντιπαραγωγικών απαιτήσεων τεκμηρίωσης και η αναμόρφωση των τελωνειακών διαδικασιών μπορεί να εξαλείψει ένα μεγάλο μέρος αυτού του «καθαρού κόστους». Με κατάλληλη τεχνική βοήθεια καταβάλλονται προσπάθειες για τον εξορθολογισμό και την αυτοματοποίηση του εκτελωνισμού κατά την εξαγωγή και των τελωνειακών διατυπώσεων. Το έργο αυτό πρέπει να ολοκληρωθεί επείγοντως.

Αυτές οι προσπάθειες πρέπει να στηρίζονται σε μια στρατηγική της κυβέρνησης και σε μεταρρύθμιση/συντονισμό όλων των αρμόδιων υπουργείων/οργανισμών, ώστε να βοηθούνται οι εξαγωγείς που επιθυμούν να διευρύνουν τις πωλήσεις τους σε αγορές εκτός Ελλάδας. Οι προσπάθειες πρέπει να επικεντρώνονται ειδικότερα στον κατάλληλο εξοπλισμό των νέων εξαγωγέων για την εξεύρεση ευκαιριών σε αγορές που παρουσιάζουν προοπτικές.

Ενώ οι εξαγωγές και η μεταποίηση αποτελούν βραχυπρόθεσμη προτεραιότητα, που συνδέεται με το γεγονός ότι, κατά παράδοση, η Ελλάδα αποτελεί οικονομία που βασίζεται στις ΜΜΕ και σε δραστηριότητες μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, οι περαιτέρω μεσοπρόθεσμες πρωτοβουλίες θα πρέπει να αποσκοπούν στην ενίσχυση των εξαγωγών υπηρεσιών και στη βελτίωση του δυναμικού της χώρας στον τουριστικό τομέα.

Ανταγωνισμός και πρόσβαση στις αγορές

Η ύπαρξη ανταγωνιστικότερων αγορών και λιγότερης μεροληπτικής δημόσιας στήριξης θα ωφελήσουν την Ελλάδα. Για παράδειγμα, η αύξηση του ανταγωνισμού στις αγορές ενέργειας θα βοηθήσει τους καταναλωτές, θα βελτιώσει την ασφάλεια του εφοδιασμού και θα συμβάλλει στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων. Ομοίως, στον φαρμακευτικό τομέα, απαιτείται η ενίσχυση του ανταγωνισμού στην εκτός διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας αγορά φαρμάκων με σκοπό τη διάθεση φθηνότερων γενόσημων προϊόντων, πράγμα το οποίο θα συμβάλει στο να διατηρηθεί υπό έλεγχο ο προϋπολογισμός ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Μια στοχοθετημένη πολιτική κρατικών ενισχύσεων μπορεί να στηρίξει την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας ελαχιστοποιώντας ταυτόχρονα την επιβάρυνση που συνεπάγονται οι ενισχύσεις για τους δημόσιους πόρους, υπό την προϋπόθεση ότι οι δημόσιες δαπάνες θα κατευθύνονται σε τομείς που ενισχύουν την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και προωθούν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η ελληνική κυβέρνηση συμφώνησε να συστήσει μια κεντρική μονάδα ελέγχου και επαλήθευσης των κρατικών ενισχύσεων πριν από την κοινοποίηση ενδεχόμενων μέτρων ενίσχυσης στην Επιτροπή. Η Επιτροπή μπορεί να παράσχει την απαραίτητη τεχνική συνδρομή στις ελληνικές αρχές προκειμένου να τις βοηθήσει στην επίτευξη του στόχου αυτού.

Έχουν αναληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες για να βελτιωθεί η πρόσβαση στις αγορές, να τονωθεί ο ανταγωνισμός, και να ενθαρρυνθεί η ανταγωνιστικότερη τιμολόγηση. Η πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας του 2011 σχετικά με τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα (νόμος 3919/2011) μπορεί να οδηγήσει στην κατάργηση πολλών περιοριστικών διατάξεων σχετικά με το δικαίωμα ή τρόπο άσκησης ενός επαγγέλματος. Ο εν λόγω νόμος έχει τεθεί σε εφαρμογή, ενώ εξετάζονται προσεκτικά προτάσεις για την εισαγωγή περιορισμών «προς το δημόσιο συμφέρον». Η ομάδα δράσης συντονίζει την παροχή τεχνικής βοήθειας, παρέχοντας στις ελληνικές αρχές νομική εμπειρογνωσία για την θέσπιση παράγωγου δικαίου που στηρίζει την ελευθέρωση νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων, για την ανάλυση των

επιπτώσεων των μέτρων αυτών και για την επανεξέταση του τρόπου οργάνωσης ορισμένων νομικών επαγγεμάτων, ιδίως των δικηγόρων.

Ένας αυστηρός έλεγχος που πραγματοποιείται στο πλαίσιο πολιτικής σε ορισμένους βασικούς τομείς προβλέπεται ότι θα ολοκληρωθεί το φθινόπωρο. Αυτό θα πρέπει να ανοίξει τον δρόμο για νομοθετική δράση στις αρχές του 2013 με στόχο την κατάργηση διατάξεων που εμποδίζουν την άσκηση ανταγωνισμού και την ευελιξία στις τιμές.

Διάφανες και αποτελεσματικές αγορές δημοσίων συμβάσεων

Οι ελληνικές αγορές δημοσίων συμβάσεων είναι εξαιρετικά αναποτελεσματικές, γεγονός που αποβαίνει εις βάρος τόσο των αγοραστών του δημοσίου τομέα, οι οποίοι δεν μπορούν να προβούν σε αγορά των εισροών που είναι αναγκαίες για την παροχή δημοσίων υπηρεσιών, όσο και των προμηθευτών. Η ανάθεση των συμβάσεων είναι βραδεία και δαπανηρή, στερείται διαφάνειας, και καταλήγει σε μη αποδοτικά αποτελέσματα. Οι διαδικασίες συχνά αναστέλλονται λόγω διαφορών. Οι δημόσιες προμήθειες κατακερματίζονται σε μεγάλο αριθμό μικρών συμβάσεων που οργανώνονται από πολυάριθμους οργανισμούς προμηθειών οι οποίοι δεν είναι σε θέση να προσδιορίσουν τις ανάγκες τους και να προβούν σε αποτελεσματική οργάνωση των διαδικασιών.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει αναλάβει την υποχρέωση να θέσει σε εφαρμογή ένα συνεκτικό και φιλόδοξο πρόγραμμα για την αναδιάρθρωση της ελληνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, καθώς και την αναδιοργάνωση των δομών και πρακτικών. Αυτό συνεπάγεται απλούστευση των κανόνων, δημιουργία σχετικού φορέα εποπτείας των δημοσίων συμβάσεων, μεγαλύτερη χρήση ειδικών αρχών προμηθειών και συμβάσεων-πλαίσιο, ευρύτερη χρησιμοποίηση των νέων τεχνικών προμηθείας, καθώς επίσης και τη δημιουργία μιας διαδικτυακής πύλης για όλες τις δημόσιες συμβάσεις, με βάση τις λύσεις των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων και αυξημένη προσοχή στη σύγκρουση συμφερόντων. Η ελληνική κυβέρνηση ανέλαβε να δημοσιεύσει ένα χάρτη πορείας για το σύνολο των μεταρρυθμίσεων στη νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις και τη διοίκηση μέχρι τα μέσα του 2012. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα στηρίξει αυτό το σημαντικό έργο με την παροχή τεχνικής βοήθειας.

Μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων και εφαρμογή πρακτικών βελτίωσης της νομοθεσίας

Η ελληνική νομοθεσία αναπτύσσεται συχνά σε τομεακή βάση, χωρίς να λαμβάνεται επαρκώς υπόψη ο συνολικός αντίκτυπος στους άμεσα ενδιαφερόμενους και στις επιχειρήσεις. Οι ελληνικές επιχειρήσεις αναφέρουν πολυάριθμα παραδείγματα κανονιστικών διατάξεων ή διοικητικών πρακτικών που συνεπάγονται δυσανάλογα έξοδα ή περιορισμούς. Ο νόμος για τη βελτίωση της νομοθεσίας που πρόκειται να εγκριθεί στο άμεσο μέλλον θα εξασφαλίσει μεγαλύτερη πειθαρχία, όσον αφορά τη θέσπιση κανονιστικών ρυθμίσεων, εξαλείφοντας διοικητικές επιβαρύνσεις που εμποδίζουν τις εμπορικές συναλλαγές και εφαρμόζοντας μεθόδους βελτίωσης της νομοθεσίας σε νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες.

Η δέσμευση για τη δημιουργία Διεύθυνσης στο Υπουργείο Οικονομικών με συνολική ευθύνη για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση και την παρακολούθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων προσφέρει την ευκαιρία τοποθέτησης των επιχειρήσεων στο επίκεντρο της νέας αναπτυξιακής στρατηγικής. Αυτό μπορεί να χρησιμεύσει ως το «νευραλγικό κέντρο» της συνολικής διαδικασίας μεταρρύθμισης. Χρειάζεται επειγόντως να δημιουργηθεί και να υποστηριχθεί αυτή η ικανότητα διαχείρισης της μεταρρύθμισης.

Διευκόλυνση νέων επενδύσεων

Οι επενδύσεις σε νέες εγκαταστάσεις ή σχέδια υπόκεινται σε καθυστερήσεις και έξοδα λόγω κανονιστικών και διοικητικών εμποδίων που απορρέουν από την εμπλοκή πολλών αρχών. Ο χωροταξικός σχεδιασμός και οι κανόνες περιβαλλοντικής αδειοδότησης αναφέρονται συχνά ως εμπόδια στις επενδύσεις. Οι εταιρείες που δρουν στον τομέα της ενέργειας (και ειδικά της ανανεώσιμης ενέργειας), της διανομής καθώς και της εφοδιαστικής και των μεταφορών είναι οι πλέον θιγόμενες. Τα προβλήματα εντείνονται ακόμα περισσότερο στην περίπτωση διαφορών τόσο στο διοικητικό αλλά εξίσου και στο δικαστικό στάδιο λόγω του ανασταλτικού αποτελέσματος πολλών αγωγών, της έλλειψης προσωπικού ή αρμοδιότητας βασικών υπηρεσιών της διοίκησης κ.λπ.

Η ελληνική κυβέρνηση ανέλαβε να εφαρμόσει σειρά πρόσφατων νόμων σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων ταχέων διαδικασιών χορήγησης αδειών για ορισμένα επαγγέλματα και μεταποιητικές δραστηριότητες καθώς και για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων. Οι απαλλοτριώσεις, που συνεπάγονταν πολύπλοκες διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες, είναι επίσης υπό αναθεώρηση. Οι εξελίξεις σχετικά με τη δικαστική μεταρρύθμιση θα επιταχύνουν τις δικαστικές διαδικασίες και θα μειώσουν/εξαλείψουν τις συσσωρευμένες εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει επίσης λάβει μέτρα για να διευκολύνει τη σύσταση νέων εταιρειών. Παρά ταύτα, υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω εξορθολογισμό αυτών των διαδικασιών.

Η ολοκλήρωση του κτηματολογίου θα βοηθήσει επίσης στην τόνωση των επενδύσεων. Έχουν ήδη χορηγηθεί 83 εκατομμύρια ευρώ μέσω των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ για τη δημιουργία υποδομής ΤΠ (Τεχνολογία των Πληροφοριών) για την ψηφιακή καταγραφή των ενεργών δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και τον έλεγχο εγκυρότητας των τίτλων κρατικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένης της οριοθέτησης των δασών και της ψηφιοποίησης των ενεργών δικαιωμάτων ιδιοκτησίας που κρατούνται σε χαρτί από τα υποθηκοφυλακεία στις αστικές περιοχές. Το Μνημόνιο Συνεννόησης (ΜΣ) σχετικά με το κτηματολόγιο ορίζει συγκεκριμένους στόχους και προβλέπει τη δημιουργία πλήρους κτηματολογίου και υπηρεσιών κτηματολογίου που λειτουργούν αποκλειστικά σε όλη την επικράτεια μέχρι το 2020. Η Επιτροπή θα στηρίζει τις προσπάθειες των ελληνικών αρχών για την τήρηση του προαναφερόμενου χρονοδιαγράμματος όσον αφορά την ολοκλήρωση του κτηματολογίου, το οποίο παρέχει ασφάλεια και μπορεί να συμβάλει στην προσέλκυση επενδύσεων.

Ενώ έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή ή σχεδιάζεται σειρά χωριστών δράσεων για την άρση των διοικητικών εμποδίων όσον αφορά τις επενδύσεις, υπάρχει περιθώριο συστηματικού και συντονισμένου σχεδίου για την εξάλειψη αυτών των εμποδίων.

Παροχή βοήθειας στις επιχειρήσεις μέσω της φορολογικής μεταρρύθμισης

Η πρόοδος της μεταρρύθμισης της φορολογικής διοίκησης και οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις της φορολογικής νομοθεσίας θα βελτιώναν επίσης σε σημαντικό βαθμό το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα. Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής είναι ουσιαστικής σημασίας για την εξομάλυνση του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργούν εκείνοι οι οικονομικοί φορείς οι οποίοι συμμορφώνονται με τη φορολογική νομοθεσία και οι οποίοι υποφέρουν λόγω του αθέμιτου ανταγωνισμού που αναπτύσσεται εις βάρος τους από τους φοροδιαφεύγοντες και αυτούς που δεν καταβάλλουν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Το Μνημόνιο Συνεννόησης για το δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής

περιλαμβάνει ορισμένες διατάξεις που στοχεύουν στη δημιουργία σύγχρονης, ικανής προς αντίδραση και αποτελεσματικής φορολογικής διοίκησης.

Αυτή η προσπάθεια θα υποστηριχθεί από την τεχνική βοήθεια που παρέχεται στο πλαίσιο ενός σχεδίου δράσης ΔΝΤ/ΕΕ, το οποίο καλύπτει εννέα τομείς που έχουν προσδιορισθεί από κοινού με τις ελληνικές αρχές (έλεγχος, είσπραξη απαιτήσεων, επίλυση διαφορών, σημαντικοί φορολογούμενοι, εύπορα φυσικά πρόσωπα και αυτοαπασχολούμενοι υψηλού εισοδήματος, ανάλυση κινδύνων και εσόδων, φορολογικές υπηρεσίες, καταγραφή, καταχώριση και επιβολή πληρωμής, οργάνωση και διαχείριση).

Η απλούστευση της φορολογικής νομοθεσίας θα διαδραματίσει επίσης σημαντικό ρόλο στην επιτυχία της συνολικής προσπάθειας. Στον τομέα αυτό, οι προσπάθειες μπορούν να στηριχθούν στην απόφαση που ελήφθη, σύμφωνα με το Μνημόνιο Συνεννόησης για το πρώτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής, για την κατάργηση του κώδικα βιβλίων και στοιχείων και την αντικατάστασή του με σημαντικά απλούστερη νομοθεσία, δεδομένου ότι οι ισχύοντες κανόνες δυσχεραίνουν τη συμμόρφωση, εμποδίζουν την επιχειρηματικότητα και λειτουργούν ως ισχυρός ανασταλτικός παράγοντας για τις αλλοδαπές επενδύσεις στην Ελλάδα.

Η ορθολογική οργάνωση της φορολογικής διοίκησης θα πρέπει επίσης να επιταχύνει τις οφειλόμενες επιστροφές ΦΠΑ και θα βοηθήσει κατά τον τρόπο αυτό ιδιαίτερα τις ΜΜΕ και τους έλληνες εξαγωγείς, απαλλάσσοντάς τους από τον διοικητικό φόρτο ο οποίος μειώνει τη ρευστότητά τους.

Τέλος, στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων προσπαθειών για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, η Επιτροπή είναι έτοιμη να συνδράμει την Ελλάδα κατά τη διαπραγμάτευση φορολογικής συμφωνίας με την Ελβετία, η οποία θα μπορούσε να τη βοηθήσει να ανακτήσει φόρους που οφείλονται από έλληνες πολίτες. Μια συμφωνία αυτού του είδους θα πρέπει να συμφωνεί απόλυτα με τις σχετικές απαιτήσεις της ενωσιακής νομοθεσίας.

3.2. Αύξηση της ρευστότητας των ΜΜΕ

Οι ΜΜΕ είναι βασικοί συντελεστές για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ελλάδα. Αντιπροσωπεύουν το 99.9 % όλων των εταιρειών στην Ελλάδα, ενώ οι μικροεπιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 96.5%. Οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα επιβίωσης: 6 από 10 επιχειρήσεις σημείωσαν επιδείνωση των εσόδων τους το 2011 σε σύγκριση με το 2010. Το 2011 χάθηκαν 150 000 θέσεις εργασίας στις ΜΜΕ. Μια πρόσφατη μελέτη που πραγματοποιήθηκε κατόπιν παραγγελίας της ελληνικής ένωσης ΜΜΕ υπολόγισε ότι το 2012 θα κλείσουν 60 000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις και θα χαθούν 240 000 θέσεις απασχόλησης.

Όπως περιγράφεται στην ενότητα 2 του παρόντος παραρτήματος, τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ παρέχουν ευρεία υποστήριξη στις ΜΜΕ. Ποσό μεγαλύτερο των 4 δισεκατομμυρίων ευρώ είναι διαθέσιμο για δανεισμό στις ΜΜΕ προκειμένου να τους εξασφαλίσει ρευστότητα, κεφάλαια κίνησης και εγγυήσεις και πέραν αυτών ένα επιπλέον ποσό 1 δισεκατομμυρίου ευρώ θα καταστεί διαθέσιμο μέσω του νεοσυσταθέντος ταμείου εγγυήσεων ΜΜΕ. Παρά ταύτα, αυτή η χρηματοδότηση δεν διοχετεύεται πάντα στην πραγματική οικονομία. Οι ελληνικές αρχές και οι ελληνικές τράπεζες θα καταβάλουν εντονότερες προσπάθειες προκειμένου να ελέγξουν την εκταμίευση υφιστάμενων καθεστώτων και να υπερβούν από κοινού τα εμπόδια που τίθενται ως προς την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

Συγκεκριμένα, χρειάζονται μεγαλύτερες προσπάθειες για να επιταχυνθούν οι διαδικασίες και να εξαλειφθούν οι διοικητικές δυσχέρειες όσον αφορά την έγκριση των επιδοτήσεων (κυρίως εντατικός έλεγχος των εκταμιεύσεων, απλούστευση των συμβάσεων και των διαδικασιών έγκρισης, μείωση των προθεσμιών έγκρισης και του αριθμού των παραγόντων που παρεμβαίνουν στη διαδικασία κ.λπ.). Επιπλέον, η σχετική νομοθεσία και οι συμβάσεις επιδοτήσεων χρειάζονται επειγόντως προσαρμογή για να διασφαλισθεί ο δανεισμός κεφαλαίων κίνησης. Εξάλλου, η ταχεία εφαρμογή της οδηγίας περί καθυστερήσεων πληρωμών θα αποβεί προς μεγάλο όφελος των ελληνικών ΜΜΕ.

3.3. Χρήση των ιδιωτικοποιήσεων για τη βελτίωση της λειτουργίας σημαντικών τομέων της οικονομίας

Οι ιδιωτικοποιήσεις αποτελούν σημαντικό μέρος της διαδικασίας μεταρρύθμισης. Ο πιο επιτακτικός λόγος για τις ιδιωτικοποιήσεις στην Ελλάδα είναι ότι τα περιουσιακά στοιχεία ενδέχεται να αξιοποιηθούν καλύτερα στον ιδιωτικό τομέα, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο την ανταγωνιστικότητα της πραγματικής οικονομίας. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις που έχουν ιδιωτικοποιηθεί επιτυχώς και των οποίων η διαχείριση έχει βελτιωθεί θα αποτελούν «πρότυπα», δημιουργώντας πρόσθετα θετικά εξωτερικά αποτελέσματα.

Για την εκποίηση των κρατικών περιουσιακών στοιχείων δημιουργήθηκε το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ). Στο πλαίσιο του Ταμείου αυτού δημοσιεύονται, σε τακτική βάση, προσκλήσεις για την εκδήλωση ενδιαφέροντος σχετικά με κρατικά περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων πρόσφατων προσκλήσεων διαγωνισμών για ακίνητα και την πώληση της επιχείρησης αερίου. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί ένα βήμα προς την ορθή κατεύθυνση όσον αφορά τη βιωσιμότητα και την εδραίωση της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων σε μεγαλύτερο φάσμα κατηγοριών περιουσιακών στοιχείων.

Ωστόσο, για πολλά περιουσιακά στοιχεία, οι σημερινές συνθήκες της αγοράς και τα τεχνικά εμπόδια που υφίστανται στην Ελλάδα δεν συμβάλλουν ακόμα στην προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων σε μεγάλη κλίμακα. Αυτή η αβεβαιότητα απορρέει, μεταξύ άλλων, από τις τρέχουσες δυσκολίες στην επίτευξη εύλογων εκτιμήσεων των κρατικών περιουσιακών στοιχείων. Επιπλέον, υπάρχουν ορισμένες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν από τις ελληνικές αρχές, το ΤΑΙΠΕΔ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι προκλήσεις αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη κανονισμών για την ειδική μετοχή («golden share») στο μετά τις ιδιωτικοποιήσεις περιβάλλον και την ανάγκη για την εκ των προτέρων έγκριση των μέτρων ενίσχυσης των δημόσιων επιχειρήσεων. Άλλα ζητήματα, τα οποία χρειάζεται να επιλυθούν είναι η επιτάχυνση της καταγραφής της γης που έχει στην κυριότητά του το κράτος, το νομικό καθεστώς των τίτλων γης, η παροχή οικονομικών πληροφοριών σχετικά με τίτλους ιδιοκτησίας των ιδιωτών ή η ικανότητα χαρτογράφησης/οριοθέτησης μέσω του κτηματολογίου.

Πριν από την πώληση των περιουσιακών στοιχείων πρέπει να έχει διενεργηθεί η κατάλληλη «προετοιμασία» τους. Η διαδικασία πριν από την ιδιωτικοποίηση περιλαμβάνει την κατάρτιση ορθά ελεγμένων λογαριασμών, την αναδιάρθρωση των χαρτών πορείας, τις αλλαγές στο προσωπικό, τη χρηματοοικονομική τεχνική, κ.λπ. Από τη συνεκτίμηση αυτών των παραγόντων συνάγεται ότι η αύξηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει κανονικά να επιχειρείται πριν από την ιδιωτικοποίησή τους. Επιπλέον, για την επιτυχή μεταβίβαση της κυριότητας περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου απαιτείται η ανάπτυξη κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου και σαφούς μακροπρόθεσμης στρατηγικής. Αυτά τα πλαίσια καθορίζουν τις προτεραιότητες της δημόσιας πολιτικής, ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία μη ρυθμιζόμενων ιδιωτικών μονοπωλίων.

Η Επιτροπή θα έχει στενή επικοινωνία τόσο με το ΤΑΙΠΕΔ όσο και με το Υπουργείο Οικονομικών με σκοπό την επιτυχία του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων και την παροχή βοήθειας για τον σχεδιασμό μέτρων που συμμορφώνονται με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή εκπόνησε έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων κατά την αναδιάρθρωση ή/και την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων.

Σε μερικές πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις, και χωρίς απομάκρυνση από τα έργα προτεραιότητας που αναφέρονται στο τμήμα 3.4, τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ μπορεί να διαδραματίσουν ρόλο για τη στήριξη του προγράμματος ιδιωτικοποίησης, με παροχή τεχνικής βοήθειας ή με στήριξη των φυσικών επενδύσεων σε τομείς όπως η ενέργεια ή οι μεταφορές, ώστε να συμβάλλουν στην προετοιμασία των κρατικών περιουσιακών στοιχείων προς πώληση, κατ' αρχάς βελτιώνοντας τις λειτουργίες τους και με τον τρόπο αυτό παράγοντας καλύτερα αποτελέσματα σε χρήστες και ενδυναμώνοντας την δυνητική δημιουργία αξίας αυτών των περιουσιακών στοιχείων.

3.4. Ανάπτυξη και απασχόληση μέσω της ενίσχυσης των επενδύσεων υποδομής

Η έλλειψη κατάλληλων υποδομών στην Ελλάδα αποτελεί το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ανάπτυξη. Ορθά στοχοθετημένες επενδύσεις υποδομής μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στον συγκεκριμένο τομέα. Το Μέσο επιμερισμού του κινδύνου, μόλις συμφωνηθεί, θα βοηθήσει στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων.

Μεταξύ των 181 έργων προτεραιότητας για την ανάπτυξη και την απασχόληση που προσδιορίστηκαν από τις ελληνικές αρχές και την Επιτροπή το Νοέμβριο του 2011 υπήρχαν πολυάριθμα έργα υποδομής στον τομέα των μεταφορών, της διαχείρισης των αποβλήτων ή της ενέργειας. Ορισμένα βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης, ενώ άλλα σε προπαρασκευαστικό στάδιο. Ορισμένα συναντούν σοβαρά εμπόδια που χρειάζεται να αντιμετωπισθούν άμεσα.

Η πλήρης υλοποίησή τους το αργότερο μέχρι το 2015 θα πρέπει να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, να έχει θετικές επιπτώσεις σε άλλους τομείς, όπως ο τουρισμός, και να βελτιώσει την ποιότητα ζωής. Οι πόροι που εξασφαλίζονται μέσω των διαρθρωτικών ταμείων θα πρέπει να συμπληρωθούν με επιπρόσθετους δημόσιους πόρους και ιδιωτικές επενδύσεις. Τα εμπόδια που τίθενται στην πλήρη υλοποίηση αυτών των έργων θα πρέπει να αρθούν.

Από πλευράς μεγέθους και επιπτώσεων, τα πιο σημαντικά έργα είναι πέντε παραχωρήσεις αυτοκινητοδρόμων (1.400 χλμ. διευρωπαϊκού δικτύου) που αντιστοιχούν σήμερα σε εθνική και ενωσιακή δαπάνη 3,2 δισεκατομμυρίων ευρώ. Μόλις ολοκληρωθούν, αναμένεται να αντιπροσωπεύουν, σύμφωνα με εκτιμήσεις, 30 χιλιάδες άμεσες και έμμεσες θέσεις απασχόλησης και να συμβάλουν στην τόσο αναγκαία τόνωση των επενδύσεων και της απασχόλησης. Τέσσερα από αυτά τα έργα έχουν επί του παρόντος σταματήσει και χρειάζεται να τεθούν εκ νέου σε λειτουργία χωρίς άλλη καθυστέρηση. Η υλοποίηση αυτών των δικτύων μπορεί να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό των υποδομών που συνεχίζει να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την τόνωση της ανάπτυξης της χώρας. Θα ενισχύσει επίσης τη θέση της Ελλάδας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, ολοκληρώνοντας τις κύριες οδούς που συνδέουν τη χώρα με άλλα κράτη μέλη και υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες. Θα συμβάλει επίσης στη βελτίωση της οδικής ασφάλειας.

Δίκτυα μεταφορών

Περισσότερο από ό, τι σε άλλα κράτη μέλη, η οικονομία και τα επίπεδα ζωής στην Ελλάδα εξαρτώνται από την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των λιμενικών υπηρεσιών και των θαλάσσιων συνδέσεων. Οι λιμένες διαχειρίζονται πάνω από το 85% των εξωτερικών εμπορευματικών συναλλαγών της Ελλάδας και εξασφαλίζουν τη βεβαιότητα τροφοδοσίας των νησιών. Η ταξιδιωτική κίνηση μέσω ελληνικών λιμένων ανέρχεται στο 22% του συνόλου των επιβατών θαλασσιών μεταφορών σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι ελληνικοί λιμένες έχουν επίσης το δυναμικό να αναλάβουν ένα μεγάλο μέρος των διηπειρωτικών εμπορικών ροών προς την Ανατολική Ευρώπη.

Οι ελληνικοί λιμένες παρουσιάζουν τρία βασικά προβλήματα : περιορισμένο εξοπλισμό και χαμηλές δαπάνες υποδομής, πολύ κακές συνδέσεις με την ενδοχώρα (σιδηροδρομικές, οδικές) και τέλος διοικητικές και λειτουργικές ανεπάρκειες. Σε πολλές περιπτώσεις, έχουν γίνει λιμενικά έργα σε τοπική ή περιφερειακή βάση, χωρίς να εξετάζονται οι στρατηγικές προτεραιότητες σε εθνικό επίπεδο.

Ο τομέας του τουρισμού αντιπροσωπεύει το 15% της ελληνικής οικονομίας – όταν ληφθεί υπόψη ο έμμεσος αντίκτυπος επί άλλων οικονομικών τομέων – και στηρίζεται ουσιαστικά σε οικονομικά προσιτές και αποτελεσματικές ταξιδιωτικές συνδέσεις. Οι αεροπορικές συνδέσεις στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στους περιφερειακούς αερολιμένες, πάσχουν από έλλειψη σύγχρονης διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας, αναποτελεσματική λειτουργία των αερολιμένων (περιορισμένο χρόνο λειτουργίας, κ.λπ.) και υψηλά τέλη αεροδρομίου. Η απουσία κατάλληλων υποδομών – για παράδειγμα μαρίνες και εγκαταστάσεις ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής – επηρεάζει επίσης αρνητικά την ποιότητα του τουρισμού.

Η νέα στρατηγική ΔΕΔ-Μ (διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών) περιλαμβάνει τους λιμένες της Ηγουμενίτσας, της Πάτρας, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης στο κεντρικό ευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών. Η σημαντική σιδηροδρομική σύνδεση μεταξύ Πειραιά και Θεσσαλονίκης και η θαλάσσια αρτηρία μεταξύ Αθήνας/Πειραιά και Λεμεσού αποτελούν μέρος μιας εκ των ευρωπαϊκών οδών που περιλαμβάνονται στην προταθείσα διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη».

Το σύστημα των μεταφορών στην Ελλάδα θα μπορούσε να εκσυγχρονιστεί κατά τον ακόλουθο τρόπο:

- άνοιγμα των υπηρεσιών μεταφοράς επιβατών με πούλμαν και ταξί, με την άρση των εναπομενόντων περιορισμών·
- δημιουργία διοικητικών υπηρεσιών μίας στάσης για την υποβολή αναφορών από πλοία. Τα πλοία υπόκεινται τώρα σε σειρά υποχρεωτικών διατυπώσεων που προκαλούν καθυστερήσεις για τα εμπορεύματα και τους επιβάτες. Αυτές οι διατυπώσεις απορροφούν επίσης πόρους από το ναυτιλιακό κλάδο και το κράτος.
- παροχή κατάλληλου προτύπου διακυβέρνησης και πλαισίου για την ιδιωτικοποίηση των λιμένων και αερολιμένων που να αποτρέπει τη δημιουργία ιδιωτικών μονοπωλίων και να μην εισάγει διακρίσεις μεταξύ χρηστών, καθώς επίσης να επιβάλει την πλήρη διαφάνεια των λογαριασμών και την κατάλληλη εποπτεία εκ μέρους των δημοσίων αρχών. Νέοι ιδιοκτήτες ή ανάδοχοι θα πρέπει να υποχρεώνονται να τηρούν τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί σε σχέση με έργα στα οποία έχει χορηγηθεί ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι σιδηροδρομικές υπηρεσίες θα μπορούσαν να βελτιωθούν κατά τον ακόλουθο τρόπο:

- εκμίσθωση (leasing) του τροχαίου υλικού επιβατικών μεταφορών που δεν χρησιμοποιείται από τον κατεστημένο φορέα·
- δημιουργία πλαισίου για τους μεταφορείς επιβατών της ΕΕ για να αναπτύξουν νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες, σε θεμιτό ανταγωνισμό με τον κατεστημένο φορέα·
- αναθεώρηση των διαδικασιών και συμφωνιών διέλευσης των συνόρων για τη διευκόλυνση των εμπορευματικών ροών στον διάδρομο Χ και κατάργηση του κλεισίματος των συνόρων.

Η Επιτροπή μπορεί να οργανώσει τεχνική βοήθεια για να βοηθήσει τις ελληνικές αρχές να προσαρμοστούν στις βέλτιστες πρακτικές, σε συνεργασία με τους ομολόγους τους σε άλλα κράτη μέλη. Μπορεί επίσης να παράσχει τεχνική βοήθεια για τη διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας και ενδεχομένως χρηματοδότηση για σύγχρονο εξοπλισμό.

Ναυτιλία

Η ναυτιλία υπήρξε παραδοσιακά ο βασικός πυλώνας της ελληνικής οικονομίας. Ένας συνδυασμός παραγόντων (χαμηλοί ναύλοι, κατάργηση του ειδικού Υπουργείου) ώθησε τους πλοιοκτήτες στην αλλαγή σημαίας στα σκάφη τους. Αν αυτή η τάση συνεχισθεί, πέραν της απασχόλησης στα πλοία και των φορολογικών εσόδων, ενδέχεται επίσης να επηρεασθεί η απασχόληση στην ξηρά των ναυτιλιακών εταιρειών. Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την ελληνική παράκτια ναυτιλία. Οι εταιρείες λειτουργούν με οριακό ή μηδενικό κέρδος, ακόμα και όταν έχουν συμβάσεις δημόσιας υπηρεσίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το γεγονός αυτό έχει επηρεάσει το καλυπτόμενο δίκτυο και την ποιότητα των υπηρεσιών, ιδιαίτερα (αλλά όχι αποκλειστικά) προς τα μικρότερα νησιά τα οποία κατ' αυτόν τον τρόπο στερούνται ευκαιριών ανάπτυξης. Η Ελλάδα, προκειμένου να αξιοποιήσει πλήρως το θαλάσσιο δυναμικό της και να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες θαλάσσιας ανάπτυξης, πρέπει γενικά να αναπτύξει καταλληλότερη διοικητική δομή στον τομέα της ναυτιλίας.

ΤΠΕ και ευρυζωνική υποδομή

Η Ελλάδα εξακολουθεί να υστερεί σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά την ευρυζωνική διείσδυση, κυρίως λόγω της έλλειψης ανάπτυξης ηλεκτρονικών υπηρεσιών (e-services). Οι προσπάθειες θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ολοκλήρωση έργων εθνικής σημασίας με σκοπό την επέκταση του ευρυζωνικού δικτύου σε περισσότερες πόλεις και την παροχή ευρυζωνικών διασυνδέσεων υψηλής ταχύτητας (οπτική ίνα) σε πρόσθετα δημόσια κτίρια για να μειωθούν οι δημόσιες δαπάνες για τις τηλεπικοινωνίες, καθώς και σε πολίτες.

Η αύξηση της ευρυζωνικής διείσδυσης εξαρτάται από τη διεύρυνση της προσφοράς ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στους τομείς που τονίζονται στο ΜΣ. Οι προσπάθειες θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ολοκλήρωση έργων εθνικής σημασίας με σκοπό την επέκταση του ευρυζωνικού δικτύου σε περισσότερες πόλεις και την παροχή ευρυζωνικών διασυνδέσεων υψηλής ταχύτητας (οπτική ίνα) σε πρόσθετα δημόσια κτίρια για να μειωθούν οι δημόσιες δαπάνες για τις τηλεπικοινωνίες, καθώς και σε πολίτες. Στον τομέα των επιχειρήσεων, οι ευκαιρίες που παρέχονται από τις ψηφιακές υπηρεσίες θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο μέγιστο βαθμό, για παράδειγμα, με την παροχή βοήθειας στις ΜΜΕ

προκειμένου αυτές να αποκτήσουν πρόσβαση στις διεθνείς αγορές μέσω της χρήσης του διαδικτύου

3.5. Πηγές μελλοντικής ανάπτυξης

3.5.1. *Αξιοποίηση των δυνατοτήτων του τομέα της ενέργειας για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση*

Η ενεργειακή πολιτική στην Ελλάδα μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην οικονομική ανάκαμψη της χώρας. Επιπλέον, η ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών που διασυνδέονται με το υπόλοιπο της περιοχής θα συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του τομέα της ενέργειας στην Ελλάδα

Στον τομέα της ενέργειας η Ελλάδα αντιμετωπίζει τεράστιες προκλήσεις. Η Ελλάδα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα (ο λιγνίτης αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας). Τα περισσότερα νησιά παραμένουν μη διασυνδεδεμένα και εξαρτώνται από ντιζελογεννήτριες και από μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με βάση το πετρέλαιο. Η συνολική απόδοση της ηλεκτροπαραγωγής συγκαταλέγεται στις χαμηλότερες στην Ευρώπη. Στον τομέα της ενέργειας κυριαρχούν λίγες κρατικές επιχειρήσεις με χαμηλή παραγωγικότητα των οποίων οι δραστηριότητες δεν έχουν ακόμα διαχωριστεί. Οι βιομηχανικοί πελάτες παραπονιούνται ότι η ανταγωνιστικότητά τους υπονομεύεται από το γεγονός ότι καλούνται να καταβάλουν μερικές από τις υψηλότερες τιμές ενέργειας στην Ευρώπη. Ιδίως στον κατασκευαστικό τομέα υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης.

Η Ελλάδα έχει την ευκαιρία να βρεθεί στην πρωτοπορία της βιώσιμης παραγωγής ενέργειας. Λίγες ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν τέτοια ποικιλία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: οι άφθονοι άνεμοι και η ηλιοφάνεια καθώς και η υδροηλεκτρική και γεωθερμική ενέργεια όπως και η ενέργεια από βιομάζα προσφέρουν τη δυνατότητα μετάβασης στην πρώτη γραμμή της παραγωγής πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας. Η στρατηγική γεωγραφική θέση της Ελλάδας καθώς και η εκμετάλλευση των αποθεμάτων υδρογονανθράκων ανοικτής θαλάσσης παρέχουν την ευκαιρία μετατροπής της χώρας σε κόμβο φυσικού αερίου. Η εφαρμογή των μέτρων απελευθέρωσης της ΕΕ και των προσπαθειών ιδιωτικοποίησης θα πρέπει να οδηγήσει σε πιο ανταγωνιστική βιομηχανία.

Προκειμένου να υλοποιηθούν αυτές οι δυνατότητες, προς όφελος των ελλήνων καταναλωτών ενέργειας, αλλά και για τη στήριξη των στόχων της ΕΕ σχετικά με την ασφάλεια του εφοδιασμού και το κλίμα, θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή οι ακόλουθες δράσεις.

Η **ιδιωτικοποίηση** του τομέα του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας παρέχει την ευκαιρία βελτίωσης της απόδοσής τους. Η διαδικασία ιδιωτικοποίησης πρέπει να ολοκληρωθεί γρήγορα, ενώ, ταυτόχρονα, πρέπει να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών αγορών στο εγγύς μέλλον. Από ένα πλαίσιο το οποίο θα λειτουργεί εύρυθμα, μεταξύ άλλων μέσω του ορθού διαχωρισμού και του πλήρους ανοίγματος της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, θα προκύψουν νέες επενδυτικές ευκαιρίες τόσο για τους μεγάλους όσο και για τους μικρούς παραγωγούς ενέργειας. Με αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιστεί ότι ο ελληνικός τομέας της ενέργειας θα γίνει δυναμικός και ανταγωνιστικός και θα αποφέρει οικονομικά οφέλη σε όλους τους άλλους τομείς της οικονομίας.

Τα **δίκτυα** ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου πρέπει να εκσυγχρονισθούν. Οι βελτιώσεις στις εγκαταστάσεις αποθήκευσης και στα δίκτυα αγωγών αερίου θα επιτρέψουν στην Ελλάδα να εκμεταλλευθεί τη στρατηγική της γεωγραφική θέση, δημιουργώντας μια πύλη προς την ευρωπαϊκή αγορά αερίου. Η διασύνδεση με το δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, τόσο των μεγαλύτερων νησιών με την ηπειρωτική χώρα όσο και μεταξύ των μικρότερων νησιών, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη μεγάλης κλίμακας ανάπτυξη αιολικών και φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων. Η ενίσχυση του ηπειρωτικού δικτύου μεταφοράς έχει επίσης πρωταρχική σημασία για την ενσωμάτωση των εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εγχώρια αγορά, καθώς επίσης προκειμένου να καταστούν δυνατές οι μαζικές εξαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας προς την υπόλοιπη Ευρώπη. Η Ελλάδα αποτελεί φυσική δίοδο για μεγάλο μέρος του φυσικού αερίου που αντλείται στις λεκάνες της Κασπίας και της ανατολικής Μεσογείου.

Το πρόγραμμα για το διευρωπαϊκό δίκτυο στον τομέα της ενέργειας (TEN-E) και η νεοσύστατη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» μπορούν να διαδραματίσουν μείζονα ρόλο για την εστίαση και τη χρηματοδότηση των προσπαθειών στον συγκεκριμένο τομέα. Η ύπαρξη ξεκάθαρων μηνυμάτων ότι ο ενεργειακός τομέας είναι ένας ανοικτός και λειτουργικός τομέας της ελληνικής οικονομίας και ότι η πρόσβαση στις ενεργειακές υποδομές της χώρας διέπεται από την αρχή της επί ίσοις όροις πρόσβασης στα δίκτυα θα συμβάλει ομοίως στην προσέλκυση ιδιωτικής χρηματοδότησης για τέτοιου είδους επενδύσεις.

Η ευρεία διάδοση των **ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** απαιτεί συνολική μεταρρύθμιση του καθεστώτος στήριξης. Για την προσέλκυση των αναγκαίων επενδύσεων, το πλαίσιο θα πρέπει να τηρεί τις αρχές της αποδοτικότητας από πλευράς κόστους και της χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Η Ελλάδα, προκειμένου να αξιοποιήσει το συγκριτικό της πλεονέκτημα, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη των ηλιακών και αιολικών της πόρων. Με την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών, μπορεί να αναπτυχθεί ένας ανταγωνιστικός τομέας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κατά μήκος της αλυσίδας αξίας. Η συμβολή του τομέα στην οικονομική ανάπτυξη θα μπορούσε να αυξηθεί επιπλέον με την πρωτοβουλία Helios. Η πρωτοβουλία αυτή θα πρέπει να αρχίσει να υλοποιείται με λίγες φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας και να αποβλέπει αρχικά στην εγχώρια κατανάλωση, αλλά, με την επέκταση του έργου και τη δημιουργία δυναμικού μεταφοράς, σκοπός της πρωτοβουλίας θα πρέπει να είναι οι εξαγωγές προς την υπόλοιπη Ευρώπη, για να βοηθήσει άλλα κράτη μέλη να επιτύχουν τους στόχους τους για το 2020 κατά τρόπο οικονομικά αποδοτικό.

Η **ανακαίνιση** δημοσίων και ιδιωτικών **κτιρίων** είναι ζωτικής σημασίας όχι μόνο για την επίτευξη των στόχων ενεργειακής απόδοσης αλλά και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η διαθέσιμη χρηματοδότηση για νοικοκυριά στο πλαίσιο του προγράμματος «Εξοικονομώ» δεν χρησιμοποιείται πλήρως και θα πρέπει να διατίθεται και σε ΜΜΕ. Απαιτούνται πρόσθετα μέσα για τη στήριξη των προσπαθειών στα δημόσια κτίρια, στις αστικές μεταφορές και τις τοπικές ενεργειακές υποδομές. Ως εκ τούτου, το προτεινόμενο μέσο επιμερισμού του κινδύνου θα μπορούσε να βοηθήσει στην εξάλειψη του κινδύνου των επενδύσεων στον τομέα της μετασκευής κτιρίων και, συνεπώς, θα μπορούσε να ενισχύσει την απασχόληση και την τοπική ανάπτυξη.

3.5.2. Προώθηση της διατηρήσιμης ανάπτυξης – περιβάλλον και διαχείριση αποβλήτων

Η διαχείριση στερεών αποβλήτων μπορεί επίσης να συμβάλει σημαντικά στην ποιότητα ζωής των ελλήνων πολιτών και στην ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων. Η πλήρης εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας μπορεί να δημιουργήσει χιλιάδες θέσεις απασχόλησης στην

Ελλάδα και να αυξήσει σημαντικά τον ετήσιο κύκλο εργασιών του τομέα διαχείρισης αποβλήτων. Η πρόοδος στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων θα διευκολύνει επίσης τη συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ και με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθούν ενδεχόμενες δαπανηρές διαδικασίες επί παραβάσει.

Μολονότι η Ελλάδα έχει ήδη λάβει σημαντικότερα κεφάλαια από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ για την βασική υποδομή της στον τομέα αυτόν, εξακολουθεί να υστερεί, ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων. Περισσότερο ίσως απ' ό,τι σε οποιονδήποτε άλλον τομέα, είναι επιτακτική ανάγκη να καταβληθούν προσπάθειες για την τήρηση του κεκτημένου της ΕΕ προκειμένου να δημιουργηθεί η απαραίτητη υποδομή σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ.

Προκειμένου να τηρήσει τις υποχρεώσεις της βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ και των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η Ελλάδα πρέπει επείγοντως:

- α) να δημιουργήσει εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων (δηλαδή μονάδες μηχανικής-βιολογικής επεξεργασίας, χωματερές) και να κλείσει και να αποκαταστήσει όλους τους υπόλοιπους χώρους παράνομης και ανεξέλεγκτης απόρριψης αποβλήτων (για τις ενέργειες αποκατάστασης διατίθεται συγχρηματοδότηση), και
- β) να κατασκευάσει διάφορες μονάδες επεξεργασίας αστικών λυμάτων (με ιδιαίτερη προσοχή στην περιφέρεια Αττικής, αλλά και σε άλλα μεγάλα αστικά συγκροτήματα όπως η Θεσσαλονίκη, η Πάτρα κλπ).

Επιπλέον, πρέπει να διασφαλιστεί η πλήρης συμμόρφωση με δύο δικαστικές αποφάσεις (η μία σχετική με την κατασκευή μονάδας επεξεργασίας αστικών λυμάτων στην δυτική Αττική, στην περιοχή του Θριάσιου Πεδίου, έργο συγχρηματοδοτούμενο από τα διαρθρωτικά κονδύλια της ΕΕ, και η άλλη σχετική με την έλλειψη συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε πέντε αστικά συγκροτήματα της ανατολικής Αττικής).

Η ύπαρξη νομικής σαφήνειας ως προς την ευθύνη του παραγωγού (η οποία δεν υπάρχει σήμερα στο ελληνικό δίκαιο) μπορεί να παράσχει στην Ελλάδα τα μέσα για τη συγκέντρωση των απαιτούμενων πόρων προς εφαρμογή προγραμμάτων για την διαχωρισμένη αποκομιδή και ανακύκλωση αποβλήτων. Η επίτευξη προόδου όσον αφορά τον καθορισμό φορολογίας ή τιμολόγησης της υγειονομικής ταφής μπορεί επίσης να συμβάλει στην ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης πόρων όπως και η εφαρμογή συστημάτων παροχής κινήτρων υπέρ της πρόληψης και της συμμετοχής στην διαχωρισμένη αποκομιδή (συστήματα «πληρωμής κατά την απόρριψη»).

Όπως προαναφέρεται, η νέα νομοθεσία περί εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (EIA - environmental impact assessment) για την Ελλάδα πρέπει να οδηγήσει σε ορθολογικότερες και αποτελεσματικότερες διαδικασίες. Στο Μνημόνιο και στο μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δημοσιονομικής στρατηγικής περιλήφθηκε νέος νόμος για τις περιβαλλοντικές άδειες. Ο νόμος αυτός εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2011 και το 2012 θα εκδοθούν εκτελεστικές αποφάσεις (η πρώτη εγκρίθηκε τον Ιανουάριο του 2012 και συνδέεται με την ταξινόμηση των έργων για τα οποία θα απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων/έκδοση άδειας). Ο νέος νόμος αναμένεται να περιορίσει τον χρόνο που απαιτείται για την έκδοση αδειών, κυρίως διότι θεσπίζει συγκεκριμένες προθεσμίες για καθεμία από τις διοικητικές ενέργειες και τα κύρια στάδια της διαδικασίας έγκρισης. Η πρακτική αυτή βασίζεται στην πείρα που αποκομίστηκε σε άλλα κράτη μέλη.

Το ΕΓΤΑΑ στηρίζει την βιώσιμη ανάπτυξη αγροτικών περιοχών σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια χάρη σε διάφορα γεωργο-περιβαλλοντικά έργα, και προς τον σκοπό αυτό έχουν ήδη εκταμειωθεί 720 εκατ. ευρώ.

3.5.3. Δημιουργία μιας καινοτόμου και βασισμένης στη γνώση οικονομίας

Κατά την τελευταία δεκαετία, η ένταση E & A παρέμεινε στάσιμη στην Ελλάδα, σε 0,6% του ΑΕΠ (2007) και χαρακτηρίζεται από πολύ χαμηλή ένταση E & A στον ιδιωτικό τομέα, η οποία αυξήθηκε ελαφρά από 0,15% το 2000 σε 0,17% το 2007, σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα δεδομένα που διατέθηκαν. Ωστόσο, σε απόλυτους όρους, οι συνολικές επενδύσεις σε E & A αυξήθηκαν σημαντικά κατά την περίοδο 2001-2007.

Κύριος κινητήρας του ελληνικού συστήματος έρευνας και καινοτομίας είναι η πολιτική συνοχής της ΕΕ. Για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2007-2013, εκτός από το κύριο εθνικό επιχειρησιακό πρόγραμμα, διάφορα περιφερειακά προγράμματα συμπεριλαμβάνουν μέτρα στήριξης για την έρευνα, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Το βασικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματικότητα» διαθέτει συνολικό προϋπολογισμό ύψους 1,5 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 1,3 εκατ. ευρώ καλύπτονται από την πολιτική συνοχής της ΕΕ. Το επιχειρησιακό πρόγραμμα θέτει 3 στρατηγικούς στόχους για την περίοδο 2007-2013, με την έρευνα και την καινοτομία ως ένα από τους κυριότερους τομείς παρέμβασης. Ωστόσο, η απορρόφηση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ για την έρευνα είναι χαμηλή, ενώ τα κίνητρα για τη χρησιμοποίηση των σχετικών κεφαλαίων στον ιδιωτικό τομέα, προκειμένου να ενθαρρύνουν την αναμόρφωση της οικονομίας, είναι επί του παρόντος ανεπαρκή.

Το μερίδιο του ιδιωτικού τομέα στο σύνολο των δαπανών E & A είναι μικρό, γεγονός που αντικατοπτρίζει τη μειωμένη ζήτηση για ερευνητικές γνώσεις εκ μέρους του επιχειρηματικού τομέα. Επίσης, η περιορισμένη ικανότητα απορρόφησης που χαρακτηρίζει τον επιχειρηματικό τομέα είναι ταυτόχρονα αιτία και συνέπεια της χαμηλής ζήτησης γνώσεων. Ένας από τους παράγοντες που εμποδίζουν την κινητοποίηση των πόρων για την E & A είναι η δυσκολία πρόσβασης σε κεφάλαια, ιδίως για νέες επιχειρήσεις, λόγω της απροθυμίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος να χρηματοδοτήσει την καινοτομία και τις επενδύσεις υψηλού κινδύνου.

Βάσει του πίνακα αποτελεσμάτων για την καινοτομία στην ΕΕ του 2011, η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με μέτριες επιδόσεις στον χώρο της καινοτομίας, οι οποίες βρίσκονται κάτω από τον μέσο όρο. Τα σχετικά δυνατά της σημεία είναι οι ανθρώπινοι πόροι, οι διασυνδέσεις, η επιχειρηματικότητα και το πνεύμα καινοτομίας ενώ οι σχετικές αδυναμίες της είναι η χρηματοδότηση και η παροχή στήριξης, οι εταιρικές επενδύσεις και διανοητικά περιουσιακά στοιχεία. Παρατηρείται υψηλή ανάπτυξη σε σχέση με κοινοτικά σχέδια και σχετικά ισχυρή μείωση στις δαπάνες για καινοτομία που δεν συνδέονται με E&A, καθώς και στις εξαγωγές υπηρεσιών έντασης γνώσης.

Η τεχνολογική συνεργασία, όπως προκύπτει από τις αιτήσεις για κοινά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, είναι πολύ μικρή σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Πάνω από το 65% του συνολικού αριθμού των αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας υποβάλλονται από έναν μόνο εφευρέτη και, κατά συνέπεια, λιγότερο από το 35% είναι προϊόν συνεργασίας. Από αυτά, το 7,4% είναι κοινά διπλώματα ευρεσιτεχνίας που αφορούν χώρα εκτός ΕΕ, δηλαδή χαμηλό ποσοστό που αποδεικνύει την ανάγκη για μεγαλύτερο βαθμό συνεργασίας και διεθνοποίησης των δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας.

Όσον αφορά το μέλλον, οι κύριες προκλήσεις είναι:

- Εξασφάλιση επαρκών και αποτελεσματικών δημοσίων επενδύσεων E & K και αύξηση της αποδοτικής χρήσης των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ, μέσω εστίασης σε μια σειρά συνεργατικών σχηματισμών και τεχνολογικών πλατύβαθρων.
- Οριστικοποίηση της διαμόρφωσης ενός ολοκληρωμένου νομικού πλαισίου για τους φορείς που διεξάγουν E & A και η εφαρμογή του. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τον καθορισμό νέου βασικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για τις επενδύσεις E & A, σε συνδυασμό με πολυετή δημοσιονομικό προγραμματισμό.
- Εξασφάλιση πολύ πιο αποτελεσματικής και τονωτικής για την ανάπτυξη χρήσης των διαρθρωτικών ταμείων μέσω της προώθησης των ιδιωτικών επενδύσεων σε E & K για τη στήριξη μιας ευφυούς στρατηγικής εξειδίκευσης.

3.5.4. Αξιοποίηση του δυναμικού της Ελλάδας ως τουριστικού και πολιτιστικού προορισμού

Η Ελλάδα διαθέτει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα όσον αφορά τον πολιτισμό και τον τουρισμό, δύο τομείς που προσφέρουν σημαντικό δυναμικό ανάπτυξης και δημιουργίας απασχόλησης. Τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι αποτελούν πόλους γύρω από τους οποίους μπορούν πλέον να αναπτυχθούν οικονομικές δραστηριότητες. Είναι σημαντικό να χαραχθεί γρήγορα στρατηγική για τη διερεύνηση και την ανάπτυξη περισσότερων συνεργιών μεταξύ του πολιτισμού, του τουρισμού, της επιχειρηματικότητας, της εκπαίδευσης, της ιατρικής και της γαστρονομίας, καθώς και για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες (χρήση των ΤΠΕ για την προώθηση ελληνικών πολιτιστικών θησαυρών) με σκοπό να βελτιωθεί η θέση της Ελλάδας τόσο ως συμφέρων προορισμός όσο και ως τουριστικός προορισμός υψηλής ποιότητας, με παράλληλη εστίαση στον φιλικό προς το περιβάλλον τουρισμό.

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους βασικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας, τόσο από άποψη οικονομικής ανάπτυξης όσο και από άποψη απασχόλησης. Η άμεση συμβολή από τους κλάδους ταξιδίων και τον τουρισμό στο ΑΕΠ της χώρας ήταν 12,6 δισεκατ. ευρώ το 2011 (5,6% του συνόλου του ΑΕΠ, ενώ το ποσοστό για την ΕΕ είναι 2,9%). Οι κλάδοι ταξιδίων και τουρισμού απασχόλησαν άμεσα 332.000 άτομα, ήτοι 8,0% της συνολικής απασχόλησης (3,2% στην ΕΕ), και 768.000 άτομα, ήτοι 18,4% της συνολικής απασχόλησης εάν προστεθούν οι έμμεσες θέσεις εργασίας (8,4% στην ΕΕ). Ωστόσο, η επιτυχία της Ελλάδας στην προσέλκυση επισκεπτών από αναδυόμενες αγορές ήταν περιορισμένη. Η τουριστική περίοδος επικεντρώνεται στους καλοκαιρινούς μήνες και οι τουρίστες δαπανούν σχετικά λιγότερα χρήματα στην Ελλάδα σε σχέση με τουρίστες που επισκέπτονται ανταγωνιστικούς προορισμούς.

Ο ελληνικός τουριστικός κλάδος μπορεί να αναπτυχθεί με διάφορους τρόπους, μεταξύ των οποίων:

- Αύξηση της τουριστικής ζήτησης: Οι πρωταρχικοί στόχοι των ενεργειών που έχουν αναληφθεί στον τομέα αυτόν εστιάζονται στην παράταση της τουριστικής περιόδου, στην παροχή δυνατοτήτων για την πραγματοποίηση διακοπών, καθώς και στην αύξηση του αριθμού των τουριστών (κυρίως από χώρες εκτός ΕΕ). Λόγω του ήπιου κλίματος καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, η Ελλάδα βρίσκεται σε πολύ καλή θέση ώστε να έχει τουρίστες και εκτός της υψηλής τουριστικής περιόδου. Οι κυριότερες πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην ενίσχυση της τουριστικής ζήτησης στην ΕΕ είναι η πρωτοβουλία κοινωνικού τουρισμού CALYPSO, η πρωτοβουλία «50.000

τουρίστες» ή πρωτοβουλία χαμηλής τουριστικής περιόδου, (για την καταπολέμηση της εποχικότητας στον τουριστικό κλάδο) και μια δικτυακή πύλη για την προσέλκυση επισκεπτών από χώρες εκτός ΕΕ.

- Αύξηση της ευαισθητοποίησης και προώθηση προορισμών: Οι κυριότερες ενέργειες περιλαμβάνουν την πρωτοβουλία «Εξέχοντες ευρωπαϊκοί προορισμοί» (EDEN), που ενθαρρύνει τη διατηρήσιμη τουριστική ανάπτυξη μικρών αναδυόμενων προορισμών, την ανάπτυξη θεματικών πολιτιστικών οδοιπορικών (π.χ. «Οι δρόμοι της ελιάς») και την αύξηση της ευαισθητοποίησης στην ΕΕ για τον ποδηλατικό τουρισμό.
- Δημιουργία πλατύβαθρου ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών: Η συμβουλευτική επιτροπή τουρισμού (TAC) αποτελεί ένα βήμα συζήτησης για εκπροσώπους της τουριστικής πολιτικής των κρατών μελών της ΕΕ. Η Ελλάδα μπορεί να ωφεληθεί από τις βέλτιστες πρακτικές άλλων κρατών μελών.
- Η παράταση της τουριστικής περιόδου, η διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων και η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών για την προσέλκυση τουριστών από τις υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις, θα πρέπει να αποτελέσει έναν από τους βασικούς κινητήρες της ανάπτυξης του ελληνικού τουριστικού κλάδου.

3.6. Ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης και του συστήματος απονομής δικαιοσύνης

3.6.1. Σύγχρονη δημόσια διοίκηση για μια νέα οικονομία

Επί του παρόντος η ελληνική δημόσια διοίκηση δεν διαθέτει τις σταθερές, συντονισμένες και ενισχυμένες δομές που θα παρέχουν την αναγκαία συμμετοχή και συνυπευθυνότητα για τις μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται στο δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής και οι οποίες περιγράφονται στην παρούσα ανακοίνωση. Η διοίκηση εγκλωβίζεται σε ένα πολύ περίπλοκο νομικό πλαίσιο, το οποίο έχει καταστροφικές συνέπειες για όλες τις πτυχές της δημόσιας υπηρεσίας και της οικονομίας. Η προσέγγιση της διοίκησης εστιάζεται υπερβολικά στην παραγωγή νόμων και όχι στην εφαρμογή τους.

Η ΕΕ παρέχει στήριξη στην ατζέντα διοικητικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων μέσω προγράμματος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου με προϋπολογισμό 505 εκατ. ευρώ. Ο κύριος στόχος του προγράμματος αυτού είναι η ενίσχυση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών με τον εκσυγχρονισμό του ρυθμιστικού πλαισίου και τη μεταρρύθμιση των δομών και των διαδικασιών. Οι σχεδιασμένες επιχειρήσεις περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, επιτελικά σχέδια για τη σύσταση, την οργάνωση και τη λειτουργία «μονάδων προγραμματισμού και κατάρτισης προϋπολογισμού» σε βασικά υπουργεία, αναδιοργάνωση της φορολογικής και τελωνειακής διοίκησης, την αναδιοργάνωση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους στην Ελλάδα, και την τυποποίηση των διαδικασιών εφαρμογής του νέου Δημοσιοϋπαλληλικού Κώδικα.

Για να εξασφαλιστεί ότι η Ελλάδα έχει μια σύγχρονη διοίκηση που είναι σε θέση να στηρίζει μια αναζωογονημένη και δυναμική οικονομία πρέπει να βελτιωθούν η αποτελεσματικότητα, η λογοδοσία και η ακεραιότητα της διοίκησης καθώς και να απλουστευθούν οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων της διοίκησης. Το μνημόνιο συνεννόησης προβλέπει τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης μέχρι τον Δεκέμβριο του 2012, με τη δημιουργία, μεταξύ άλλων, μίας διευθύνουσας ομάδας μετασχηματισμού υψηλού επιπέδου (που δημιουργήθηκε τον Φεβρουάριο του 2012), της οποίας προεδρεύει ο πρωθυπουργός, που θα εποπτεύει την

εφαρμογή των διοικητικών μεταρρυθμίσεων. Τον Ιανουάριο του 2012, η Γαλλία και η Ελλάδα, σε συνεργασία με την ομάδα δράσης, υπέγραψαν μνημόνιο συνεννόησης που θα προετοιμάσει το έδαφος για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της κεντρικής διοίκησης. Η γερμανική κυβέρνηση έχει αρχίσει να παρέχει τεχνική βοήθεια για τη διοικητική μεταρρύθμιση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Απαιτείται ένα ισχυρό κέντρο λήψης αποφάσεων με ουσιαστικό διυπουργικό συντονισμό – το οποίο βάσει του μνημονίου συνεννόησης του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής θα πρέπει να είναι έτοιμο μέχρι τον Μάιο του 2012. Το κέντρο αυτό θα παρέχει καλύτερη καθοδήγηση και πιο στρατηγική θεώρηση σε όλη την κεντρική κυβέρνηση μέσω της βελτίωσης και της επιτάχυνσης του συντονισμού μεταξύ των υπουργείων, της κατάργησης της υφιστάμενης κάθετης στάσης που αφορά κάθε υπουργείο χωριστά, και της επίλυσης εν εξελίξει διυπουργικών προβλημάτων. Η δομή αυτή θα έχει καθοριστική σημασία για την εφαρμογή όλων των διαδικασιών μεταρρυθμίσεων που αποβλέπουν στην ανάπτυξη και την απασχόληση, καθώς και των αποφάσεων που εκδίδονται από τη διευθύνουσα ομάδα μετασχηματισμού υψηλού επιπέδου.

Η Ελλάδα χρειάζεται επίσης να δημιουργήσει τις αναγκαίες δομές σε κάθε αρμόδιο υπουργείο για την αποτελεσματική παρακολούθηση των διοικητικών διαδικασιών (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών, του εσωτερικού ελέγχου και του λογιστικού ελέγχου, της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων και της ΤΠΕ) με σκοπό την εφαρμογή κοινών κανόνων και εναρμονισμένων διαδικασιών πριν από το τέλος του 2012.

Όλες οι αρχές της συνοχής και της αποδοτικότητας στις οποίες βασίζεται η μεταρρύθμιση της διοίκησης σε κεντρικό επίπεδο θα πρέπει να αναπαράγονται σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο για τη στήριξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης σε όλα τα επίπεδα της οικονομίας. Τον Απρίλιο 2012, η Γερμανία και η Ελλάδα, σε συνεργασία με την ομάδα δράσης, προέβησαν στην υπογραφή ενός Μνημονίου συνεννόησης, το οποίο περιλαμβάνει ένα χάρτη πορείας για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων σε τομείς όπως η βελτίωση της εποπτείας και της αποτελεσματικότητας των δήμων και περιφερειών όσον αφορά τον χωροταξικό σχεδιασμό, η αγροτική ανάπτυξη, και η ενίσχυση της ικανότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης να σχεδιάζει αποτελεσματικά και να συγκροτεί, να υλοποιεί και να παρακολουθεί επενδυτικά προγράμματα.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εν λόγω πόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο και για να αυξηθεί η διαφάνεια της οικονομίας, είναι απαραίτητη η καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς. Η Ελλάδα, με τη στήριξη της Επιτροπής, θα πρέπει να διαμορφώσει στρατηγική καταπολέμησης της απάτης που να καλύπτει όλες τις πτυχές των δημόσιων εσόδων και δαπανών, καθώς και της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Η στρατηγική αυτή θα βοηθήσει να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη και να δημιουργηθεί δίκαιο και ισότιμο πεδίο ανταγωνισμού. Ταυτόχρονα, η αποτελεσματική καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς, καθώς και η καταπολέμηση του λαθρεμπορίου στα σύνορα, θα συμβάλλουν στην περαιτέρω σταθεροποίηση των εσόδων της Ελλάδας.

Επί του παρόντος, η χρήση της ΤΠ από την κυβέρνηση είναι πολύ χαμηλή. Η βελτίωση της κατάστασης θα μπορούσε να συμβάλει στην επιτάχυνση των διαδικασιών, τον εξορθολογισμό τους και στην αύξηση της διαφάνειας για τη διοίκηση και τις επιχειρήσεις. Οι ελληνικές αρχές έχουν ξεκινήσει την υλοποίηση έργων σε διάφορα σημαντικά πεδία της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, συγκεκριμένα τον Σχεδιασμό Επιχειρηματικών Πόρων (ERP) (οικονομικά και διαχείριση ανθρώπινων πόρων), τη διαχείριση των σχέσεων με τον πολίτη και τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις. Οι ελληνικές αρχές προτίθενται να αναπτύξουν τα εν

λόγω έργα κατά προτεραιότητα στους τομείς των οικονομικών, της διοικητικής μεταρρύθμισης και της υγείας. Η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα πρέπει να γίνει σε συντονισμό και ως συμπλήρωμα των μεταρρυθμίσεων των διοικητικών διαδικασιών.

Η αποκατάσταση της αξιοπιστίας των επίσημων στατιστικών είναι ουσιώδες μέρος του κοινωνικού συμβολαίου που θα επιτρέψει τη σταθεροποίηση της Ελλάδας. Μολονότι έχει συντελεστεί σημαντική πρόοδος από το 2009, οι στατιστικές εξακολουθούν να αποτελούν αμφιλεγόμενο ζήτημα στην ελληνική κοινωνία. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στον τομέα της στατιστικής θα απαιτήσει την πλήρη εφαρμογή του σχεδίου δράσης που περιλαμβάνεται στην πρόσφατη δέσμευση για την αξιοπιστία των στατιστικών, η οποία υπογράφηκε στις 29 Φεβρουαρίου από την ελληνική κυβέρνηση και την Επιτροπή και εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο. Αυτό συνεπάγεται την αναθεώρηση της στατιστικής νομοθεσίας και την παροχή των απαραίτητων οικονομικών και ανθρώπινων πόρων στην εθνική στατιστική αρχή.

3.6.2. *Αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης*

Ένα δυσλειτουργικό δικαστικό σώμα αποτελεί εμπόδιο για την οικονομική ανάπτυξη και υπονομεύει τον κοινωνικό ιστό της Ελλάδας. Είναι ένα σύστημα που επιτρέπει σε κάθε είδους οφειλέτες – όπως και στους απρόθυμους φορολογούμενους – να εκφεύγουν όποτε θελήσουν, γνωρίζοντας ότι μόνον οι πλέον επίμονοι από τους πιστωτές τους θα κινηθούν εναντίον τους μέσω των δικαστηρίων και άλλων μέτρων επιβολής της νομοθεσίας. Οι καθυστερημένες υποθέσεις στα δικαστήρια ανέρχονται σε εκατοντάδες χιλιάδες και οι μεγάλες προθεσμίες για τον καθορισμό δικάσιμης ημερομηνίας αποτελούν τις πλέον οφθαλμοφανείς ενδείξεις της δυσλειτουργίας του ελληνικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Αυτό έχει δημιουργήσει ένα γενικότερο αίσθημα «αδικίας» μεταξύ των Ελλήνων πολιτών. Οι ελληνικές αρχές έδειξαν σαφή προθυμία να αλλάξουν την κατάσταση και να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού και φιλικού προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις δικαστικού σώματος. Υπό εξέλιξη βρίσκεται μια διεξοδική και απολύτως αναγκαία επισκόπηση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές σκοπό έχουν την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στη λειτουργία του ελληνικού κράτους και των θεσμών του και τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει δεσμευθεί να επιτύχει μια σειρά από στόχους όσον αφορά την εξάλειψη των καθυστερήσεων στις φορολογικές υποθέσεις ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων και τη μείωση των καθυστερήσεων στις αστικές υποθέσεις. Έχει επίσης αναλάβει να προωθήσει εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών ώστε να ελευθερωθούν πόροι στα δικαστήρια, να στηριχθεί η ανάπτυξη ενός πνεύματος μη προσφυγής στη δικαιοσύνη και να βρεθούν οικονομικότεροι τρόποι επίλυσης προβλημάτων και αντιδικιών. Η Επιτροπή συνεργάζεται με τις ελληνικές αρχές και ενδιαφερόμενα μέρη στον τομέα αυτόν.

Όσο οι δυνητικοί επενδυτές δεν θεωρούν ότι η ελληνική δικαιοσύνη είναι αποτελεσματική, δίκαιη και προστάτιδα των δικαιωμάτων τους, δεν πρόκειται να λάβουν σημαντικές επενδυτικές αποφάσεις. Η θέσπιση περαιτέρω μέτρων για την εξεύρεση τρόπων είσπραξης των οφειλών έναντι του κράτους και ο εξορθολογισμός του νομικού πλαισίου για τις συναλλαγές επί ακινήτων θα τονώσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και ταυτόχρονα θα αυξήσει τα κρατικά έσοδα. Η οικοδόμηση ενός σύγχρονου συστήματος ηλεκτρονικής δικαιοσύνης θα καταστήσει την απονομή δικαιοσύνης ταχύτερη και διαφανέστερη, οι βελτιώσεις από άποψη χρόνου και αποτελεσματικότητας διεκπεραίωσης θα γίνουν αισθητές σε όσους προσφεύγουν στη δικαιοσύνη και οι δικαστικοί υπάλληλοι θα καλυτερεύσουν τις επιδόσεις τους. Ο εξορθολογισμός και η αναδιοργάνωση των ειρηνοδικείων όχι μόνον θα

οδηγήσουν σε εξοικονόμηση κόστους, αλλά θα φέρουν την δικαιοσύνη πλησιέστερα στον πολίτη καθιερώνοντας τα δικαστήρια αυτά ως μια μονοαπευθυντική πύλη δικαιοσύνης για την πλειονότητα των κοινών θεμάτων δικαίου με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι οι πολίτες (π.χ. επικύρωση της γνησιότητας εγγράφων, οικογενειακό δίκαιο και κληρονομικά θέματα κλπ).

Ένα σύγχρονο πτωχευτικό δίκαιο αποτελεί κλειδί για τη διευκόλυνση τόσο της ομαλής αποχώρησης αναποτελεσματικών επιχειρήσεων από την αγορά όσο και την αναδιάρθρωση βιώσιμων εταιρειών. Η μεταρρύθμιση του πτωχευτικού δικαίου αποτελεί τομέα στον οποίο πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και η Επιτροπή είναι έτοιμη να συνεργαστεί με την ελληνική κυβέρνηση στο θέμα αυτό.

3.7. Αντιμετώπιση του κοινωνικού αντικτύπου της κρίσης

Πριν από την κρίση, είχε ήδη παρατηρηθεί στην Ελλάδα ένα από τα υψηλότερα ποσοστά φτώχειας στην ΕΕ. Το συνολικό ποσοστό του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για το σύνολο του πληθυσμού ανερχόταν το 2010 σε 27,7%, υψηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ που ήταν 23,5%. Το ποσοστό φτώχειας των εργαζομένων στην Ελλάδα ήταν το δεύτερο υψηλότερο στην ΕΕ το 2010. Η βαθιά οικονομική ύφεση αύξησε τα επίπεδα της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και του αποκλεισμού από τη στέγαση και έπληξε το διαθέσιμο εισόδημα (μείωση κατά 9,3% το 2010). Η έλλειψη στέγης αφορά όλο και περισσότερο τις οικογένειες με παιδιά και τους νέους, καθώς και τον αυξανόμενο αριθμό παράνομων μεταναστών, που οξύνουν ακόμη περισσότερο τις πιέσεις. Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων πρέπει να ληφθούν επείγοντως μέτρα.

Η Επιτροπή συνεργάζεται με τις ελληνικές αρχές για την αντιμετώπιση των απαράδεκτα υψηλών επιπέδων ανεργίας των νέων. Για την εστίαση της οικονομικής στήριξης στους τομείς όπου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη, οι χρηματοδοτήσεις θα μπορούσαν να προωθούνται σε μέτρα για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων. Επί του παρόντος, αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν δράσεις που υποστηρίζουν την απόκτηση πρώτης εργασιακής πείρας, δράσεις που επιδοτούν βραχυπρόθεσμες τοποθετήσεις σε θέσεις εργασίας στον ιδιωτικό τομέα ή στις τοπικές κοινότητες, δράσεις που επεκτείνουν τις ευκαιρίες μαθητείας ή πρακτικής άσκησης για τους σπουδαστές και τους απόφοιτους, δράσεις που προωθούν την απόκτηση νέων δεξιοτήτων ή την αναβάθμιση των υφιστάμενων δεξιοτήτων, δράσεις που ενισχύουν την επιχειρηματικότητα, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, καθώς και περιόδους σπουδών στο εξωτερικό.

Επιπρόσθετο ποσό ύψους 200-250 εκατ. ευρώ θα μπορούσε να διατεθεί για ανακατανομή με τον τρόπο αυτό, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία χιλιάδων θέσεων εργασίας.

Υπάρχουν ορισμένες άλλες βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες για τις οποίες επιβάλλεται άμεση δράση. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας, να ενισχύσει τους δεσμούς ανάμεσα στην εκπαίδευση/κατάρτιση και την αγορά εργασίας, να ενισχύσει το ανθρώπινο δυναμικό και να αντιμετωπίσει την εξάπλωση της αδήλωτης εργασίας. Οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης θα πρέπει να ενισχυθούν προκειμένου να προσφέρουν καλύτερες υπηρεσίες στον αυξανόμενο αριθμό ανέργων. Απαιτούνται πιο αποτελεσματικές και στοχευμένες επενδύσεις σε ενεργείς πολιτικές για την αγορά εργασίας και θα πρέπει να διενεργηθεί μια πιο συστηματική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ενεργών μέτρων για την αγορά εργασίας. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις πιο ευάλωτες ομάδες (άνεργοι με χαμηλού επιπέδου

δεξιότητες, άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, μακροχρόνια άνεργοι, μετανάστες και μέλη μειονοτήτων, κ.λπ.).

Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ θα μπορούσαν να τεθούν σε κινητοποίηση για τη χάραξη και χρηματοδότηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αναβάθμιση αστικών περιοχών προκειμένου να καταπολεμηθεί η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Για την πρόληψη της κοινωνικής περιθωριοποίησης και την παροχή στα μέλη των ευάλωτων ομάδων των απαραίτητων δεξιοτήτων για να εισέλθουν για πρώτη φορά ή να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας, θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή η εθνική στρατηγική για τη διά βίου μάθηση που ανακοινώθηκε το 2011. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τη διεύρυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση σε μη παραδοσιακούς μαθητές μέσω της συμμετοχής των περιφερειακών και τοπικών κοινοτήτων καθώς και των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η βελτιωμένη πρόσβαση στην απασχόληση, ιδίως μέσω της αυξημένης οικονομικής στήριξης της επιχειρηματικότητας (με ιδιαίτερη έμφαση σε νέα καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες) και η ευρύτερη χρήση της επιδότησης μισθού για βραχυπρόθεσμη πρόσληψη, ειδικά για τις μειονεκτούσες ομάδες, θα πρέπει να θεωρηθούν ότι παρέχουν προσωρινή οικονομική ανακούφιση καθώς και την ευκαιρία στα άτομα που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση να παραμείνουν στην αγορά εργασίας. Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας θα δημιουργήσει επίσης νέες ευκαιρίες απασχόλησης υπό την αιγίδα επιχειρηματιών του κοινωνικού τομέα και εισαγωγέων καινοτομιών σε βασικούς τομείς όπως η κοινωνική μέριμνα, οι υπηρεσίες για τους ανέργους, η τοπική και κοινοτική ανάπτυξη, η παραγωγή και διανομή τροφίμων και η ενεργειακή απόδοση.

3.8. Διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου

Η συμμετοχή της Ελλάδας στον χώρο Σένγκεν παρέχει την ελευθερία στους έλληνες πολίτες να ταξιδέψουν σε άλλες χώρες και σε ταξιδιώτες από το εξωτερικό να έλθουν στην Ελλάδα. Έτσι παρέχεται στήριξη στα ταξίδια, στον τουρισμό και στις επαγγελματικές σχέσεις πράγμα που ωφελεί την οικονομία. Ωστόσο, οι μεγάλες και ανομοιόμορφες μεταναστευτικές πιέσεις που αντιμετώπισε η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια σε συνδυασμό με την τρέχουσα οικονομική κρίση, έχουν αρνητικό κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο και θέτουν σε κίνδυνο την ομαλή λειτουργία του χώρου Σένγκεν. Η ανθρωπιστική κατάσταση που αντιμετωπίζουν ορισμένες φορές οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο αμαυρώνει την εικόνα της Ελλάδας και δεν συνάδει με την μακρά της παράδοση ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη φιλοξενία.

Για να αντιμετωπίσει το ζήτημα, η Ελλάδα πρέπει να συνεχίσει την μεταρρύθμιση των πολιτικών της στους τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης και να διαχειριστεί αποτελεσματικά τα εξωτερικά της σύνορα. Τα σχετικά πλαίσια δράσης και ειδικότερα το σχέδιο δράσης για τη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου και το σχέδιο δράσης «Σένγκεν-Ελλάδα» έχουν ήδη δημιουργηθεί. Τώρα, πλέον, πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή, μεταξύ άλλων, με την υιοθέτηση και εφαρμογή προτύπων στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου, τα οποία πρέπει να συμμορφώνονται με την υφιστάμενη νομοθεσία της ΕΕ και τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας. Η Ελλάδα πρέπει να βελτιώσει την ανθρωπιστική κατάσταση των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο στα ελληνοτουρκικά σύνορα και στην Αθήνα, και να αυξήσει το δυναμικό υποδοχής τόσο για παράνομους μετανάστες όσο και για αιτούντες άσυλο, με ιδιαίτερη έμφαση στις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Πρέπει επίσης να δημιουργήσει δυναμικό στον τομέα της εθελοντικής επιστροφής με πλήρη τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το ανεκμετάλλευτο δυναμικό είναι σημαντικό, καθώς πολλοί

μετανάστες παγιδεύονται στην Ελλάδα όπου δεν υπάρχουν πραγματικές ευκαιρίες κοινωνικής ένταξης και θα ενδιαφέρονταν να επιστρέψουν στις πατρίδες τους.

Η ΕΕ έχει παράσχει σημαντική οικονομική στήριξη για συστήματα διαχείρισης ασύλου, μετανάστευσης και συνόρων και για την αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών συνεπειών της πίεσης που δημιουργείται από τους μεγάλους αριθμούς παράνομων μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Η Ελλάδα αποτελεί έναν από τους κυριότερους αποδέκτες του προγράμματος «Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών» (SOLID)